שבועון ידיעות אחרונות

מס' 1191 •

פרשת גר"בר — ארגנטינה ...

אופנה — הלמוט ניוטון על אירוטיקה ופורנוגרפיה. היום זה מקובל

רבנות — בני ברק לאחר מות רב העיר. גלאט כושר

צדק — גרונסקי נגד המדינה. ברקע, זיכוי מאשמת רצח

רוק — דני בסן נהיה סוכן עצמאי: מחכה למשיח

לשונך בלבד

תחקיר על עדשות מגע. שוק פרוץ

השער – תחקיר על עדשות מגע. שושנה חן סוקרת את השוק הישראלי, ואת מלחמת הפירסום המדהימה המתנהלת בשוק זה ● מדריך קצר, עצות, סיכונים

תצלום השער: מיכל היימן דוגמנית השער: ענת צחור

100 אלף דולר

ג'אספר ג'ונס, פרס וולף. אמנות ומגאלומניה

טַרְטֵל את מכוניתך ב-"טֶרְטֶל וַקְס"

הקדש למכוניתך 5 דקות מזמנך, היא שווה את זה.
חשוב שתדע כמה עובדות: למן הרגע הראשון מכוניתך חשופה לתנאי האקלים. שמש, גשם, לחות, זיהומי תעשיה ופליטת עשן־מכוניות נלחמים בה ללא הרף.

גם מכונית חדשה זקוקה לטיפול יעיל כדי להגן על צבעה מפגעי האקלים. היום ברור שרק מוצרים המכילים וקס עומדים במשימה.

טַרְטֵל את מכוניתך במוצר המתאים לה!

MINUTE WAX – וקס בן רגע! תוך 15 דקות של התזה וניגוב ללא מאמץ, מכוניתך מוגנת ומבריקה!
לצבע מטלי השתמש ב־METALLIC WAX

אנו ממליצים לנקות סימני דהיה בחומר ניקוי עדין (פוליש).
אם צבע מכוניתך עלוב פנה לצבעי רכב ואחרי כן טַרְטֵל אותה באופן סדיר.

לרענון ולשמירת שכבת הוקס שטוף את מכוניתך אך ורק ב־ZIP WAX – השמפו המכיל וקס.

כמה פעמים בשנה כדאי לטַרְטֵל את המכונית

מכונית חדשה או צבע חדש יש לְטַרְטֵל פעמיים בשנה, מכונית בת שנתיים עד ארבע שנים יש לְטַרְטֵל מספר פעמים בשנה, מכונית מעל 5 שנים יש לְטַרְטֵל מספר פעמים בשנה, אך לפחות פעם בשנה עשה פוליש טוב.

טַרְטֵל אותה: את מוצרי "טֶרְטֶל וַקְס" אפשר להשיג ברשתות השיווק, בתחנות הדלק ובחנויות המובחרות לאביזרי רכב.

יבואן בלעדי: מ.ש.ב בע"מ, בית אלפא 15, ת"א טל: 03-338711-4.

turtle wax טֶרְטֶל וַקְס

סידרת מוצרים לטיפוח הרכב

יש רק בנק אחד שבו לא תשלם דמי ניהול חשבון

(למעט משיכת שיקים)

כאן פותחים חשבון

• עו"ש משופר •

הבנק הבינלאומי

בחשבון עו"ש רגיל, כמעט כל פעולה שאתה מבצע עולה לך כסף.
בחשבון עו"ש משופר רק עבור פעולת משיכת שיקים ומשיכת מזומנים ליד הדלפק אתה משלם. עבור כל יתר הפעולות בחשבונך לא תשלם דמי ניהול.

...וגם 1,000 ש"ח (מיליון ש' ישנים) משיכת יתר בריבית יותר נמוכה.
בעו"ש משופר בבינלאומי, לקוחות פרטיים כלל "מקבלי משכורת", זכאים לקבל אלף שקל חדש משיכת יתר בריבית מועדפת, ללא עמלות אשראי נוספות וללא ריבית חריגה.
עו"ש משופר בבינלאומי חוסך לך עשרות ש"ח (עשרות אלפי ש' ישנים) כל חודש.

פרטים נוספים בסניפי הבנק הבינלאומי הראשון ובנק פועלי אגודת ישראל.
* מתן האשראי מותנה בקבלת בטחונות כנהוג.

פתחתי חשבון גם בבינלאומי

הבנק הבינלאומי הראשון

כדאי

„מה בל" – ניו־יורק ופריז – בתל־אביב

מאת ג. יפית

השמועה עברה מפה לאוזן – סטודיו „מה בל" נפתח...
תחת גג אחד מפואר – ממש כמו בניו־יורק – תמצאו מעצבי שיער שהתמחו בפריז, קוסמטיקאית מדופלמת, מניקור והשתלת צפורניים, פדיקוריסטית ועוד.
ריהוט רומנטי, צמחיה טרופית, מוסיקה – עושה חשק של עוד...

לפני ימים אחדים, חגגה תל־אביב הזוהרת, את פתיחתו של אחד המקומות היותר יפים של העיר – סטודיו „מה בל". שעה שהושקו כוסיות השמפניה, שמענו את נשות הצמרת הזוהרות כשהן משוחחות ביניהן... „תראי", אומרת זיוה הבלונדינית לחברתה, „על מקום כזה אני חולמת מאז חזרתי מצילומים בניו־יורק... שם הם יודעים איך לחיות... לפני יום צילומים הייתי קופצת לסטודיו, מפקירה את פני לקוסמטיקאית והיו בזמן מניקוריסטית ופדיקוריסטית היו מטפלות בידי וברגלי, והכל בשעה שהמעצב היה מארגן לי את השיער... כן ממש כמו בסרטים... והכל בשיק, בסטייל, מה אומר לך הייתי יוצאת משם ממש כמו מלכה".

ממש מלכה, כך רואים אמנון וג'יל, יוזמי ומקימי סטודיו „מה בל", את לקוחות המקום. תחת גג מפואר אחד, הם הכינו לנו, את היכל החלומות.

מה יש בסטודיו „מה בל" שכה הלהיב אותנו? ובכן: קודם כל, תחת גג אחד, יש כאן את כל מה שאשה צריכה כדי להפוך ליפהפיה: קוסמטיקאית מדופלמת (המהוללת – כך סיפרו לי – ניסים ונפלאות גם בפנים מתוחים ועייפים...) מניקוריסטית מקצועית, מומחית להשתלת צפורניים, (במקום!) וכמובן פדיקוריסטית, הורדת שיער וכו'. מי שרוצה, יכולה לבלות כאן שעות מרגיעות ומרעננות לקצב המוסיקה הנהדרת הבוקעת מהרמקולים – מי שממהרת – (כמוני, תמיד) יכולה למשל, לעשות פסים בשיער, לשתול צפורניים ארוכות ויפות (במקום הכסוסות והמכוערות) להפוך את הפנים העייפות לרעננות וזוהרות, ל„סדר" את ענין הרגליים והכל בזמן קצר ביותר! אני זוכרת לספר לכם שביצוע פרוייקט כזה בעבר גזל ממני לפחות... חודשיים!

זו התוצאה של השיטה האמריקאית וזותה אימצו כאן בסטודיו „מה בל" – מהיר ויעיל.

אמנון וג'יל, הם מעצבי שיער מהשורה הראשונה. הם חושבים בגדול. תמיד, רואים קדימה, כך זה כשאתה שייך לעולם האופנה, אתה חייב לראות קדימה. ראיה זו היא שהביאה להצלחתם המסחררת בכל מקום בו פעלו, מעניין כי גם אמנון וגם ג'יל עשו את הסטאג' שלהם בפריז, ערש עיצוב השיער. יש מספרים כי התעודות והשבחים שהביאו איתם השניים מפריז, לא היו מביישים אפילו קיר של... רופא! נשות חולון – משתגעות אחריהם ומוכנות לעבור מרחקים כדי לזכות לטיפולם המסור. „יש להם מגע מיוחד" אומרות הקליינטיות „השרופות" שלהם – ביניהן דוגמניות, שחקניות והרבה יפות אחרות. הם אמנים ממש וכל ראש – „יצירה". הם מעצבים תסרוקות לפי אופיה של הלקוחה. והנשים שלהם – כלומר אלו שהם „מעצבים", כולן זוהרות ואופנתיות ומאוד מקוריות.

מי שיציץ ימצא כאן חגיגה של צבעים (זו המומחיות שלנו אומר אמנון). הם פיתחו שיטה משלהם לצביעת שיער, אבל את זה צריך לראות... רואים כאן תספורות שהן הכי אופנתיות, קארה משולב, מדורג, תספורות סאנק, מסוגנן, וכמובן תספורות קלאסיות. יש פה מחלקה מיוחדת לפסים (הפסים שלהם זה משהו...) איך אמרה לי ידידה טובה, את לוגמת קפה בהנאה, הם בוחנים אותך היטב ומתאימים לך בול: הופעה מרשימה.

והמחיר?

סטודיו „מה בל" הוא כאמור מקום משגע, פשוט כיף לבוא לכאן שוב ושוב. נכון, אתם ודאי חושבים שזה יקר להחריד, ובכן מסתבר כי המחירים כאן סבירים בהחלט, אפילו עממיים. וזה באמת יישום של שיטה אמריקאית. נצלו מהר את ההזדמנות, כדאי לכם! רצוי להזמין מקום מראש בטלפון 03-237348.

סגנון „מה בל"

מראה אקזוטי פרוע – „מה בל"

הכלות הכי יפות בעיר

ביום הכלולות את רוצה להיות הכי הכי, מה שקורה לפעמים, דואב הלב כאשר רואים כלה שהלבישו עליה תסרוקת משונה – שכן במכוני הכלות לא תמיד יש מעצבי שיער גורעים... ואז התסרוקת גורמת לכלה להיראות כמו... תסלחו לי... לכלות מגיע הטוב ביותר – כך חושבים גם אמנון וג'יל מ„מה בל". הם הקימו מחלקה מיוחדת לטיפול בכלות ובראש וראשונה כמובן עיצוב השיער. אם את עומדת להינשא התקשרי לאמנון וג'יל בטלפון 03-237348, ביום כלולותיך כדאי לך להיראות כלה יפה אמיתית.

אל תתפשרי – שיהיה במזל.

מה עושים החתיכים ב„מה בל"?

מה עושים החתיכים בסטודיו „מה בל" – זאת לא אגלה לכם, אולם, צפור קטנה לחשה לי כי ראתה „גברים" נכנסים למקום ויוצאים משם חתיכים... מעניין איך...?

כדאי להזמין מקום מראש
סטודיו „מה בל", רח' פרישמן 61, תל־אביב, טלפון 03-237348.

על הפרק

מדור פרסומי

מאת דליה גל

קריאה מהירה – ללימודים, לעבודה ו...לפנאי

העומס המוטל עלינו היום – בלימודים ובעבודה, גורם לנו להיות לחוצים.

כולנו מכירים את תופעת „לא הספקתי" או במילים אחרות: „אינני מתגבר על החומר". איננו מספיקים בלימודים, איננו מספיקים בעבודה, התוצאה: אנו מתפקדים פחות טוב. יתרה מזאת, כבר שכחנו את הטעם המתוק של שעות הפנאי. להיות חופשי ופנוי ובלי מחשבות מטרידות? מי עוד זוכר את ההרגשה?

קריאה מהירה באה בדיוק בשביל לפתור בעיות אלה.

בלימודים

אנו קוראים בדרך כלל כ־½ עמוד בדקה, אולם טכניקת הקריאה המהירה מלמדת את עינינו ומוחנו לתפקד טוב יותר. אנו מסוגלים להגיע, מסתבר, למהירות קריאה הגבוהה פי שניים, פי שלושה ויותר מכך. אחרים מבוגרי הקורסים לקריאה מהירה קוראים היום 10 עמודים (!) בדקה.

מתברר גם, כי הקריאה המהירה משפרת מאוד את רמת ההבנה של החומר הנקרא. כך, ניתן להתגבר על כמויות עצומות של חומר כתוב – ללא קושי. להתכונן ביעילות ובמהירות לבחינות. לגמוע כמויות ענק של חומר ביבליוגרפי. להיות מוכן וערוך בלימודים וגם, למרבה ההפתעה, לגלות כי נשאר זמן פנוי ליהנות – ובלי נקיפות מצפון.

יצחק סיטי – מנהל מכון מיל"ת

בעבודה

בימינו, כל מי ששואף להתקדם ולהצליח בעבודתו חייב להקדיש שעות ארוכות לקריאה. בכירים מקדישים עד כ־6 שעות ביום לקריאה! אולם כיצד קוראים? כיצד מבדילים בין טפל ועיקר? כיצד קוראים ביעילות? כיצד מבינים וזוכרים טוב יותר? ובקיצור, כיצד מספיקים יותר בעבודה, עם תוצאות טובות יותר וגם נהנים משעות של פנאי לאחר העבודה?

ד"ר עמירם לנדמן מתל־אביב כותב: „שינוי מהפכני ומהותי מרהים בקליטת האינפורמציה הכתובה הנדרשת לעבודתי, עיסוקי האחרים וכתיבתי הפובליציסטית".

ואמנם, מספר עצום של משפטנים, מהנדסים, מנהלים שיפר ללא הכר את הרגלי עבודתו ואת התוצאות המושגות.

קריאה מהירה, מאפשרת להתכונן ביעילות לפגישות חשובות. לסרוק במהירות חומר רב תוך כדי פגישות, לחסל פיגורים בעבודה, להרחיב את הידע ולזכור טוב יותר. קצב העבודה של ימינו מחייב אותנו להיעזר בקריאה מהירה. אם זמן הוא כסף, כמאמר האמריקאים, (אגב, קוראים מהירים מושבעים) הרי שקריאה מהירה היא גם כלכלית ביותר.

יש לך פנאי?

מי שסובל מחוסר פנאי וזמנו רחוק, כל השואף לשפר ללא הכר את הישגיו בלימודים ובעבודה, קורס קריאה מהירה הוא בדיוק בשבילו. כדאי מאוד להקדיש פעמיים בשבוע (9 פגישות) לקריאה מהירה. אפשר, מסתבר, לשפר במאוד את ההישגים בלימודים ובעבודה וגם... לגלות מחדש את שעות הפנאי.

קריאה מהירה בבתי־ספר

מוסדות לימודים והשכלה המעוניינים לקיים קורסי קריאה מהירה בתחומם יכו לסיוע מרכזי ושיתוף פעולה ברחבי באיזורי חיפה, ירושלים, גוש דן. המעוניינים נא לפנות למכון מיל"ת, 03-916185, 03-912093.

מפעלים, מוסדות, ארגונים וקיבוצים

קורסים מיוחדים רבים נערכים לאחרונה על פי הזמנה מיוחדת בין השאר בתדיראן, סלרד, בזק, מסלת, רשויות רבות ועוד. הביקוש הרב ניתן לקיים קורסים בשכונות הקיבוצים... באיזורים הבאים: חיפה, ירושלים, גוש דן, אזור השרון, אזור רחובות־ראשל"צ. המעוניינים נא לפנות אל מכון מיל"ת: 03-912093, 03-916185.

הקורסים מתקיימים במקומות שונים בארץ

בתל־אביב, בבית ציוני אמריקה, אבן גבירול 26, ביום א' 23.2 וביום ד' 26.2, בשעה 7.00 בערב.
בתל־אביב, בסמינר הקיבוצים, דרך חיפה 149, ביום ב' 24.2 וביום ה' 27.2, בשעה 7.00 בערב.
בירושלים, בבית מישל, סוקולוב 15 (מאחורי מלון „הנשיא"), ביום א' 23.2 וביום ד' 26.2, בשעה 7.00 בערב.
בחיפה, בבית ארדשטיין, פרץ 20, ביום א' 23.2 וביום ד' 26.2, בשעה 7.00 בערב.
בקרית־חיים (מזרחית), בבית ההסתדרות, שדרות 75, ביום ב' 24.2 וביום ה' 27.2, בשעה 7.00 בערב.
בכפר־סבא, בחטיבת הביניים ע"ש אלון, רחוב גלר 6, ביום ב' 24.2 וביום ה' 27.2, בשעה 7.00 בערב.
ברמת־גן, בבית התרבות, קריניצי 6, ביום א' 23.2 וביום ד' 26.2, בשעה 7.00 בערב.
בהרצליה, בביה"ס התיכון העירוני, הרב קוק 30, ביום א' 23.2 וביום ד' 26.2 בשעה 7.00 בערב.
ברחובות, בבית החמישה, גולדברג 6 (ע"י הרבנות), ביום א' 23.2 וביום ד' 26.2 בשעה 7.00 בערב.
בפתח־תקוה, בית גסט, מונטיפיורי 30, ביום א' 23.2 וביום ד' 26.2, בשעה 7.00 בערב.
בראשון־לציון, בית יד לבנים, העם 20, ביום ב' 24.2 וביום ה' 27.2 בשעה 6.00 בערב.
בנתניה, בית לינת נשים, ... א' 23.2 וביום ד' 26.2, בשעה 7.00 בערב.
בבאר־שבע, במתנ"ס ע"ש ... שכונה ד', ביום ב' 24.2 וביום ה' 27.2 בשעה 7.00 בערב.

כדי להצטרף לקורס, הקדם ובוא 30 דקות לפני פתיחת הקורס, על מנת לעשות את כל סידורי ההרשמה. שכר הלימוד למשתתף – 112 שקלים חדשים.

מרכז קניות כמו בחו"ל

כשעוברים לרב מכר היפרשוק תנובה, מייד רואים שמדובר במרכז קניות כמו בחו"ל. היפרשוק ענק ושדרת חנויות מרהיבה, תחת גג אחד! ברב מכר, אתם בעצם יוצאים לבילוי קניות - נהנים ממגרש חניה מרווח, עיצוב חדשני, מיזוג אויר נעים, שמרטפיה ומשחקיה לילדים, מסעדה ופינות ישיבה - הכל במפלס אחד - תחת קורת גג אחת.

היפרשוק תנובה - הגדול מכולם!

את היפרשוק תנובה ברב מכר צריך לראות. הוא החדיש והמרווח מסוגו בישראל... כאן הקניה הופכת לחוויה, תענוג להסתובב במעברים הנוחים בין המחלקות המגוונות ולקנות מתוך מבחר המוצרים העצום לבית ולמשפחה: מוצרי מזון טריים - פירות, ירקות, עופות ובשר, דגים, מוצרי חלב, גבינות, שימורים, דברי מאפה חמים, מעדניות,

בשר טרי, כלי בית, הלבשה, הנע "הובית", "עשה זאת בעצמך" ועו וזה לא הכל! בהיפרשוק תנובה ה ממבצעי הוזלה בכל המחלקות. הגעתם לקופה? מחכה לכם הפ לראשונה בישראל - 34 (כן, שלוש וארבע!) עמדות קופה ממוחשב משרתות אתכם במהירות וביעי

כמו שאמרנו - תענוג לקנות.

הפתיחה ביום ב' הקרוב

24.2.86, פתוח לקהל משעה 4:00 אחה"צ.

שעות פתיחה: א'-ה' 9:30-22:00, ו': 9:30-15:00 מוצ"ש: מצאת השבת עד 22:00

20 דונם של קניות, בילוי וחני
בצומת גלילות כביש החוף

שדרת החנויות הכי יפה בארץ!

בשדרת החנויות של הרב מכר תמצאו את כל הנחוץ לכם ותפגשו את המובילים בישראל:

סטימצקי — ספרים, עתונים.

סוֹלוֹס — אופנה, הנעלה וכלי בית.

מבשירי נחיבה.

סופר-פארם

הופ"ת — עשה זאת בעצמך.

DANISH PLUS

טרקלין חשמל — מוצרי חשמל ואלקטרוניקה.

Padani — כתבי הנשיאים.

Paula de Paris — אביזרי אופנה.

לונה פופ — אביזרי פופ סיגנון

קשת — ניקוי יבש.

גת - גבעת חיים — מיצוחים

הפינה המתוקה

בונסאי — שתילים, פרחים.

"דק רגס"

מיסטר גלידה — גלידות סוקורפס ובנא ונה.

חרבק — בשר טרי.

בני ברק. מי יירש את הרב לנדא. אנדרטאות ובני אדם

בגיל 93, לפני כשבועיים, הלך לעולמו הרב לנדא, רבה של בני ברק. 60 אלף יהודים ליוו את ארונו ● לפני מותו, ציווה את תפקידו לבנו, בצוואת שכיב מרע שהושמעה באוזני ראש עיריית בני ברק ● הרב לנדא מיסד מערכת כשרות יוצאת דופן בחומרתה, וזו נעשתה ערך בחיי היהדות החרדית ● אהוד מיכלסון מתאר את בני ברק שלאחר הרב לנדא: יורשים, פוליטיקה דתית, תארים, פלגים, כשרות ● חיים שיש בהם כבוד

לוויית הרב לנדא. לא רק יהודים דתיים הלכו אחרי ארונו. נכון לומר, העיר כולה הלכה אחר ארונו. מערך הכשרות שהקים במשך עשרות שנים, הצמיח גם פולקלור, וגם הערצה לנחישות ולהתמדה

מאת אהוד מיכלסון

תצלומים: יעקב קרמר

בני ברק, מובלעת יהודית דתית, המקיימת בכללי התנהגות חיים משלה. פטירת רב העיר, לפני כשבועיים, העלתה את בני ברק לעמודים הראשונים של העיתונים, למסך הטלוויזיה. 60 אלף יהודים הלכו אחרי ארונו של הרב. המושגים כשרות, צניעות, מקווה, צדקה, השתלטו בלוויה. הם המאפיינים של הרב, שתוקפו ומעמדו לא נתמכו על ידי מימסדים פוליטיים ודתיים. רבנות מן הסוג [illegible], הנובעת ממקור ההלכה היהודית. נשרה אותה מסויימת אולי הרתיק את הציבור הדילוני. והיא, כיצד מורישים כהונה רבנית.

יום לפני פטירתו של הרב לנדא, נקרא בדחיפות ראש העירייה, משה אירנשטיין, אל מיטת חוליו של הרב. השעה היתה קרובה לפנות בוקר. מצבו של הרב היה אנוש. הוא היה כמעט וברעה צלולה.

"אני מבקש ומצווה שבני, רבי משה, יהיה רב בבני ברק ויקבל לידיו את הנשיאות בעיר", – ביקש הרב.

חצי שעה אחר כך, שב נקרא ראש העיר, והרב הישיש הניח על ראשו את שתי ידיו וברכו שיצליח בכל עניניו, וגם בהעברת הרבנות בעיר לידי בנו.

יום אחר כך, השיב הרב את נשמתו לבוראו. בטרם יצא מסע הלוויה, עת נטמנו [illegible] בבית המדרש, הוכרז על מינויו של הבן, הרב משה לנדא, לרב העיר בני ברק.

יום לאחר ה"שבעה", החלו להתפרסם מודעות ברכה בעיתונים החרדיים לרב משה לנדא, רב העיר בני ברק. על החותמים היו, בין היתר, ספקי מזון לביסקוויטים ומשחות בבני ברק.

בראש המודעות נכתב "וזרח השמש ובא השמש". על פני השטח, נראה כי המינוי הנכבד עבר מהאב לבנו, שהיה יד ימינו בשנים האחרונות, בכל מערך הכשרות הענקי.

הכשרות היתה אולי עיקר פעילותו של הרב המנוח. היא הגיעה, תחת השגחתו, למעמד של כמעט [illegible] ושל עיקר יהודי [illegible], מקיים חיים, ביהדות הדתית.

הכשר של הרב לנדא היה מוסר, ערך. הכשרות ושמירתה הועצמו לרמה כמעט מיתולוגית. רק טבעי שלהכשרים של הרב נודעה משמעות כלכלית גבוהה בבני ברק. מי שלא קיבלו הכשר שלו, נידחו מרשימת החנויות של החרדים.

אחיו של הרב היורש, הרב אליעזר: "בעזרת השם, ימשיך אחי למלא את מקום אבא. זה מקובל מקדמת דנא, ועל פי הדין שהבן ממלא את מקום אביו. זה גם מה שקיה הלאה. מה עוד שבכל השנים האחרונות מי שעזר לאבא בכל נושא הכשרות היה אחי, ר' משה. הוא ראוי לתפקיד".

אבל, נשמעים גם קולות אחרים. הרב לנדא זצ"ל היה מסור. בעולם החרדי ניצב מלבד [illegible] אחר, הליטאי, בראשותו של הרב שך. מקורות המקורבים לרב שך מציינים כי הוא מתנגד להכתרתו של הבן כרב העיר, שכן לדעתו יש בעיר רבנים ותיקים ולמדנים ממנו. הרב שך, נחשב גם מסכת פוליטית דתית, המעורבת בתנועת ש"ס, ולפנים

←

גלאט כושר

[illegible]

באגודת ישראל, הינו, כצפוי, גם פוליטיקאי מנוסה. הוא שואף לשלוט ,או להשפיע על תמורות בהנהגת בני ברק, לבקר ולמתן, ולעיתים להתריף מחלוקות וסיכסוכים.

יש היודעים לציין, כי הרב שך יהיה מעוניין למנוע מחלוקת סביב המינוי, ולא ירצה לפתוח בפרשיה תוך דתית, ויתכן שיסמוך את ידיו על הרב משה לנדאו כפתרון של פשרה, כדי למנוע מחלוקת ופירוד. אלה אף מציינים כי הרב שך הגיע לבית לנדא בימי השבעה, לניחום אבלים, והם רואים בכך משמעות מעבר לקיום המצווה גרידא. הרב שך, ואישים תורניים ממעלתו, קשובים היטב לעובדה שמהלכיהם נרשמים ומתפרשים על ידי סביבתם. כלומר, ניחום אבלים קצר שונה מניחום ממושך. הכל נרשם. הרב שך מנהל רפרטואר תגובות והתנהגויות מתוכנן ביותר. הוא מאותת, ולעיתים מצהיר, באמצעותו.

מדינת ישראל מלאה רבני ערים. לא הכל שווים. עיר קטנה אינה משולה לגדולה. עיר דתית אינה משולה לחילונית. רבנות ירושלים שונה מרבנות חיפה. רב העיר חיפה נהנה, או סובל, מכך שחיפה אינה המרכז הרוחני היהודי. רבני ירושלים אינם משוחררים מן העובדה שרבני ישראל הראשיים מתגוררים ופועלים בירושלים.

בבני ברק הדברים מסובכים למדי. העיר רוויה רבנים, חצרות, ישיבות, פלגים. למועצה הדתית, בבני ברק, מעמד חלוש, יחסית.

התואר רב־העיר, הוא כשלעצמו, אינו בהכרח מלא סמכות והדר. תושבי העיר נשמעים לרבנים שלהם, איש על דגלו.

בבני ברק יש להבחין בין התואר רב העיר לבין השליטה במערך הכשרות. התואר אינו חשוב כשליטה במערך הכשרות. אין עינם של המתנגדים לבנו של הרב המנוח צרה בשטח הכשרות, ומצידם „מי יתן כל עם ישראל נביאים". אבל, הם מבקשים ליטול מהרב משה לנדא את כתר הרבנות העיר.

לרב משה לנדא יקומו מתחרים. כמועמד לרב העיר, הוזכר הרב הוותיק ווזנר, בעל ניסיון רב יותר מהרב משה לנדא. יתכן שתשמע דעת משפחתו של מועמד זה, הסבורה כי מחמת גילו המתקדם אין עליו להיכנס לתפקיד. במקביל, הועלה שמו של הרב קרייזווירט מאנטוורפן, אגודאי גדול בתורה. מתנגדים לרב קרייזווירט טוענים כי הוא לא מתאים לתפקיד, שכן איננו איש מעשי.

„את התואר כל אחד רוצה", מתקומם אחד מרבני העיר, „אבל, את העבודה השחורה שעשה בחייו הרב לנדא אף אחד לא היה מוכן לקחת על עצמו".

נכון לעכשיו, הוכתר הבן לרב העיר. אבל, לא ברור אם הדבר תופס מבחינה חוקית, שכן המינוי נעשה על ידי ראש העיר.

קרוב לוודאי שבתום ה„שלושים", חודש האבלות, יחלו לדון בנושא בגופים שונים ובישיבות מסויימות. לא מן הנמנע כי ייווצר הסדר מסויים בין משפחת לנדא לבין המערערים על רבנות הבן, לחלוקה כלשהי של סמכויות.

את המאבק – אם אכן יהיה, על כהונת רב העיר בני ברק, יש לראות יותר כפוליטי יוקרתי, חסידים נגד ליטאים, רבנים נגד רבנים, מאשר כהלכתי ולגופו של עניין.

עם פטירת הרב לנדא הסתיימה תקופה. זו אולי מליצה מוכרת, הסתיימה תקופה. במקרה זה, זו עובדה קשה, היסטורית.

לפני כשבועיים, ביום שלישי בערב הוסר הנזר והורמה העטרה. ניצחו אראלים את המצוקים ויצאה נשמתו של הרב לנדא, לא לפני שאמר וידוי ו„שמע ישראל". בהתאם לצוואתו, לא פורסמו מודעות אבל. המודעה היחידה בעיר היתה מטעמו של ראש העיריה, שהודיעה על סדרי הלוויה.

למחרת בבוקר, נסגר הרחוב הראשי לתנועה, בעיר הוכרז על הפסקת מסחר, ורבבות הפכו את רחוב רבי עקיבא לנחש שחור. ליד בית הכנסת הגדול, ראש העיר סיפר על בקשתו־צוואתו של הרב, על ערש דווי, ומיד אחריו הודיע אחד הרבנים כי על דעת רבנים הוחלט למלא את הצוואה, ולמנות את הבן כממשיכו.

בבית הכנסת הגדול הישן נשאר מיותם כסאו של הרב לנדא, שנהג להתפלל שם שחרית בימי השבוע. לא היו לו כל גינונים: למעט צעיר שסייע לרב בהסטת הכסא לאחור לקראת תפילת שמונה עשרה. רב ללא גינוני רבנות.

למחרת, נתלתה ליד הדלת מודעה בכתב יד על זמני התפילות בזמן השבעה בבית הרב, ועל מניין קבוע שייערך במקום כל השנה, בהתאם לצוואת הרב.

בחוץ, נע לאיטו מסע הלוויה. לכבוד שלא זכה בחייו, זכה הרב לנדא במיתתו. גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם. על חנויות, לאורך הרחוב הראשי, בלטו מודעות לבנות, מלבניות: „חנות זו עומדת תחת השגחתי. הרב יעקב לנדא", באותיות קטנות יותר צויין בתחתית המודעה: מודעה זו היא רכוש הרב לנדא.

60 אלף יהודים ליוו אותו לבית עולמו. כך דווח בעיתונות. הם ליוו עולם הולך ונעלם, אולי אף מקרב היהדות החרדית עצמה. הם ליוו רב שדיקדק בפרטים הקטנים

תצלום מתוך מהלך הלוויה. בני ברק עלתה לעמודים הראשונים של העיתונות. הציבור החילוני נחשף למושג: צוואת שכיב מרע

רב יעקב לנדא נולר בהוסיה, והתחנך בישיבת לובאוויץ'. את הסמיכה לרבנות קיבל מהגאון מרוגאטשוב, („הרוגאטשובר"), שכינה אותו "מיין יונגער תלמיד חכם" (תלמיד החכם הצעיר שלי"). הוא אף סידר לרב לנדא את החופה והקידושין. הרב לנדא, חסיד חב"ד, עלה לפני למעלה מחמישים שנה, וקבע את מושבו בבני־ברק. תוך זמן קצר, התחבב על תושבי העיירה הקטנה, ולאחר מכן נעשה רב העיר. מאז החל לעמוד בתוקף על המשמר בכל מה שקשור לענייני כשרות, שמירת השבת ונושא הצניעות.

הוא, לדוגמא, יצא נגד תופעת הזורנות לשם ראווה, וגינה בכל פה את מסלול האופנה הזה שבועי בבני־ברק בשבת, הידוע גם בכינוי הקרב רבי עקיבא. נשים חרדיות, במחלצות פאר, מטיילות לאורכו, מנקרות אחת את עיני רעותה. הוא התנגד לתופעת הפאות הנוכריות והאופנתיות, העולות ממון רב, ולמעשה מחטיאות את המטרה: במקום צניעות, הן גורמות רק למשיכת תשומת־לב כלפי זו שמתחתיה.

צ

ואת הרב לנדא בעניין מינוי בנו אחריו, מעוגנת היטב במסורת הרבנית, לפחות זו המורח אירופאית. כלומר, אין מדובר בפולקלור, אלא במעין שיטה מסורתית, שנוהגים שלא להקל בה ראש.

בני ברק אינה מיוחדת בעניין זה. היהדות הדתית מכירה את הנושא מלא מעט ערים אחרות בישראל. בזמנו, התעכרה מעט האווירה בפתח תקווה סביב עניין מינויו של בן רב העיר.

ראשי העיר רמת גן נוטים להניח כי אם יובטח לרב אושפיזאי, רב העיר הישיש, שבנו יירש את תפקידו, אולי ישקול פרישה.

המינוי עצמו, זה הפורמאלי, חייב להעשות על ידי המועצה הדתית, העיריה, ונציגי בתי הכנסת בעיר. מינוי רב עיר מנוסח בתקנות, הוא כולל מכרז, והליכי בחירות פורמאליים. סביר להניח שאם מנהיגי ורבני העיר יסמכו ידם על בן הרב, העניין הפורמאלי לא יתקל בקשיים מיוחדים.

לפי שעה, אין הוא רב העיר, ואין הוא רשאי לנהוג כרב העיר. לפחות, לא באותם עניינים המחייבים פורמאליות.

הסגרוג המפקיד מאב לבן הינה תופעה מקובלת. יש גורגזים לגנו של הרב המנוח

[illegible] את [illegible] היא עוד [illegible] כשהגעתי לו שיחלו את בנו [illegible] על רגלו - שאלתי אותו, הוא הסביר: אני צריך להיות על תעודה המכשירה את המיקווה, ולשם כך עלי לראות במו עיני.

אירוע אחר הקשור בשני הרבנים אירע לפני מספר שנים, בעת שהרב פרידמן הוציא ספר שעורר עליו את רוגזם של רבנים אחרים. מיד התארגן מישהו שהחל לאסוף חתימות של רבנים המגנים את הספר וקוראים להחרימו, כשאת „סיבוב הכתובות" הוא עושה בעיקר בבני ברק.

באותם ימים היו שני הרבנים מצויים בסיכסוך, אולם, למרבה הפלא, סירב הרב לנדא לחתום על הכרוז. לעסקן המופתע הסביר: אנשים יודעים שאנחנו בסיכסוך, ואם אני אחתום נגד הספר - שבאמת אני מתנגד לו - יחשבו שאני עושה זאת בגלל הסיכסוך בינינו.

לא אחת, נשאל הרב לנדא על עמידתו הטרת הפשרות בנושא הכשרות. הוא הסביר: המשגיח הוא שליחי האישי, ובמקום שאני אצטרך ללכת ולבדוק בכל מפעל ובכל חנות עושים את זאת אנשים שאני ממנה. אני נותן בהם אימון מלא, וכל הפרת אימון מצידם של המשגיחים היא לגבי הפרת חוזה. משום כך, אינני יכול להחזיק אותם יותר.

כשרות, כפי הריון, אין קצת או יותר: או שזה כשר, או שלא. הבשר יהיה כשר אם הוא נשחט כראוי, השוקולד יהיה כשר אם פועל הייצור לא אוכל כריך עם נקניק, בזמן שהוא יוצק את המרכיבים החלביים לתוך העיסה. חנות הירקות תהיה כשרה אם המשגיח מוודא שהפירות אינם עורלה ופירות משלוש השנים הראשונות, והוא דואג להפריש תרומות ומעשרות.

אם אתה, משה כהן, מחליט מחר שאתה מנפיק תעודות הכשר לעופות קפואים - לא יעכבו בעדך. הבעייה תהיה אם מישהו אכן יסמוך על ההכשר שלך, ויקנה את העופות בהכשר משה כהן.

בשנים האחרונות, התרבו נותני ההכשרים, ומנהגים החרדיים השונים סומכים בעיקר על כמה הכשרים הידועים בהקפדתם. כאן מתחילה ההתפלגות: יש שיקנו הכשר לבשר, לדוגמא, רק של ועד הרבנים מטעם אגודת ישראל. יש שסומכים על ההכשר של חסידי בעלז. מאחורי הפינה, ממתין ההכשר של העדה־החרדית, סאטמר. חסידי בעלז, לדוגמא, יאכלו בשעת הדחק מההכשר של סאטמר. הסאטמרים יעדיפו לרעוב ולא לטעום מבשר עם הכשר בעלזאי.

מעל כולם ניצב ההכשר של הרב לנדא. אבל, הכשרים של הרב לנדא להנויות לא ניתנו מחוץ לתחומי בני ברק. קיימים הכשרים נוספים כחו"ל, באותה מתכונת של מחמירים יותר וקפדנים פחות. בהקשר לכך יש לציין את הבשר המיובא: צוותי שוחטים ומשגיחים יוצאים לשליחויות־קודש בדרום אמריקה. קיים מצב מעניין: הבשר הנשחט בדרום אמריקה מיפר כשר. כאן בארץ מקילים כשאנשר, ולא פוסלים על הסף בהמה שלגביה התעוררו ספקות. שם - פוסלים ללא מחשבה שנייה: מה שלא כשר, עובר לאוכלוסיה הערלית המקומית.

צוואת שכיב מרע. בצוואה זו העביר הרב לנדא את משרתו לבנו אחריו. אותו לעבור שנים, הציבור החילוני נחשף, באמצעות התקשורת, למונח דתי מסוים, הרחוק ממנו.

ובכן, צוואת שכיב מרע: „חולה שתשש כוח כל הגוף וכשל כוחו כתמות החולי עד שאינו יכול להלך על רגלו בשוק והרי הוא נופל על המיטה, הוא הנקרא שכיב מרע, ומפספסי כתנותיו אינם כבתנת בריא. כיצד שכיב מרע שציווה ואמר ליתן לפלוני כך וכך בין בחול בין בשבת, בין נכתב בין לא נכתב, זה הכל בשיבות בכל מה שנתן להם ואינו צריך קנין, שדברי שכיב מרע ככתובים וכמסורים הם... כדי שלא תיטרף דעתו עליו בשידע שאין דבריו קיימים".

„שכיב מרע שאמר בני פלוני יירשני, הרי זה היורש אותו לבדו..."(רמב"ם, הלכות זכיה ומתנה)

הלכה זו עוגנה גם במשפט הישראלי, וצוואה בעל־פה שניתנה על ידי חולה על ערש דווי - יש לה תוקף משפטי.

לגבי פטירתו של הרב לנדא ודבריו האחרונים לראש העיריה, כאן אפשר להתפלפל: האם ראש העיר ממנה את הרב הראשי?

המצב ,איפוא גדול. בשעת כתיבת שורות אלה, שוברים עדיין בעיר על פרופיל נמוך בכל הקשור לכהונת הרב של בני־ברק.

ביותר של החיים היהודיים הדתיים. כשרים ומדריכים את היומיום היהודי. כשרות, מקוות, בריקות, צניעות.

תקיפותו ועמידתו האיתנה של הרב לנדא בענייני הלכה היו לשם ודבר. נזכר הרב נתן צבי פרידמן, מהנגיה הוותיקים של בני־ברק: „לפני שלושה חודשים היה צריך לשפץ את המיקווה בשיכון ה', שם אני מכהן כרבנות. כדי לבדוק את המצב במקום, הגיע הרב לנדא עם בנו, הרב ר' משה. הרב לנדא ביקש לראות את מי הגשמים הניקווים, ולשם כך היה צריך לטפס על סולם גבוה. אני עצמי פחדתי. אבל, הרב לנדא זצ"ל, לא היסס, ומיד החל לעלות. מדובר באדם שהיה בן 91. אמרתי לו: פלפסה דבי, זה מסוכן - א הוא הסיר. עוד שלב ועוד שלב, וכך הגיע למעלה בלי לססוע להפצרותי. אני צריך

הרב לנדא, זכר צדיק לברכה. לא הכל מכירים בזכות בנו לרשת אותו. יש שמיהרו והכתירו את בנו כרב העיר. סביר להניח שלא תתעורר מחלוקת ייצרית בעניין זה

ל

פני כ־20 שנה, מינו ראשי הישיבות, הרבנים ווכסטרינגעל ואברמסקי, את הרב זולטי כרב העיר ירושלים. הם מינו אותו כשעה שלא היה רב עיר בירושלים. העולם הרבני סער למדי סביב הוואקום הזה.

המינוי, שהיה מלווה בהודעות ובכרוזים ובמטקס, לא התממש. הרב זולטי לא תיפקד, עם מינוי זה, כרב העיר. לימים, והתמנה הרב זולטי כרב העיר ירושלים, רצונם של הרבנים ווכסטרינגעל ואברמסקי, מולא.

כאשר הכריזו על המינוי, עשו זאת שני הרבנים מתוקף סמכותם התורנית והרבנית, ומתוך שאיפתם שיהא לעיר רב ראשי, ושיהא זה הרב זולטי.

פעולה זו של הרבנים נעשתה מעבר או מעל לראשה של המועצה הדתית הירושלמית. גם בבני ברק אין למועצה הדתית מעמד מיוחד בעיני חלק גדול של הציבור. מועצה דתית הנשלטת על ידי אנשי המפד"ל, תתקשה להיות סמכותית בעיר בה פעילות הישיבות סלובודקה ופוניבז', אם למנות רק ישיבות אחדות.

ארגנטינה של אלפונסין החזירה, בשבוע שעבר, 82 מיליון דולר למשפחת גרייבר, יהודים־מיליונרים, קורבנות 7 שנות „שלטון הגנראלים" הנוראות ◯ מאחורי הון העתק שנמסר למשפחה, מסתתר סיפורו של דוד גרייבר, „הוואורד יוז של ארגנטינה", שנעלם בנסיבות מסתוריות ב־1976 ◯ ארגנטינה לא בוכה עליו. יש לה צרות אחרות, גיבורים אחרים, נעלמים אחרים

סצינה מתוך הסרט „הסיפור האמיתי". כולם היו גם קורבנות וגם תליינים. כולם היו אשמים. הסרט מועמד לאוסקר כסרט הזר הטוב ביותר

הסיפור האמיתי

מאת קובי ברוק

דוד גרייבר, הוואורד יוז של ארגנטינה, האיש בעל ארבעת הפרצופים – חזר לרגע לחיים. ידיעה קטנה פורסמה באחרונה בעמודים הפנימיים. נאמר בה, שממשלת אלפונסין החליטה להשיב למשפחת גרייבר את הונה – 82 מליון דולר וכארבעים עסקים שונים.

ניו יורק, 1976. דוד גרייבר, מיליונר ארגנטינאי השוהה בארה"ב, מרגיש שהבלון שלו עומד להתפוצץ. הוא מחליט להשאיר פס לשלטונות המס, ולהסתלק מארה"ב. ביום שני, ה־6 לאוגוסט, מגיע דוד גרייבר לשדה התעופה „לה־גרדייה", ניו יורק. במנוחה ממתינים לו מייקל באן וקווין בארנס, שני טייסים של מטוס מנהלים קטן מדגם „פלקון 20". גרייבר, גבוה, מוזק, ללא מטען, רק תיק שחור סטייל ג'יימס בונד, ביד. בתוך התיק לחוצים מליוני דולרים. עובדי הטרמינל זוכרים אותו עצבני, לחוץ, מחזיק בתיק השחור צמוד, צמוד.

ארבע וארבעים אחר הצהרים. „לה גרדיה מ־אר.אי. 888 – מבקש רשות המראה"... „אר.אי.888 מלה גרדיה, רשאי להמריא בשתיים שש. רוח צד שלוש קשר, עננים בגובה אלף. דרך צלחה". דקה אחר־כך ממריא ה„פלקון 20" לכיוון אקפולקו שבמקסיקו.

לפנות בוקר. טקסס, יוסטון, 7 באוגוסט 1976. ה„פלקון 20" מתקרב בגישה ישירה, ללא אורות נחיתה. על המסלולים דולקים רק אורות חרום. הפקח במגדל הפיקוח, ישן. ה„פלקון 20" מתרסק בבהירות. שדה התעופה שומם, איש לא רואה את עולים או יורדים ממטוס המנהלים. ה„פלקון" ממריא לאקפולקו. לא נערך רישום נוסעים של הנוסעים.

כמה שעות מאוחר יותר יוצאת הודעה מרשות שדות התעופה של מקסיקו. „מטוס מנהלים מדגם פלקון 20, שהיה בדרכו מיוסטון, טקסס, התפוצץ באוויר, כ־50 ק"מ מאקפולקו".

למחרת נוחת במקסיקו איזידור גרייבר, מארגנטינה. הוא נלקח למקום ההתרסקות, מביט בגופה המרוטשת ושולם. „זהו אחי". על פי בקשתו, עוד לפני שהגיעו למקום נציגי רשות התעופה של ארה"ב, נשרפת הגופה במקום. בצהריים, איזידור גרייבר כבר בדרכו לארגנטינה, לא לפני שהוציא משלטונות מקסיקו תעודת פטירה על שם דוד גרייבר.

האף.בי.אי. לא ממהר לקנות את הסיפור. בבדיקות קפדניות בין שברי המטוס, לא נמצא שום שריד לחומר פלאסטי או עור בצבע שחור – שריד לתיק ג'יימס בונד.

דוד גרייבר נעלם, ועימו 110 מיליון דולר. זמן קצר אחר כך התפוצצה אחת מפרשיות ההונאה הגדולות בעולם הבנקאות הבינלאומי. „אמריקן בנק אנד טראסט" התמוטט, גורר אחריו את „בנקו אינטרנציונאל" בבריסל ואת שרשרת סניפי „בנקו קומרסיאל" בארגנטינה.

האף.בי.אי. סגר לבסוף את התיק. אבל בבואינוס איירס העמידה הכת הצבאית את גרייבר המת לדין. משפחת גרייבר נשארה שם לשלם את המחיר.

דוד גרייבר נולד עם כפית כסף בפה. בן למשפחה יהודית ממזרח אירופה, שהתיישבה בשנות ה־20 בלה פלטה. עיר קטנה, בתים נמוכים, שלושים דקות נסיעה מבואינוס איירס. חצי מליון תושבים, איטלקים, ספרדים, נאצים ויהודים. שמנסים להסתדר בחיים. ואז גרייבר עובר מהלה

כדי להצליח בארגנטינה של שנות ה־60 וה־70 צריך היה ללחוץ ידיים לאנשים הנכונים. לדעת לתמרן בין השמאל המטורף לימין האלים. דוד גרייבר הלך בין הטיפות, היה מקורב לשלטון הימני ו„שר האוצר" של המחתרת השמאלנית

[illegible] לפעמים מלווה בריבית קצוצה, בעיקר למשכנתאות.

סוף שנות השלושים. ברית המילה של דוד גרייבר. המשפחה כבר מבוססת בלה פלטה. עד הבר מיצווה היא תהיה גם אמידה ומכובדת. חואן גרייבר מכהן כראש לישכת המסחר ישראל ארגנטינה. אחיו הוא ראש רשת החינוך היהודי ובן דודו מביא את הקרן הקיימת לדרום אמריקה. במשפחה שכזו מסלול החיים שלך נקבע כבר מראש. חינוך טוב, נתח מהעסק ושידוך טוב.

בגיל 26 נכנס גרייבר לעיסקי המשפחה. שאפתן, הרפתקן, רוצה את הכל בעולם. יש לו כבר קשרים מדרגה ב' עם הבוסים של הפרובינציה ועם קצינים כממשל. זמן קצר אח"כ הוא נישא ללידיה פפלאו. שחקנית, קריינית, בת למשפחת האצולה הפרוניסטית. דוד גרייבר ניתק מהמשפחה, רוכש את „בנקו קומרסייל" בלה פלטה, ומתחיל להמריא לבד.

בנקים, בנקים, בנקים, ועוד 49 עסקים קטנים. כמה מהם על גבול הלגליות, עם רגל אחת בצד השני.

סוף שנות השישים בארגנטינה. הפועלים והסטודנטים נלחמים בשלטון הצבאי. תקופת ה„קורדובסו". עוד מהפכה שתדחוק את הקודמת עד למהפכה הבאה. בכדי להצליח בארגנטינה, אתה צריך ללחוץ ידיים לאנשים הנכונים. לא מספיק להיות אשף פיננסי.

[illegible] לימין האלים.

גרייבר מלחך את שולי הצלחת השילטונית. „בנקו קומרסייל" מתרחב. פותח סניפים בבואינוס איירס, בעיירות שדה. בתחילת שנות השבעים רוכש גרייבר את „בנקו אינטרנציונאל". בנק קטן בבריסל שבבלגיה ובנק נוסף בארה"ב. נציגיו של דוד גרייבר נוחתים בארץ. מקבלים אישור מבנק ישראל לפתוח סניף של „בנקו קומרסייל" בתל־אביב. הבנק של גרייבר לא הספיק להגיע לתל־אביב.

ארגנטינה, בתחילת שנות השבעים, מתחילה לקרוא את „לה אופיניון", עיתון לוחם, פורמט קטן, 70 אלף עותקים. יעקב טימרמן הוא העורך והמוציא לאור. „לה אופיניון" שנוא על השמאל וגם על הימין. דוד גרייבר מחזיק בארבעים וחמישה אחוזים בעיתון. שותף שקט.

כחמש שנים מתחלפים בשלטון שישה נשיאים. מחתרת ה„מונטונרוס" משמאל, [illegible] לשלטון. החיים בארגנטינה נעשים קשים. „לה אופיניון" נסגר, מולאם ונפתח מחדש. עיתונאים נחטפים, הבית של יעקב טימרמן מופצץ. טימרמן הולך עם הראש בקיר, חושב רק על הגיליונות הבאים.

גרייבר ממשיך לגלגל כסף, הולך בין הטיפות, מנסה להימנע מפגיעה. ב־71' ממנה אותו פנסיצקו מנריקה לסמנכ"ל משרד הרווחה. מינוי פוליטי. מנריקה, פופוליסט ימני, היה בין הקושרים נגד פרון בשנות החמישים. בראיון לעיתון מקומי, נשאל מנריקה על גרייבר. „איך זה שהעוזר שלך כל כך צעיר, עם כל כך הרבה כסף, ובנוסף לכל יהודי?" מנריקה ענה מה שענה. אצל דוד גרייבר נדלקת נורה ארומה.

לא רק הגרייברים עושים כסף. גם ה„מונטונרוס", מחתרת שמאל סוציאליסטית, שהוקמה על ידי סטודנטים לרפואה. מאורגנת כמו צבא. מחתרת עשירה. בין מצצה לרצח, שודדים בנקים וחוטפים קפיטליסטים. דוד גרייבר, עשיר, מזוהה פוליטית, נכנס לרשימה השחורה של ה„מונטונרוס".

בינואר 74', נחטף איזידור גרייבר. ה„מונטונרוס" דרשו עליו שני מליון דולר. דוד גרייבר, קר, חלקלק, גם חטיפה זו עיסקה פינאנסית. בסופו של דבר, שוחרר איזידור גרייבר. דוד הופך ל„שר האוצר" של המונטונרוס. מגלגל עבורם כספים בשוקי ההון של ארה"ב. כשנעלם, גם המונטונרוס חיפשו אחריו.

בואנוס איירס. בוקר ה־24 למרץ, 1976. [illegible] ה„בית הורוד", ה„חונטה" של וידלה תפסה את השלטון. ארגנטינה עצמה עיניים. חשבה, שעם הזמן גם זה יעבור. ברחוב יכולת לראות שני אנשים יוצאים ממכונית, תוקעים למישהו כדור בראש ומסתלקים. מי שברח בזמן, ניצל. נשארו רק הקורבן והתליין. כ־300 אלף ארגנטינאים יברחו לספרד, לברזיל, למקסיקו ולארה"ב.

בלה פלטה מחלקת משפחת גרייבר מאה דולר לכל צעיר שרוצה להסתלק לישראל. הרבה נשארים. חושבים שלהם זה לא יקרה. דוד גרייבר מרגיש שהספינה טובעת, ועובר לארה"ב.

ניו יורק, 1976. גרייבר מתגורר בשדרה החמישית. 6,000 אלפים דולר שכר דירה חודשי. צהריים בלה קוט בסקואה, מסעדה לעשירים, גם היא בשדרה החמישית. מגלגל הרבה כסף, משלושת הבנקים, מהעסקים הקטנים, מהמונטונרוס. מספרים, שגם הוותיקן השקיע אצלו כספים. גרייבר אוהב כסף, כמה שיש, לא מספיק.

במשרד התובע הכללי בניו יורק יושב רוברט מורגנטאו. עולה על מה שיכונה אחר־כך „פרשת אמריקן בנק אנד טראסט". כל החוטים מובילים אל דוד גרייבר. ארגנטינאי, כבן 40, יהודי במיקרה. מחזיק שלושה בנקים בבלגיה, בארגנטינה ובארה"ב.

כמו בכל הונאה, השיטה של גרייבר גאונית בפשטותה. עובדת על הפרש הזמנים בין אירופה לארה"ב. מדי יום, ב־4 אחה"צ לפי שעון ניו יורק, מועברים הכספים לסניף הבנק בבריסל, שם לפי השעון המקומי רק החלה הפעילות היומית. למחרת, עם סיום הפעילות הפינאנסית בבלגיה, מועבר הכסף חזרה לניו יורק. הבנקים של גרייבר זוכים אפוא באשראי כפול מזה שמתיר החוק.

גרייבר הופך לאובססיה של מורגנטאו. לאט לאט מצליח התובע הכללי לסגור חורים. מורגנטאו ממנה את ספירו דונאלס לראש צוות החקירה בפרשת אמריקן בנק אנד טראסט. דונאלס, פקיד ממשלתי, 3,000 אלפים דולר לחודש. גם הוא רוצה להסתדר בחיים.

ב־6 לאוגוסט 76', מגיע דונאלס ספירו למשרדי „אמריקן בנק אנד טראסט", מבקש מגרייבר מספר תשובות. פגישה קצרה. גרייבר, יודע לקנות אנשים, מבטיח לדונאלס מישרה באמריקן בנק אנד טראסט". 10,000 אלפים דולר לחודש. ספירו דונאלס חוזר למשרדי התובע הכללי, משאיר למורגנטאו מכתב התפטרות. דונאלס לא הספיק לקבל מגרייבר אפילו משכורת אחת. אמריקן בנק אנד טראסט בדרך להתמוטטות. באותו יום, אחה"צ, אוסף דוד גרייבר כמה מליוני דולרים וממריא ב„פלקון 20".

לה פלטה. משקיעים זועמים צובאים על דלתות „בנקו קומרסייל". שאול קוגן, יו"ר הדירקטוריון של אמריקן בנק אנד טראסט, וסגניו, נעצרים על ידי האף.בי.אי. כמה ימים אח"כ טוען מכר של גרייבר, שראה אותו בפלורידה. אחרים טוענים שראו אותו בספרד, במקסיקו ובאחת מארצות הגוש המזרחי. שמועה אחת מספרת שגרייבר עשה ניתוח פלאסטי והגיע לישראל.

גרייבר נאשם על ידי שלטונות ארגנטינה וארה"ב בגניבת למעלה מ־100 מיליון דולר וברצח שני טייסי ה„פלקון 20". התובע הכללי צועק, שמישהו אחר עלה על המטוס ביוסטון. מורגנטאו הזקן בטוח שגרייבר לא מת.

האף.בי.אי. סוגר לבסוף את התיק, דוד גרייבר מת באופן רשמי. אבל ארגנטינה לא מסתפקת בגירסה הרישמית. הכת הצבאית מחפשת לגיירבר שעיר לעזאזל.

לה־פלטה, פברואר 77', ארגנטינה בעיצומה של „מלחמה מלוכלכת". אלפי אנשים נעלמים בלילות. עינויים, רציחות, מעצרים מנהליים ללא סיבה. מספיק שמישהו בשלטון מחליט שאתה פוגע בבטחון המדינה. 15 אלף נעדרים שם עד היום. ארגנטינה שותקת. הסבתות של פלסה דה־מאיו עדיין לא יוצאות לרחובות.

לדוד גרייבר עורכת החונטה משפט מהיר, סודי. גרייבר המת נמצא אשם. באותו לילה נעצרות בפתח ביתם של הגרייברים כמה מכוניות משטרה. הוריו, אחיו ואשתו נלקחים

החונטה ערכה משפט מהיר, סודי, לדוד גרייבר. גרייבר המת נמצא אשם. המשפחה נשארה לשלם את המחיר

קלסתרון־כל־האפשרויות של דוד גרייבר, שהופץ בעיתונות ב־1976. גרייבר נעלם, ועמו 110 מיליון דולר. זמן קצר אחר כך התפוצצה אחת מפרשיות ההונאה הגדולות בעולם הבנקאות הבינלאומי. האף.בי.אי. לא מיהר לקנות את סיפור מותו בהתרסקות מטוס של המיליונר היהודי־ארגנטינאי

בשנה הראשונה נזרקו הגרייברים לשלושה בתי כלא שונים. טימרמן עבר חמישה. הם מעולם לא הועמדו למשפט

איזידור גרייבר הביט בגופה החרוכה ופלט: זהו אחי. הגופה נשרפה בחיפזון

התובע הכללי בניו־יורק עלה על מה שיכונה אחר כך, „פרשת אמריקן בנק אנד טראסט". כל החוטים מובילים לדוד גרייבר

עד להורעה חרשה. בתו בת השנתיים נמסרת לאימוץ אצל קרובי משפחה. למחרת מניעות ארבע משאיות ענק. רכושם של הגרייברים מועמס עליהן ומוחרם. הגרייברים מעולם לא הועמדו למשפט. למה? לא שואלים כזו שאלה בארגנטינה.

המשטר הצבאי ממשיך לחטוף מתנגדים ולהעלים גופות. כאחוז מאוכלוסית ארגנטינה נעלם. „לה אופיניון" ממשיך לתפקד גם בלי דוד גרייבר. יעקב טימרמן, באקט של התאבדות, מפרסם את שמות הנעדרים בעיתון. הגרייברים עדיין בכלא. דוד נעלם ונמצא אשם, טימרמן עושה צרות, שותף של גרייבר, שניהם יהודים. גם המונטונרוס איכשהו בעסק. בארגנטינה זה מספיק.

שלוש לפנות בוקר. אפריל 1977. 20 גברים בבגדים אזרחיים, פושטים על ביתו של יעקב טימרמן. הוא נעצר על ידי אחד הפלגים הקיצוניים בצבא. נזרק לריצפת המכונית ונלקח למקום סודי. מדי יום מוציאים אותו מהתא לחקירה. תמיד בהפתעה. גם הגרייברים זוכים לטיפול דומה.

דממה. הידיים קשורות, העיניים מכוסות, את הצרכים עושים בבגדים. החוקרים לא מוציאים מלה. מניחים אותו על הארץ. מישהו סופר עד עשר. היריה לא נשמעת. מכות. מובילים אותו למיטת ברזל, מפשיטים ושופכים עליו מים. הידיים והרגליים פשוקות, קשורות למיטה. מכות חשמל. הזרם מווסת כך שרק יצרוב או יכאיב.

אתה לא מסוגל לצעוק. אתה שואג. סידרה ארוכה של שאגות. באמצע, כורקות ידיים רכות את הלב. מישהו דוחף יד לפה, מוציא את הלשון שלא יחנק. אחר דוחף לו חתיכת גומי בין השיניים, שלא ינשך את השפתיים. הפסקה קצרה. והכל מחדש. לא שואלים שאלות. שלב העלבונות. מישהו צורח יהודי... יהודי... אחרים מצטרפים במחיאות כפיים. זין קצוץ...זין קצוץ... ומחיאות כפיים.

הפסקה קצרה, שלב השאלות. האלקטרודות מקלפות את העור מהגוף. מה רוצים הציונים?... גרייבר...מת ל„מורד" ולמונטנרוס?... לא דיברת על זה עם בגין?...הפסקה. כמות מילים של תקווה. הפסקה קצרה. שופכים עליו מים. מנופפים באלקטרודות. יהודי... זין קצוץ... צחוק ומחיאות כפיים. הפסקה ושוב - גרייבר?... הציונים?... הכסף?... הפסקה קצרה והכל מהתחלה.

בשנה הראשונה, נזרקים הגרייברים לשלושה בתי כלא שונים. טימרמן עובר חמישה. בשנה השניה למעצר, הוא מועבר לבית כלא צבאי, רישמי. כעבור כמה חודשים משוחרר טימרמן. הוא מגיע לארץ ורואה את המעצרים המינהליים בשטחים, ועובר לארה"ב. הגרייברים עדיין בפנים. גם טימרמן לא הועמד מעולם למשפט.

מונדיאל 78'. מארדונה וקמפס לוקחים את גביע העולם בכדורגל. חוזה כר גלבר, שר האוצר לשעבר, גם הוא שותף של גרייבר, נעצר. ארגנטינה של מרסדס סוסה מתעוררת. כ„פלאסה דל מאיו" מתחילות האימהות ללחוץ מול התקשורת הבינלאומית. תמונות הנעדרים מתנוססות בכיכרות ובעיתונים. האינפלציה בארגנטינה שוברת את מחסום אלף האחוזים. הגרייברים משתחררים.

לרגע, מצליחים הגנרלים להפנות את הזעם החוצה. מלחמת פוקלנד. האגו הלאומי של ארגנטינה חוזר מוכס מאיי מלווינס. הכת הצבאית מחפשת מוצא של כבוד. אחרי שבע שנים של חלום בלהות, הולכת ארגנטינה לבחירות.

אחרי שבע שנים של שלטון צבאי, ארגנטינה בתהליך החלמה. מכה על חטא, עושה סרטים על התקופה. סרטים פוליטיים. לא על דוד גרייבר. הוא הרי לא היה קרוש מעונה. יש בארגנטינה מספיק חומרים של סבל, אימה. הלקאה עצמית כל אלה ששתקו או שיתפו פעולה. לואיס פואנזו, במאי תסריטאי, עיבד מהחומרים הללו את ה„סיפור האמיתי". סרט פוליטי, שצולם בבואנוס איירס 1984. יצירה חזקה, אינטימית, המעבירה טוגריה כל עם דרך אנשים שחיים היום את העבר.

כשהגנרלים רוצחים ומעלימים גופות, הזוזות בורחות. השחקנים כמו הקטור אלטריו, נורמה אליאנדרו, חזרו ל„סיפור האמיתי" לאחר שנים של גלות. גם לואיס פואנזו חזר ליצור בארגנטינה רק ב־84'. היום הוא מבין שכולם אשמים. כולם שם היו גם קורבנות וגם תליינים. ה„סיפור האמיתי" מועמד לאוסקר כסרט הזר הטוב ביותר. בינו לבין האוסקר מפריד אולי רק „ראן".

ארגנטינה כבר לא בוכה על אוויטה. גם לא על הגרייברים. בוכה על עצמה. מנסה לעשות צדק. הגנרלים של אתמול, יושבים היום על ספסל הנאשמים. דמוקרטיה. ממשלת אלפונסין עושה צדק מוגבל עם משפחת גרייבר. מחזירה להם 28 מיליון דולר. אז הגרייברים חוזרים לעסקים. דוד גרייבר? אל תבכי עליו ארגנטינה... הוא עוד עשוי להופיע.

איך זה שהעוזר שלך כך כך צעיר, עם כל כך הרבה כסף, ובנוסף לכל יהודי?

שלושה מחברי ה„חונטה" השלטת, 1981. הגנרלים של אתמול, על ספסל הנאשמים. עשרות אלפי אנשים נעלמו, עונו ונרצחו בשנות שלטונם. 15 אלף נעדרים עד היום

„הסיפור האמיתי", סרט פוליטי. צולם ב־1984. השחקנים חזרו לארגנטינה אחרי שנים של גלות

הגעתי אל אברהם ב. יהושע דרך הבמה של תיאטרון חיפה. מכרם זרוי, בחלוק ויחצה בורגני, מתבודד עם רוזותו, ואולי בדוייה, של אברהם ב. יהושע. פועליו עושים גימור למציאות, ואולי בדוייה, שתהיה טביעתו, ובמות זו או אחרת של הנפש והמשורר, של אברהם ב. יהושע, בתיאטרון.

אני חוצה סלון, חוטף את מכרם בזווית העין. מחשבה מטורפת. מכוין הוא אברהם (בולי) יהושע, בחלוק רחצה ובנעלי בית.

מול העיניים, עדיין מרצד הדיאלוג המריר, הממלא שבועות ואחרונים את העיתונים, שבין אברהם ב. יהושע ואנטון שמאס, משורר ערבי פלסטיני, בעברית יפה עד כאב. עברית, שכל אחד מבעלי המריבה יש בה בידיים מיומנות, כטוב שבנחתומים. ברגש, בידע, בתפיסה דקה מן הדקה של כל

אומר בולי, „זוהי מציאות פסיכולוגית. משפחה אחרי מות האב. בעצם, אחרי שהלם המוות נגמר. הפכו נבר את הדף. האם, הבן, והאחות מוטיבים לעשות מעשים בלתי הגיוניים, שמבטאים איזו הזדהות עם האב, איזה רגש אשמה. שמא לא עשו מספיק למנוע את המוות. מתרחשים שינויים. האם מגרשת הבת מהבית, הבן לוקה במחלה פסיכוסומאטית, נישואיה של הבת קורסים בנסיבות מוזרות".

מצאתי במחזה איזו התפוררות. אבסורד מצחיק לפעמים. ופצים, מי יירש אותם. מציאות שגורה. משמעות נפליגה. או, שמא רק הראש שלי נפליג למחוזות לא שייכים.

בולי. זהו הכינוי. נדבק בו מהצופים בירושלים. בעליו, יהושע, וייסר אותו והפך אותו למידל־ניים. הוא הבי"ת שבאברהם ב. אסוציאציה של ספרות צעירה, חרף 49

השומרת על ידידות אמיצה ועל קירבה רעיונית עד היום.

בתקופה מסויימת, היו השלושה חלק מן האשלייה ששל"י תיהפך לאלטרנאטיבה שמאלית משמעותית. שירות צבאי קרבי. מוטה גור זיפר לאחוריגה כיצד, באחת מפעולות התגמול של שנות ה־50, הציל בולי את חייו. הוא חסם ויימון יד הגופו.

בולי, אבל, גם זיגמה. חלק מהעיר. התיאטרון. יעץ לעודד קוטלר מהיום הראשון בו הגיע לשם, ב־1969. קוטלר בא לחיפה עם רעיונות על מחזאות אנגלית אזוטרית, בלי שום קשר למלחמת ההתשה, שהיתה אז בעיצומה. בולי התחיל לדבר על ריאליזם באוזני המנהל האמנותי החדש, שעוד לא ידע אז בדיוק איך עושים את זה.

נולה צ'לטון באה עם הרעיון של תיאטרון תיעודי, ריאליסטי. בולי שידך בין צ'לטון

אחיזה בירושלים המאוחדת. דומה, שהוויכוח שלו עם שמאס מבוסס על התפיסה הזאת.

„ישראל", הוא אומר, „היא המקום בו יכול יהודי להיות יהודי שלם. שמאס נגד חוק־השבות. אצלי, חוק השבות הוא חלק מיהדות שלמה. אני לא מוותר על מדינה יהודית. לא רוצה מדינה דו לאומית. שהפלסטינים יכוננו להם מדינה כרוחם. אין לי התנגדות שיהיו להם כל מה יש לי. סימטריה מלאה. שיחיו חיים ערביים מלאים כמו שהם מבינים אותם. כולל חוק־שבות ערבי".

– אנטון שמאס טוען, שאתה מעמיס עליו את מטלטליו ומבקש לשגר אותו, בנוסח הכהניסטי, אל מעבר לקו הירוק.

„אנטון שמאס הוא ישראלי כמוני. לא עולה על דעתי לכפות עליו משהו, או למנוע זכות מהזכויות שאני מעניק לעצמי. אני רק

כמיעוט לאומי". בולי בהחלט סבור, שמעמד כזה פירושו יישום כל החרויות האישיות, התרבותיות והפוליטיות. „חסר לי", הוא אומר, „גם עכשיו שר ערבי, או שופט עליון ערבי".

ובולי שולף שוב את כרטיס האשראי מכיסו השמאלי: „אין לי שום הסתייגות באשר למדינה הפלסטינית. אני מוכן לשבת מול אש"ף בלי חוכמות. רק שיכירו בי ויוותרו על השימוש באלימות. נוסחת שם טוב – יריב".

על רקע זה, הוא חוזה עד היום אפשרות של מלחמת אזרחים בישראל – חזות שמיקדה אליו את בליסטראות הימין.

– שמאס זרק לך כפפה. שניכם, אמר, כותבים כל אחד רומאן. של מי, התגרה, יהיה יותר ישראלי?

„אני לא מקבל את הגישה הזאת. מה יותר

פוליטיות משותפות. ייתכן, שמתוך תיאום עמדות. אינני יודע.

מכל מקום, הם חתמו יחד על הכרוז המוזכר לעיל. דומה, שגם הצטרפו בו זבנית לשל"י והיו פעילים בו. הם גם חזרו יחד, אם או בלי פנקס חבר, למפלגת העבודה. התקרבו לשמעון פרס והושיטו את כתפיהם התומכות בטיעוני־המנהיגות שלו במפלגה.

אבל, זו פריפריה הכוללת גם את יוסי שריד ולובה אליאב, את צבי כסה, חלק מן הסופרים והמשוררים המכונים דור הסרינה. אנשי תיאטרון כמו עודד קוטלר, נולה צ'ילטון, יהושע סובול, גדליה בסר (והמביים גם את „חפצים"), עמרי ניצן, הלל מיטלפונקט, אריה זקס. את מנחם ברינקר ועדי צמח כבר הזכרנו.

– איך אתה מסביר, שאלתי, את יחסה של הקהילייה היוצרת במצרים כלפי השלום

מי יותר ישראלי חנוך לוין או משה שמיר? אין תשובה אחת ברורה

מעשי הזוועה בניקאראגואה, אבל לא את רצח ילדי אביבים. אפילו לא יחד עם גינוי ההפצצות הישראליות על ריכוזים אזרחיים בלבנון".

בולי מאמין, שערביי ישראל יכולים להסיט את עמדות אש"ף לקוטב המתינות, ומגנה אותם על שאינם עושים זאת. לוא ערפאת היה בא לדבר איתנו – מאמין הסופר – היתה נוצרת דינאמיקה דומה מאוד לזו שנוצרה עם בואו של אנוואר סאדאת לירושלים.

יותר קל להשליך את המציאות מאשר על הרומאן. המחזה נושא מיטען פוליטי הרבה יותר טוב מאשר הרומאן".

זו תקופה מעניינת ביצירה הספרותית, סבור בולי. גם בתיאטרון גם ברומאן. יש סובלנות, יש פלוראליזם. בתיאטרון מבקשים ריאליזם בתכנים בצירוף חידושים צורניים. ברומאן, יש קבלה של ריאליזם חדש, עמוק.

„ראה", הוא אומר, „כמה יפה התקבל 'סוף דבר' של יעקב שבתאי. אנשים מבקשים ריאליזם מעודן, לא גרוטסקות, לא

א.ב. יהושע דברים בגו

עמנואל בר קדמא נפגש עם הסופר א.ב. יהושע לשיחה על עיקרי הטיעון של יהושע, המועלים בוויכוח הציבורי המתנהל בינו לבין חלק מן השמאל הישראלי. הוויכוח מתפרסם בהבלטה הראוייה בעיתונות, ונמשך זה כחודש ● הצגה חדשה של יהושע מועלת בתיאטרון חיפה. הצפיות, כרגיל, גבוהות. יהושע אמור להתייחס לכאן ולעכשיו הישראליים

מאת עמנואל בר־קדמא

תצלום: שלום בר־טל

הניואנסים והצפנים. דיאלוג אינטנסיבי, המתפרסם בעיתונות המקומית והארצית, והנראה אולי כבעירת קוצים בתוך השמאל הישראלי. משהו כמו יהושע נגד שמאס, בתוספת הערות של צופים מן הצד.

עילת הוויכוח, דברים של יהושע בעניין ערביי ישראל, תפקידם הפוליטי, הגדרת אופייה של המדינה הישראלית. הנושאים הידועים, הבוערים תמיד. השמאל, כהרגלו, מתווכח עם עצמו בלהט, בכשרון, בפומבי, בייצר.

סכיזופרניה? יכול להיות, שאנטון שמאס הוא חציו של אברהם בולי, כפי שאברהם בולי הוא חציו של אנטון שמאס?

פני השחקן הגמישים, עתירי ההבעה, של מכרם חורי, הופכים, כמו בסרט הנפשה, לקלסתרו השליו, המשופם, של אנטון שמאס.

מאחורי הקלעים של תיאטרון יש חיים תוססים. האוויר טעון מאוד. הקסם נוצר בנקודת מיפגש בין החיוניות הזאת ובין מיקסם הכאילו של הבימה. אינני מאתר את הקו המדוייק המפריד בין המציאות של החיים והמציאות הפאטאמורגאנית של התיאטרון. לפיכך, אינני בטוח אם בולי שהוא מכרם שהוא אנטון, שייך למציאות או לבריה. יכול להיות, בעצם, שזוהי המציאות הישראלית בקליפת אגוז. יכול להיות.

עוד פלג מדרגות. חדר המנהלים של התיאטרון. כמו עוד תמונת מצב, ספק מהחיים, ספק מהתיאטרון. אנשים בקורדרוי יושבים על כורסאות של קורדרוי. הסביבה זרועת ספרים שהם מחזות ותיקי סטנסיל שהם מחזות. עדיין ריחות טעונים. מדברים בטלפון בקול רם. ראשים מציצים. מיזנסצינות של החיים.

„חפצים" קוראים למחזה הזה, שעל חזרותיו האחרונות שוקדים שם, למטה. מחזה, שכתיבתו נסתיימה בסתיו 83".

– אוטוביוגראפיה?

„בחלקים – מאוד. עם הצלבה של תצפיות משפחתיות. משפחת יהושע. אפשר להגיד, בלי הרבה מסות. יש פרופסור, שכותב. אבל,

שנותיו. בלורית צפופה, מורדת. רק מאפירה. נדמה לי שפעם היה פייס. נעלם. פנים רחבים, חוטם המשתפל אל פיו. מדבר בתנועות רחבות. הרבה ידיים. מחשבות שמתרגמות מהר למלים מרובות.

יש לו תורה טובה שבעל פה. זו לא העברית התפופה, ענובת הפאפיון של, נאמר, עמוס עוז. הוא אוראטור טוב. יכול להיות, שהיה עושה לא רע בכנסת. מאזן את הרקורד הלא שופע של הסופרים שישבו עד עכשיו בכנסת: אורי צבי גרינברג, ס. יזהר, רב סרן, משה שמיר.

ירושלים. דור־חמישי, ס"ט, מצד האב. בגליון החדש של „פוליטיקה", כתב העת העיוני של ר"ץ, מתפרסם פרק מרומאן בכתובים, שייצא לאור, או לא. בולי טרם החליט.

גיבור הרומאן הוא מר מאני. יהודי, ספרדי, ירושלמי. גורלות אנושיים מרתקים. סאגה ירושלמית לאורך מאה פלוס שנים. נקל להתייחס, בקריאה, כמו לאלבום משפחתי של המחבר. האם, המוסיפה לחיות בירושלים, יוצאת מרוקו. „גברת יהושע", דמות מוכרת בירושלים האריסטוקראטית.

בולי הוא רחביה. ילדות מנדטורית, נוגעת בירושלים של עגנון. הוא ראה, כילד, את שירה הולכת בצל השמשיה. מגנס, בובר, ברגמן, שולם, וגם לייבוביץ – אחרוני הענקים – גוף יומיומי, ירושלים, שכבר לא תחזור. מלפני כל הפחדים, אבל עם כל הכמיהות. ירושלים שראתה מרחוק את חומת העיר העתיקה והר הצופים. ירושלים חכמה ותכמנית.

היום, יש לו בעייה עם העיר העתיקה. לא נכנס לשם. ביקוריו בירושלים פונקציונאליים. רחביה, אמא, קפה אצל חבר. לעיתים רחוקות, מבט קצר על העיר מעל הר הזיתים. ירושלים מפחידה אותו עכשיו. הקיצוניות, החרדים. לא מה שהיה פעם.

התחנך בצופים. הגימנסיה העברית, בכיתה אחת עם מי שיהיו הפרופסורים מנחם ברינקר ועדי צמח, פילוסופים, שלישייה

ויהושע סובול, שידוך שממנו יצא שיתוף פעולה ארוך ופורה. כל ההצגות התיעודיות, הקרויות היום „הצגות רשמקול", צמחו מהצמד הזה. פרק בלתי מחיק בתולדות התיאטרון העברי. מחזאות חדשה בסגנון חדש.

וגם האוניברסיטה. אין לו דוקטוראט, אבל הוא פרופסור. מישקל סגולי כבד בסגל האקדמי. גם שייך לחיפה. אחרי 120, עם קצת חוש היסטורי, יביאו תיירים אל הצריף בו הוא נוהג לכתוב. ישאירו את הכל כמו שהיה בחייו.

בינתיים, בולי נראה ונשמע כאילו לא ימות אף פעם. פרפטואום מובילה. ידיים שמנצחות על מלים, על מישפטים, על רעיונות. שמאל. מחזיק את השמאל בשיניים, למרות שיר שמאל שלו רחוקה מלחלום. מחזיק את השמאל בשיניים, גם כאשר אין לו בו קיום נוח. הוא נושא עיניים אל ברנר, כשהוא נוטל לעצמו את חרות האמירה של איש הרוח. לא רק את חרות האמירה, אלא את חרות האמירה הסותרת. להגיד דבר והיפוכו.

למשל, להציע שיחרור בו זמני של בידוני אירגון הטירור היהודי ושל אסירי טירור פלסטיניים, על־מנת להתחרט. אגב, שם, בהצעה ההיא, ניטמן הזרע הראשון לחילופי המהלומות המלוליות עם אנטון שמאס.

המהלומות, אגב, נמשכות. אף אחד עוד לא על הקרשים. להערכתי, זו תהיה מלחמה ממושכת, ייתכן עם הפוגות והפסקות אש. חוזה השלום עוד רחוק, כשם שרחוק השלום היהודי ערבי. הקיים הוא ציפור הנפש של כל אחד. אכן.

כמו שאמרתי, בולי שומר מכל משמר את כרטיס האשראי שלו בשמאל. שום כייס לא יגנוב אותו. כן, הוא חבר במפלגת העבודה. יש לו, אומרים, את אוזנו הכרויה של שמעון פרס.

בולי מוותר בניע יד על המעמד של יועץ סתרים: „אני ניפגש איתו, בסך הכל, פעמיים שלוש בשנה".

הוא גם פירסם, יחד עם עמוס עוז, ס. יזהר וחיים גורי, את הכרוז הקורא לשמאל להצטרף לממשלת האחדות הלאומית. אחרים הביעו „שאט נפש". את הכיסא שלו בשמאל, חרף כל העניינים האלה, לא הצליחו להשמיט מתחתיו.

את הכיסא הזה מאוששות דיעותיו הבסיסיות, שהן בער מדינה פלסטינית. כולל

טוען, שכערבי הוא לא יוכל לחיות כאן חיים ערביים מלאים. הוא, יהיה מיעוט, כפי שהמתנחלים יהיו, אם ירצו בכך, במדינה הפלסטינית".

שמאס, תושב ירושלים, מתגורר בגבול רחביה. שליטה שמעטות כמותה לא רק בעברית כשפה, אלא כמיכלול תרבותי. יוצר דו לשוני, ובעצם – משורר עברי חשוב. הוא מסרב „להתקון" עם המתנחלים. הוא מגנה טירור מכל צד, ולעניין – הוא מסכם את רעתו (ב„העיר", 7.2.86): „יכולים הפלסטינים לעשות ככל העולה על רוחם בגדה המערבית וכשיעשו זאת ויגיעו אל המנוחה והנחלה בצורה זו או אחרת – אני רוצה שמדינת ישראל של חקו הירוק תהיה שייכת לאזרחיה הישראלים, ללאום הישראלי החי בתוכה, ולא לעם היהודי שבתפוצות... אין לי מולדת אחרת מלבד המולדת שאני חי בה כיום".

„אחה", אומר א.ב. יהושע, „הוא רוצה לעצמו מולדת ערבית נטו, פלוס מעמד של קו לאום כאן. ששמאס ימשיך לחיות כאן בכל העולה על רוחו. מי אני שאכפור בזכותו הבסיסית הדמוקרטית הזאת, אבל – שוב –

שמעון פרס קשוב לאנשים מן הסוג של יהושע, הם מעניקים לו סוג של לגיטימציה

יהושע על המשקל הפוליטי של ערביי ישראל, על אי ההיענות של האינטלגנציה המצרית להסכם השלום, על תוחלת היריבויות בתוך השמאל הישראלי ● יהושע: אריק שרון היה צריך להגיע לביירות כדי שערפאת יפגוש את אבנרי, ועל כך בוכה הנביא

ישראלי – 'מסע הערב של יתיר', סיפור כמו קפקאי שאין לו מסמנים ברורים של זמן או מקום – או 'המאהב', רומאן ריאליסטי על ישראל של ראשית שנות ה־70? מי יותר ישראלי, חנוך לוין, נסים אלוני או משה שמיר? לדעתי, ישראלי הוא כל מה שנכתב בארץ. ישראליותו של שמאס תשקל, איפוא, לא יותר, אבל גם לא פחות, מהישראליות שלי, ולא חשוב מה ייכתב ברומאן שלי או שלו".

אברהם ב. יהושע שייך לקבוצת התייחסות, שאין בה קווי תיחום מחורים בין תרבות ופוליטיקה. זו קבוצה חושבת, אירגונית, משני צדי הקו המפריד בין מפלגת העבודה ובין האופוזיציה משמאל.

בחבורה, כצוותא ניירת ולא גבוהה לפעמים, תמצא, קודם כל, את עמוס עוז. לפי הניסוחים בתקשורת, אתה עשוי לחשוב שבין השניים האלה יש מערכת סימביוטית של יחסים. תאומי סיאם רוחניים. שונים לגמרי מבחינה ספרותית, עקבה, קירבה, דרך

עם ישראל. אפילו אנשים כמו [illegible], אבל [illegible], את [illegible] השלום הזה – [illegible]

„קודם כל, זו היתה אשלייה לחשוב, שהאינטליגנציה המצרית, שלא לומר הממסד המצרי, יעשו עימנו, לאורך זמן, שלום מנותק מן הבעייה הפלסטינית. הם שלום, ואנחנו סיפוח זוחל והתנחלויות מאסיביות, [illegible] ירושלים. ואחרי כך – מלחמת לבנון. האינטליגנציה המצרית הרגישה את עצמה מרומה, והמבוכה היתה מוצדקת".

– או.קיי, שלא [illegible] עם בגין, שרון [illegible]. מדוע אין הם מדברים עם האופוזיציה, עם השמאל?

„לעיתים לא היה אף טעם כשרון גדול [illegible] עם האופוזיציה הישראלית. [illegible] – שרון היה צריך להגיע לביירות, בשביל שיאסר ערפאת יפגוש את אורי אבנרי. על כך בוכה הנביא. על כך גם [illegible] בוויכוח שלי עם המשורר סלמאן נאטור, שהסכים לגנות את

אברהם ב. יהושע עבר, בכתיבתו, דרך ארוכה [illegible]. רובם מתחילים מן [illegible], מגיעים ליצירה [illegible]. המעשה הראשונה של יהושע, כמאמר, היתה בסיפורים [illegible], עם מעט מאד סימני [illegible], עם מעט מאד מאפיינים ריאליסטיים. הם נבנו כלבירינטים חלומיים. הרבה פסיכולוגיה. הרבה סוריאליזם. אחר כך, הוא מוסיף יותר ריאליזם. [illegible] „תחילת קיץ 1970", „בסיס טילים 563", „המאהב", „גירושים מאוחרים". [illegible] מאד בקלות, את העולם.

– מה ההבדל בין מחזה לרומאן?

„במחזה, חרות המלולית יותר גבוהה. ברומאן, לעומת זאת, אתה יכול יותר להשתולל בעניין הסיטואציות. הגיבורים חשופים [illegible] בפעולתם. [illegible], כאשר הרומאן בגיבורים. על התיאטרון הרבה

קריקטורות של עצמם. אנשים עייפו מהבבואה המעוותת. לתת קרדיט לראי האמיתי, שבו נראים אנשים כמות שהם".

רומאן שהמציאות הרגיזה את האנשים. לבנון. [illegible]. מי יכתוב את [illegible] שעשה בגין. [illegible]. לא גרוטסקה. לא קריקטורה.

בולי, ספרדי, לא נטל חלק בהתעוררותם של ה„מזרחיים" [illegible] בשנות שלטונו של הליכוד, [illegible]. בשביל מה להתייחס לעברית [illegible] חייב לתרבות [illegible], של אבא. הוא חי כאן מעמקים של שלילת הגולה ומבקש לכונן כאן תרבות ישראלית־יהודית חדשה, [illegible], הרבה יותר מעניינים אותו מאשר לכפות סימני ייחוד מזרחיים.

– ומה עם הפוליטיקה?

„רומאן [illegible] כבר מאחורינו. המציאות עדיין מורכבת. [illegible]. אבל, [illegible], עם [illegible], לאין [illegible] [illegible]".

היום זה מקובל

צלם האופנה הלמוט ניוטון הגיע גם למוזיאונים המכובדים. האירוטיות שלו נעשתה מקובלת. הוא קבע נוסח שהתאורת במיטב ירחוני האופנה והאמנות ● דייויד פהיי משוחח איתו על פורנוגרפיה, אירוטיקה, אנשים מפורסמים, יצירת ה..יות ● על פי הסכם מיוחד עם האינטרוויו

מאת דייויד פהיי

הטיים מאגזין קרא לו „מלך הקינקי". קשה לתרגם את המושג קינק לעברית. זו עָגה. לעיתים, המובן שלה בוטה למדי. קינק, כלומר סוטה, קיצוני, מגיע מן הביבים. הטיים מאגזין ביקש, באותה הזדמנות לכבד את הלמוט ניוטון, להציג אותו כאחד האמנים שקבע נוסח משלו בצילום, ובצילומי האופנה העכשויים.

ניוטון, יחד עם קומץ צלמי אופנה, וביניהם אבדון ובייליי, הגדיר ועיצב את צילום האופנה המודרני. הצלם בראסאי אמר על ניוטון: „הוא הגביה את האירוטיות לדרגה של אמנות".

אירוטיות היא המאפיין הבולט של ניוטון. מאפיין נוסף הוא היכולת לעצב תחושה דקדאנטית, מבוקרת. ניוטון עושה שימוש מעולה במוליכי תחושות דקאדנטיות: פרוות, עושר, בריכות פרטיות, פריטי לבוש, תפאורה, מיניות בלתי מסופקת, אקסהביציוניזם נשי וגברי, פאנטסיות מבויימות, ניצול המקרים הפירסומיים והתדמיתיים של אנשים מפורסמים, לדוגמה השחקנית שרלוט רמפלינג.

לא מעט צלמים, ברחבי העולם המערבי כולו, ניזונים מהתפיסה האירוטית שלו, מושפעים ממנה. רק במחצית שנות ה־70,

אני מתנגד לצנזורה. הזמן יעשה את שלו. מה שהיום נחשב חריג או בוטה, עשוי להיות מחר קלאסי

תצלום של ניוטון. במחצית שנות ה־70, ניוטון התקבל גם על ידי המערכת השמרנית. האירוטיקה שלו התמסדה. הוא נחשב פורץ דרך בתחום צילום האופנה. אוצרי אמנות ניו יורקיים מבקשים להדגיש את תרומת האופנה וצילום האופנה לתרבות

הכל משפיע עליך. אתה מוציא אנטנות לעולם, וקולט

נעשה הלמוט ניוטון אמן לגיטימי גם בעיני ממסד האמנות השמרני. עד אז, נחסם על ידי החשד ועל ידי החשש של ממסדים אלו מפני צילום מסחרי, בוטה, אירוטי, שובר טאבואים, מערער את השקט הנפשי.

משעה שהצילום התקבל על ממסדי האמנות, נעשה ניוטון אורח מכובד בגלריות, בעיתונות האמנותית המקצועית, ובאחרים מן המוזיאונים המודרניים. הצילום עצמו, במהלך העשור שעבר, חצה את הכביש ונכנס למוזיאונים.

השאלה האם הצילום הינו אמנות, אולי מיצתה את עצמה. לא בישראל. כאן, בישראל, עדיין שואלים את השאלה.

ניוטון, ביצירתו, מרגים היטב את המתח שבין צילום אמנותי לבין צילום מסחרי. הוא מרגים, ביצירתו, גם את הפתרון. לפי פתרון זה, המסחרי עשוי להיות גם אמנותי. כלומר, עצם העובדה שהצילום הוזמן בנסיבות מסחריות מובהקות, אינו מקטלג אותו אוטומטית כלא אמנותי. נסיבות מסחריות הן הזמנת תצלומים על ידי יצרן אופנה, פירסומאי, או עיתון. המיבחן האמנותי מתמקד בצילום עצמו.

ניוטון מנסה היום להחלץ מהאיפיון שלו כשליח האירוטיות. יהיה לו קשה. הוא חלק מתעשיית הדימויים והתדמית, והוא אולי אסיר התדמית שנקבעה לו.

לא תמיד ברור מה היחס בין איכותיות של ניוטון. בעשור האחרון, עבודותיו הוצגו בהרחבה בגלריות ובמוזיאונים. בארצות הברית, בפרט בניו יורק, היתה בתקופה זו ערנה לכתבי תריסר צלמי אופנה קלאסיים. מסתמנת כוונה, המשותפת לגלריות ולאוצרי אמנות אחרים, להוכיח, פעם נוספת, את תרומת האופנה וצילום האופנה לתרבות, לאמנות.

לאחרונה, הוצגה תערוכת דיוקנאות מקיפה של ניוטון במוזיאון לאמנות מודרנית של פאריז. עד כה פירסם ששה סיפרי צילום, שזכו לתפוצה נרחבת ביותר.

בתוך האינטרוויו, דיווח שחין, בגיליון החודש שעבר, משוחח עם ניוטון על הביזנס של להיות הלמוט ניוטון. להלן קטעים מן הראיון, בתרגום חופשי למדי, תוך שילוב לבין פורנוגרפיה. הכל, כידוע, נמצא בעינו של המתבונן. לא מעט מותנה בהקשר בו מוצגים הדברים. ניוטון במחיאון, הוא אמנות. ניוטון במועדון לילה נידח הוא אולי פורנוגרפיה. ניוטון על שער מגאזין האופנה ווג, הוא צילום אופנה כשר למהדרין.

תצלומיו של ניוטון מתפרסמים בתכיפות בשבועוני האופנה אל, נובה, קוין, וכן בשטרן ובפארי מאץ'. הווג, על מהדורותיו האמריקאיות והארופאיות, הוא בבסיס קבוע דברים של ניוטון שנאמרו במסגרות אחרות.

– לקראת סיום המאה הנוכחית, השתנתה התפיסה שלנו ביחס לצילום. אנחנו חושבים בצורה שונה על המעניין והמרגש בצילום. מהו לדעתך הכיוון המגדר של שינוי זה?

"השינוי מורכב גם מאמצעים טכניים, גם מתפיסה אקדמית וציורית של הצילום. אני, אגב, מעריץ גלהב של הצלמים הפאפרצ'ים, אלה שעושים עיתונות מהירה, לעיתים נגד

תצלום של ניוטון. מאפיין בולט שלו הוא הכושר לייצר דימויים דקאדנטיים, הוא יוצר אותם גם באמצעות פריטי עושר, כגון ריהוט מסוגנן, פרוות, בפפות, גוף מטופח

רצון האנשים והמצולמים. בסך הכל, העסק מורכב וקשה להצביע על מקור אחד של השינויים בתפיסה.

"אני עצמי הושפעתי על ידי בימאי קולנוע, על ידי צלמים, על ידי עורכים גראפיים, על ידי מעצבים.

"הייתי אומר, כל מה שמתרחש סביבי משפיע על הצילום שלי, נכנס לצילום שלי. אין לי כללי עבודה וחשיבה נוקשים. אני נמצא בתאונה קבועה. אני מאזין משוכח. יש לי אנטנות משוכללות, והן פתות אל העולם. הן קולטות מסרים חזותיים המועברים על ידי התקשורת, המציאות, הצילום, כל מה שלא יהיה.

"בזמנו, הטלוויזיה הייתה עבורי מקור השראה. לאחרונה, פחות. הצבע, בזמנו, של הטלוויזיה האמריקאית היה דפוק. הרפיקות הזו היתה לי מקור השראה. הרפיקות הזו הקרינה איזה שהוא נוסח ישן, שאהבתי אותו. אני לא אוהב צבעוניות לחלוטין משובחת, לחלוטין חדה".

– בתחילת שנות ה־70 התחלת לשחק בין המינים. אשה לבושה כגבר, ממלאת תפקיד גבר. זה אומר משהו על היחס שלך למינים. האם אתה מתכוון להמשיך בכך?

"תשמע, אני לא הולך להצטרף לבריגדה ההומוסכסואלית. אני עדיין חושב שהאשה היא פאר היצירה. אין לי עניין להמשיך בנושא הזה.

– מה היית מציע לצלם צעיר, המתחיל היום לצלם אופנה?

"הייתי מציע לו להזיע, לעבוד עבודת פרך. אתה חייב לחיות, לנשום, ולישון צילום. אתה חייב לחשוב רק על תצלומים. מדובר במשהו כפייתי. אובססיה היא הדבר הגדול. האובססיה חייבת להשתלט עליך".

– האם ההתייחסות אליך כאל מלך הקינק מייגעת אותך?

"לא, אני חושב שזה מצחיק. אני חושב שהכתר הזה נעשה קצת מאובק. ייתכן שהוא כבר לא שלי. אני צריך לעשות משהו חדש כדי לזכות בכתר מחדש.

"שברתי לא מעט כללים ומוסכמות בתחום צילום האופנה. מזה התפתח משהו. בצילום הנוכחי, מבחינה סוציולוגית, קרה משהו: הגברת נראית יותר ויותר כמו זונה, ואילו הזונה נראית יותר ויותר כמו גברת. יתכן שזו האשה האידיאלית".

– בתערוכה שלך בפריס הצגת דיוקנאות. הצלמת דייאן ארבוס אמרה פעם, שצילום דיוקן במהותו כפיתוי המצולם. האם אתה מסכים לכך?

"אני לא יודע. במובן מסויים, זו הפרה של פרטיות, זהו פיתוי. אבל, לא הייתי אומר שתמיד אלו פני הדברים. בדרך כלל, אני מתקשה לצלם דיוקן של אדם קרוב אלי. כשאתה מצלם דיוקן, אתה כאילו גוזל משהו מן האישיות. התקשורת המודרנית, כתוצאה מנפיצות עצומה של דימויים, וכתוצאה של חזרה בלתי פוסקת על דימויים מצולמים,

אנחנו מרותקים לאנשים מפורסמים, כי בצילום שלהם ניכלל גם סיפור חייהם

גרמה לבאנליזציה של הריקון. כאשר אתה מצלם אותו דיוקן 100 פעמים, ומפיץ אותו דרך התקשורת, הוא מתבלה, נסחט".

ניוטון מתייחס בראיון למושג ששמו: השיטה. כלומר, למערכת התקשורתית, המאגזינית, הפירסומית. מערכת הצורכת, המייצרת והפולטת דימויים, דיוקנאות, אנשים.

ניוטון הינו חלק ממערכת זו. במשך שנים ארוכות, הוא מייצר באינטנסיביות דימויים אופנתיים, פירסומיים, מסחריים, הכוללים גם שימוש באנשים מזוהים, וגם שימוש בדוגמניות אנונימיות, או כאילו אנונימיות.

ניוטון מציע דגם התנהגות עם המערכת. זהו דגם אולי קשה ליישום. הוא מציע שיתוף פעולה מבוקר ומוגבל בין האדם הפרטי לבין המערכת. כלומר, משהו כמו: השתתף במשחק, אך התאמץ לדפוק את המערכת.

הנושא האירוטי־פורנוגראפי עולה, כאופן טבעי ביותר, בלא מעט ראיונות עם ניוטון. הנושא אינו מייגע את המראיינים. ניוטון חוזר שוב ושוב על הצהרות אלמנטריות בעניין זה. הוא מתנגד לצנזורה מוסרית, בתחום הדפסת תצלומים מסוג זה. ניוטון מאמין שהחיים עצמם יקבעו את הגבולות. הוא לא היה ממנה אדם כלשהו לצנזור. אין הגדרות מרוייקות. הזמן והתרבות עושים את שלהם. מה שנראה אתמול כלתי נסבל אולי ייעשה מחר קלאסי.

אנשים מפורסמים. עניין זה יחזור בלא מעט ראיונות עם צלמים בעלי מוניטין. העניין מתמקד בהחלטה לצלם אנשים מפורסמים, גם כאשר, לאותו צורך, אפשר לצלם אדם שאינו מפורסם.

ניוטון מכיר את השאלה, את הנושא. הוא אומר, נכון; לעיתים, האיש שאינו מפורסם מעניין מן האיש המפורסם, מתאים ממנו, מציב אתגר גדול יותר. ועדיין, נעדיף להשתמש במפורסם. יתכן שמשחקת כאן אינפורמציה מסויימת. אנחנו יודעים שמאחורי האיש המפורסם נמצא סיפור חיים הישגי, או דראמטי. סיפור החיים מרתק אותנו, מוסיף עניין לתצלום, מעצים אותו.

"אנחנו בעסק של יצירת גיבורים, מתחים. האיש שאינו מפורסם, שאינו נושא איתו רקע מעניין או פרובוקטיבי, אינו החומר הטבעי שלנו. אין מה לעשות, זה המשחק שלנו.

השבוע, פורסם שהאמן האמריקני, ג'אספר ג'ונס הוכתר חתן פרס קרן וולף הישראלית, לשנה זו. ג'ונס יקבל 100 אלף דולאר • אדם ברוך מנסה להסביר שני דברים. האחד, מיהו ג'ונס. האחר, מה לא בסדר בעסק

ג'אספר ג'ונס. תצלום של ריצ'ארד אוודון

אספר ג'ונס, אמריקני מובהק, קלאסי, יקבל בעוד כשלושה חודשים, 100 אלף דולאר מיצחק נבון, שר החינוך והתרבות הישראלי.

הטכס יתקיים בכנסת, ירושלים. מייסדי קרן וולף, מעניקי הפרס, הבטיחו, באמצעות חקיקה, את ההדר הממלכתי של הענקת הפרס. הדר זה היה חשוב ביותר למייסדי הקרן. יתכן שביקשו להתחרות בפרס נובל. עד כה, זכו בפרס מדענים וחוקרים מתחומי החקלאות, הרפואה, הפיסיקה, הכימיה, המתמטיקה.

בקרן וולף יש אולי אלמנט מגאלומני. הכסף הזה גדול עלינו

ג'ונס מייצר אמנות, אמן, ערך באמנות הבינלאומית. הוא זוכה בפרס, בשעה שפירסומו ומעמדו הכלכלי לא ייבנו עוד מן הפרס. ג'ונס, אישיות אפוייה לחלוטין, אולי מקבל פרס כמעט מיותר. וועדת הפרס חסכה מעצמה את האתגר הנימצא כבחירת אמן ואמנות שלגביהם עדיין אין תמימות דעים חובקת עולם.

ג'ונס הוא נכס אמנות של מוזיאון ישראלי, ניו יורקי, שוודי, או ירדני. הוא ערך מסוכם. הענקת הפרס, וקבלתו, אינה משנה, אם כן, דבר. אינה תורמת תרומה ממשית להתפתחות האמנות, המודעות האמנותית. היא אולי מבטיחה את האפשרות שבעוד ארבע שנים, אנתוני קארו או רוברט ראושנברג יקבלו את הפרס. קארו וראושנברג הינם, כג'ונס, ערכים מסוכמים של האמנות המודרנית.

הענקת הפרס או חלוקתו, בין הישראלים אנגלסברג, הירש, תומרקין, קדישמן, ליפשיץ, כהן גן, נאמן, גבע, שטטנר, הופשטטר, שמי, ניקל, אביבה אורי, ללוש, לביא, גרבוז, קרוון, היתה מתקבלת כתרומה ממשית, לדעתי. אלו אמנים ישראליים המקיימים את המודרנה ואת הפלוריאליזם הישראליים. זו, כמובן, רשימה חלקית, מזדמנת.

למה הטכס עשוי להביך את יצחק נבון? הוא שר חינוך ותרבות של מדינה וממשלה ענייה. הוא מפטר מורים, מקצץ תקציבי חינוך, מתעמל בין מוסדות הראויים לתמיכה כספית. והנה, הוא, נבון המיוסר, מככב בטכס

◄

הענקת 100 אלף דולאר לאמן אמריקני מבוסס, רב מוניטין, אמיד.

אם יצחק נבון הינו ישראלי רגיש, לא הייתי רוצה להיות במקומו, בעניין זה. הסכום, כאמור, גבוה מדי, ענקי, ענקמוני. הסכום, עצם הסכום, אולי מייצג מנטאליות ששר חינוך חייב, או אמור להתנגד לה, אולי לעקור אותה מן השורש הישראלי.

העובדה שג'ונס אינו אומר הרבה לנבון, לחברי כנסת ישראלים, אינה מורידה הרבה. מותר לנבון להפגש לראשונה עם שמו של סופר או של אמן, בעת הענקת הפרס. נבון לא מונה לתפקידו משום שהתמחה באמנות מודרנית. הוא שר חינוך אולי משום שלא התמודד עם שמעון פרס על ראשות מפלגת העבודה.

אבל, גם לשר חינוך, באשר הוא, מותר, לעיתים, לשאול שאלות של טעם. לדוגמה, למה 100 אלף, למה לא 30. גם 30 אלף היו מעלים את ג'ונס על המטוס לישראל. למה אמן שאינו מעורר עוד מחלוקת. למה אמן שזכה כבר בלא מעט כבוד וכיבודים. וכאמור,

הוא ערך מטופח. הקרן הופכה מעצמה התמודדות עם אמנות ישראלית

למה לא גם אמן או אמנים ישראלים. כל מיני שאלות לא רעות.

ואגב, אין חשש, אתה לא יוצא שוביניסט, כאשר אתה טוען בעד הענקת הפרס או חלקו לאמנים ישראלים. להיפך, אתה יוצא חכם, מציאותי, אוהב אמנות, יעיל, נכון. ואם אתה לא מאמין לי, אתה יכול לשאול את ג'ונס. הוא יספר לך על שוביניזם אמריקני גלוי, מנומס, מתמשך.

ואם התשובות לשאלות הטעם אינן טובות, אולי מותר לשר חינוך ותרבות להגיד, רגע, חברים, זה לא בדיוק אנחנו, העסק הזה לא בדיוק מייצג אותנו, העסק הזה נפוח מדי, אולי לא חינוכי, בואו נדבר עם וולף ונסביר לו שאנחנו חברה צנועה, ריבונית, השואפת לחזור למימד השפיות. דברים כאלה.

ג'ונס עצמו, אינטלקטואל המכיר את הצורך הנפשי של קהילות מתפתחות לאמץ, לשעה קלה, אישים, אמנים, אינטלקטואלים, יגיע לישראל, כשהוא אפוף בהכרת ערך עצמו, נימוסי השולחן שלו יהיו מתוקנים. יתכן שיגרור להצהרה כי הוא חושב להקדיש יצירה לעיר ירושלים. למה לא. הוא יבקר במוזיאונים של תל אביב וירושלים. יתארח לקוקטייל אצל אשת הזכרה והנדיבנית איילה זקס אברמוב. יזרז את מחזור הדם של הקהילייה המקומית, זירוז מואץ, מוגבל. יחזור לניו יורק מחוייך, מפוייס. הניסיון שלו, כאנתרופולוג חובב, יכלול מעתה גם את ישראל.

קרן וולף הינה מלכתחילה עניין כמעט לחלוטין פרטי שנעשה כאילו עניין ישראלי. מיליונר יהודי, שהסתיר את זהותו, ויורשיו, מיסדו קרן של 10 מיליון דולאר, שחלק מפירותיה מוקדש לפרסים שנתיים. הקרן זכתה להיות חוק של הכנסת הישראלית. האפקט החיצוני, ואולי אף מנטאליות של עניים, עממו את שיקול הדעת הממלכתי. נעשו לא מעט טעויות בתחום הפעלת הקרן, שיקול הדעת, מטרותיה.

ישראל קטנה מכרי שתעטה על עצמה יומרה להתחרות בפרס נובל. האמביציה של התורם, הראוי בכל מקרה להערכה, קבעה את אופי הקרן. אלמנט אולי מגאלומאני איזורח את עצמו בתרבות הישראלית. הם לא רק

המפציצים המהירים ביותר, הם גם מאיימים על הנובל. בערך.

בשנת 78, התקיימה בוויטני מוזיאום של ניו יורק תערוכה רטרוספקטיבית של ג'ונס. מן הוויטני יצאה התערוכה למוזיאונים של פריז, קלן, טוקיו, סן פרנציסקו. מסע רב רושם שנמשך כשנה, מלווה בקטלוג מקיף, עיתונות מעריצה, וכחסות משותפת לקונצרן הענקי פיליפ מוריס. המושגים היו אלה של מסדר חצדעה לג'ונס, ולאמנות האמריקנית. השוביניזם התרבותי האמריקני הרים ראש איכותי, ציירי ביותר. ג'ונס נתפש כקלאסיקן האמריקני המודרני. אמן ואמנות שאינם מתפרנסים ממסורת אירופאית. אמן העונה לתנאים המקיימים איכות, אותנטיות, מקומיות, בינלאומיות.

ג'ונס נימנה עם הגרעין המייסד של הפופ ארט האמריקני. פופ, כלומר פופולאריות. תנועה אמנותית שריתקה את תשומת הלב במחצית השנייה של שנות ה־50, והגיעה לשיא פירסומה ומעמדה בסוף שנות ה־60. בגרעין המייסד של התנועה היו ג'ונס, ראושנברג, ווארהול, ליכטנשטיין, אולדנבורג, ווסלמן, דאיין, בין השאר. ג'ונס נחשב הציירי, ואולי המרומם, שבכיניהם.

הפופ היה בעיקרו תגובה על תרבות ושיטת הסמלים האמריקנית. הוא התערב והשתמש במערך הדימויים הציבורי, המזוהה, הנמצא בשימוש: פירסומת, טלוויזיה, מרלין מונרו, כרוניקה עיתונאית, מוצרי צריכה, חלומות בדמות שואבי אבק ומכוניות, ריהוט ביתי, בתי כלבו, מיקי מאוס, המבורגר, רגלים, קוקה קולה, כסא חשמלי, זקלין קנדי, אלוויס פרסלי, חלוקי רחצה, קטשופ, נקניקיות.

הבאנליה האמריקנית היתה חומר הגלם של הפופ. תחנות דלק, גיבורי קומיקס, חפצים יומיומיים, מזון מהיר, מיסחור אגרסיבי. הכל הועתק אל האמנות, תוך שינוי הדגשים, פורמאט, חשיבות, הקשר. תמיד תוך שמירה על קשר יציב אל המקור, אל המציאות. תוך עיבוד, אך לא תוך עיוות קיצוני, או הפשטה מתוחכמת. הצופה מצא את עצמו, את סביבתו. זה אתה, אלו חייך. בסיסי ביותר.

ההענות האמריקנית לפופ ארט היתה ענקית, ואולי לא מפתיעה. האמריקני ציפה למערך דימויים קליט, המתכתב עם מציאות מוכרת. יתכן שהמופשט הינו בעצם אנטי אמריקני. האמנים עצמם, ג'ונס או ווארהול, התבררו להיות פרקליטים משובחים של יצירתם. הם צמחו לתוך תקשורת פופולארית, שידעה להשתמש בהם וביצירתם. ווארהול מיסד לעצמו עיתון, אינטרוויו, ועשה את

ג'ונס יצא בזמן מן המאניירה של הפופ ארט. הוא מייצג את תמצית המודרניזם

התקשורת ליותר מאשר שלוחה של יצירתו. הוא הצמיד את יצירתו לתקשורת, הצמדה טכנית וערכית טוטאלית.

הפופ התכתב בתואם מלא עם חלק מן העיתונות, האופנה, העיצוב, הריהוט, המוסיקה. הוא התכתב עם הפלוריאליזם ועם התחושה הדימוקראטית, שפרחו בשנות ה־60. הכל, כאילו, נמצא בהישג יד. האושר, האמנות, האפשרות להיות אמן, הגישה למימסדי האמנות, האפשרות להתפרסם, הכל כאילו בהישג יד.

הפופ, ותהליך הלגיטימציה המואץ שלו, היו עניין מנטאלי, אופנתי, אמריקני מובהק. הגריפה היתה בלתי נמנעת, פנטסטית, משותפת גם להמונים וגם לקובעי הטעם. הפופ הגיע לגלריות המכובדות, למוזיאונים, לתערוכות בינלאומיות. הפופ שטף את אירופה, והיה, למעשה, חלק מאימפראליזם אמריקני מתמשך. מוזיאונים גרמניים, הולנדיים, צרפתיים, ישראליים, ביקשו להציג את ג'ונס, ראושנברג, ווארהול, אולדנבורג, ליכטנשטיין.

הם היו רוח הזמן. תרבויות ותיקות, מעוצבות היטב, התקפלו בפניהם, לתקופת מה. גל של חירות, לא מדומה, שטף את הכל.

לפופ הפורה, המשתלט, נלוו ריקוד, מחול, אמריקני חדש.

קבוצת פלוקסוס התנסחה במקביל לפופ. ההפינינגס האמריקאיים והאירופאיים. הקולנוע האמריקני העצמאי.

הנביעה היתה פנימית. ההצעה החדשה הופנתה לכל העולם המערבי. האמנות נעשתה מעין מוליטמדיה. הצילום נכלל בציור, התיאטרון בפיסול. המושגים על מכובדות ואי מכובדות, עורערו, או שונו לחלוטין.

התקשורת קלטה בחשק רב את ליכטנשטיין, בויס, ג'ונס, פאייק, קייג, פלוקסוס. אספנים קנו את ג'ונס וליכטנשטיין ווארהול בגלריות שמכרו להם אתמול קלאסיקה מודרנית. עולם האמנות עצמו האיץ את תהליך ההתקבלות של הפופ. הוא היה כל כך אמריקני, כל כך אטרקטיבי, כל כך אופנתי, עד שכמעט הכל נמס בפניו. בעיקר, שיקול הדעת והאבחנה. במעט הכל הלך.

היה ברור שהזמן יעשה את שלו. הזמן הותיר את ג'ונס, ואולי דחק את מל ראמוס, אם להזכיר שם אחר שנספח לתנועה זו.

היה ברור שהפופ אינו ניפעל רק בזיקה לעולם הפירסום או התקשורת. הוא ניפעל בזיקה לתודעה ההיסטורית האמיתית שלו. וזו תודעת האמנות.

על פיה, הפופ הוא גם תגובה הכרחית למונופול הרוחני של המופשט החווייתי האמריקני, שהיה במשך שנים הקאנון האמריקני המחייב. תגובה, אולי מרידה, תוך הפקת לקחים, שמירה על זיקה. וזו זיקה ננורת מתוך האמנות, שהיא שפה.

תקשורת, היא כשלעצמה, לא היתה לקיים עניין אמיתי ומתמשך בפופ. היא לא מסוגלת, כי היא מחוסרת כלים יעילים, אורך רוח, תחושת המשכיות.

תקשורת היא אמפליפייר, מגביר, זרז. הכוח והחיוניות של ג'ונס, ראושנברג או אולדנבורג הוקרנו מתוך הקשר לאמנות, להיסטוריה של התרבות, הקשר עם התרבות האמריקנית, היכולת לעצב סינטזה.

כך ניתן להבין כיצד יצירות של ג'ונס ניטעו בעומק הקרקע של התרבות האמריקנית, ולא יבשו כפי שתיבש אופנה. הפסלים היצוקות של ג'ונס, הדגל האמריקני, המפות המצויירות, לוחות המטרה, הנורות, והציור עצמו, נעשו נכס צאן ברזל, משום שעמדו את מבחן האמנות. לא את מבחן התקשורת.

הפופ נעשה מאניירה. ווארהול עדיין בתוך המאניירה. ג'ונס נחלץ ממנה בזמן, בתנופה ציירית ואינטלקטואלית. הוא צייר מוזה, מסורתי, שמרני, מהפכני, הכל בתוך הבד, כתוך התחריט. הכר הוא הטריטוריה. אין צורך בהצהרות, באפקטים. הפופ וההיסטוריה כלולים בביוגראפיה, בלתי מפורשים.

ג'ונס כמוהו כתמצית המודרניזם של מאה זו. הוא יוצר סדר חדש תוך הטמעת הלקחים של פיקאסו, בראק, דושאן, פולוק, ליאונרדו, סזאן, איכויות הצבע, אימפרסיוניזם, ראדי מייד. סינתזה דרך המינסרה הפרטית, הבשלה, הכל כך ייחודית. לעיתים, תרבותית עד כדי תחושת מחנק כלשהי.

התערוכה שלו בוויטני היתה מהממת. אני מתנצל על המליצה. ראיתי אותה במשך שעות ארוכות. היא נעה מן הקלאסיקה של הפופ ועד לציור של סוף שנות ה־70, של ג'ונס.

ג'ונס בתוך תרבות, צבע, צורות, המשטה, שימוש איזכורים פיגוראטיביים, מקורות העיצוב. הטמעה של תמצית המושג מודרניזם. ועם זאת, ההיסוס, הכאילו גימגום, הכבוד על האמירה הבלתי גמורה, על הכזב. קשה להעביר זאת במלים. לי קשה. הייתי בוחר ומשתמש בתיאור אחד, תמצית הבריאה.

העובדה שחברת פיליפ מוריס תמכה באירוע תערוכת ג'ונס, מתקשרת איכשהו לקרן וולף, לפרס הזה. מוריס תמכה בעניין ג'ונס כי מוריס יודעת מה טוב למוריס. טוב לה להיות מזוהה עם ג'ונס, כי ג'ונס הוא איכות בלתי מעורערת. מוריס משפרת את תדמיתה באמצעות ג'ונס.

קרן וולף עושה לעצמה שם בינלאומי

לתת לג'ונס 100 אלף דולאר, דומה להבאת מים לים

באמנות ג'ונס, כלומר, לא ג'ונס עושה לעצמו שם באמצעות וולף.

וולף. לפי שעה, וולף הינו יותר כסף מאשר שם. עם הזמן, עם הרבה ג'ונסים, וולף אולי תקנה לעצמה שם.

גם וולף וגם מוריס, כך נראה, קשובות לאינטרסים המוסריים שלהם. כלומר, האמנות היא כלי וחבורה לתוך התודעה הציבורית. כעת.

הצד המוסף, שייך לחברת מוריס או וולף. הצד המישני, המסופק, הוא הגברת המודעות האמנותית. אבל, כאמור, הענקת פרס לג'ונס כמוה, אם תותר הגזמה, כהשקת לספינקס. הוא, הספינקס, מתקשה זה שנים לעורר את המודעות האמנותית של המין האנושי.

ג'ונס נמכר היטב בניו יורק, במכירות הפומביות. יצירות ידועות שלו עולות מאות אלפי דולאר. הדגל שלו, אחת הגירסאות, נמכר לויטני מוזיאום במיליון דולאר. כצפוי, פרצה שערוריה מקומית. כצפוי, השערוריה התאיידה.

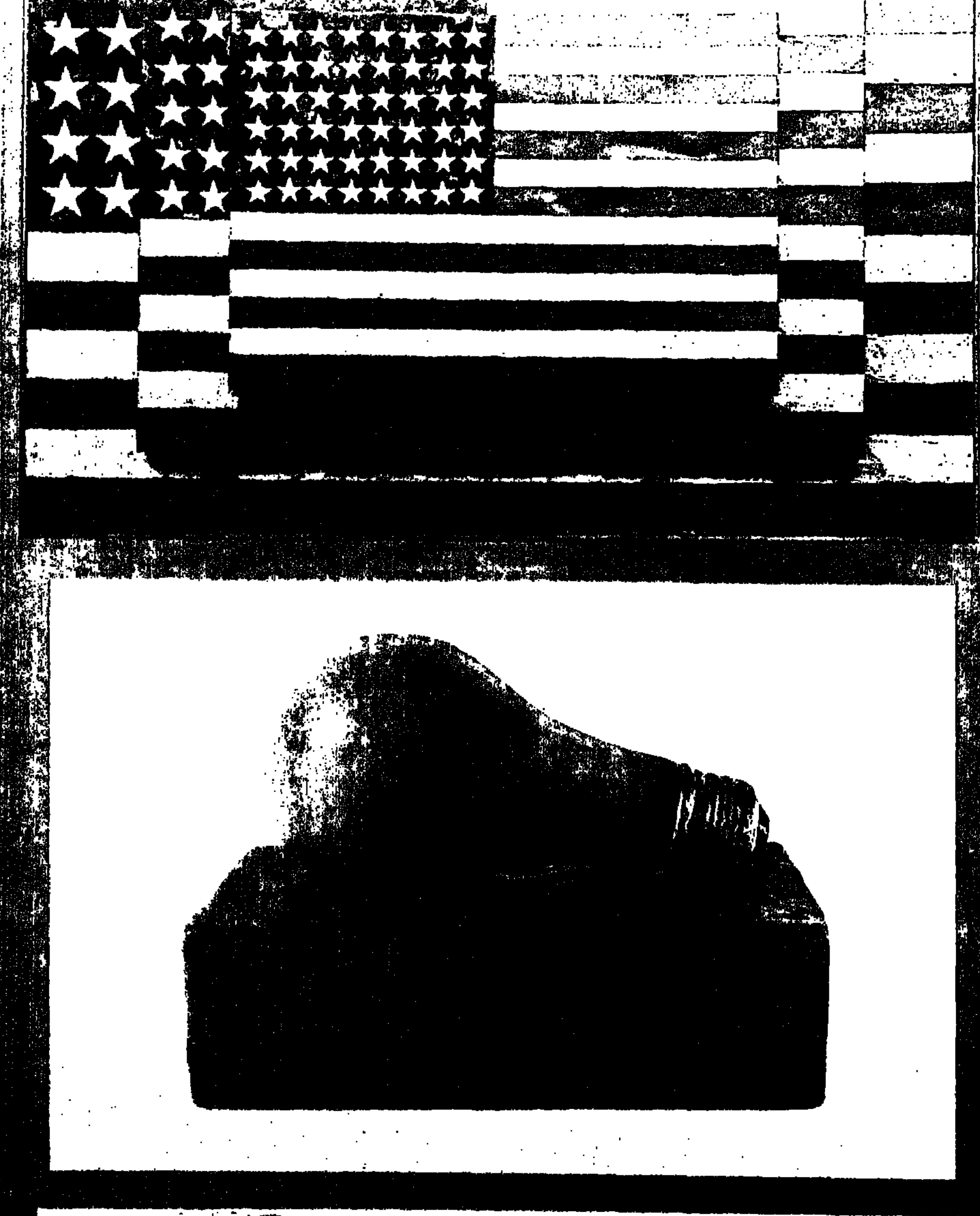
המוזיאון קנה דגל שהוא איקונה שהיא ממצא ארכיאולוגי, מעין מגילה גנוזה שאותה בעור מוער, שומרת, הוצגת. מן העיבות האמריקנית האיום של אותה ביכתה.

מחיר הזיכרון התרבותי עלה מיליון דולאר. הרבה, אבל לא לחלוטין בלתי סביר.

ג'ונס הותיר להיסטוריה של האמנות והמודרנית קבוצת דימויים, המייצגים את הפופ ארט, ואת הסחף הגדול של שנות ה־60. דגל אמריקני, פחיות בירה יצוקות, נורה, ספרות, לוח מטרה. הסמלים והפירסום היו חומר הגלם. הסמלים הועתקו מהקשרם המקורי, והוגבהו להקשר אחר, אמנותי. הציור של ג'ונס, זה שלאחר תקופת הפופ ארט, הינו סינתזה של המודרניזם של המאה הנוכחית. מתוך המקורות המעורבים, הוא יוצר סדר חדש

קרן וולף רוכבת על הפירסום שלו. הוא לא יחידה מהכבוד הזה

מחכה למשיח

שלום חנוך יצא לפניו, אבל דני בסן לא חושב שהוא שלום חנוך לעניים. הכיוון, הוא אומר, כולו שלו: חינוך לדמוקרטיה, לחופש דיבור, לסובלנות • זוכרים אותו חזק מ"תיסלם". בסן רוצה קצת לשכוח. רוצה פרצוף חדש, באלבום בכורה חדש שלו, כסולן • כל העתיד לפניו

מאת עמוס אורן

תצלום: מיכל היימן

עוד מעט השעון יצלצל ויהיה מרחו שוב על [illegible] [illegible] בהופעה העירונית, מצטלם כמו סמל הצלחה. קולו כורי עולה [illegible] הרוייה, כמו היה כוכב עליון בהפקות חילות.

עדת המעריצים, שליוותה אותו ב"תיסלם", שוב תצטרף לשיר איתו במקהלה. דני בסן רוצה שוב, על גב אלבום [illegible] העולם כאילו מונח כבר [illegible].

הפעם, מבטיח בסן להיות ארון ושליט לגורלו. סוף פסוק להצטעצעויות ולמשחקי ילדים. שם המשחק החדש הוא נשמה, אמירה, כאב. אפילו פוליטיקה, אם תרצו. הפניה היא לקהל בוגר, לאוזן משכילה, לראש חושב. שלום – ולא להתראות – לשטויות של תיסלם.

על דגלו החדש הוא חורט סיסמאות של חינוך לדמוקרטיה, חופש דיבור וחירות ביטוי, של קריאה לסובלנות וגינוי האלימות, של כל הערכים הבסיסיים עליהם חונך כאדם.

"בניגוד לתקופה של תיסלם, בה היינו מנותקים, לא שייכים, צפים באוויר, כבתוך בועה, אני מרגיש היום בתוך העם, כחלק מן האנשים, כואב עמם", מבהיר דני את הרקע להבשלתו של בסן החדש. "השאלה המרכזית היא, מה אני יכול לעשות למען המדינה, ולא מה המדינה צריכה לעשות למעני. החברה שלנו מתפוררת. ערכי יסוד פושטים את הרגל. אנשים פועלים בבריונות. השורשים של התקליט שלי מצויים עמוק בחיי המציאות שלנו".

בן 30, ממוצע קומה ובריא גוף, נשוי שנתיים, לחגית, ומתגורר בקומה עליונה בבית משותף, בפאתי רמת השרון. הדירה, דירת זוג צעיר, מרוהטת בפשטות. הרהיט הדומינאנטי – פסנתר.

הוא יליד סן פאולו, ברזיל. הוריו עלו לארץ, ירדו שוב, והוא נולד שם. ההורים התגרשו, ובגיל 4 חזר לארץ, רק עם אמו. מן האב יש לו זכרון קל בלבד. "לפי כל הסימנים הוא חי עדיין, אבל אין לי כל קשר אתו. אם יהיה לי כסף, אולי ניסע פעם לחפש אותו".

בן יחיד. עד הצבא התגורר בקרית גת. החינוך המוסיקאלי בבית, מסורתי וקפדני: 4 שנים פסנתר, מוסיקה קלאסית חובה. "המון מוסיקה קלאסית. לא רחיפה של אמא. דווקא נטיה שלי. מוסיקה קלאסית גם כמפלט. חוטף מכות בשכונה, מסתגר בבית ושומע מוסיקה". לימודים? לא מי יודע מה. בפעילות חברתית, הרבה יותר טוב. 'ספץ' באירגון מסיבות.

ביטוי מוסיקאלי חיצוני ראשון – נגינה בתזמורת הנוער של קרית גת. מתופף דווקא. מערכת תופים ב־500 לירות. רק בשמינית הוא מגיע לשירה: מישהו היה צריך לשיר במסיבה בבית הספר, ואף אחד לא עשה את זה טוב.

"הייתי מגיע לשירה באיזה שלב. זה קסם לי, מן הרגע שגיליתי את ההיפוטיות. לא היתה אז טלוויזיה. רק רדיו וקולנוע. הלכתי יום יום לראות את 'וודסטוק' ואת 'כלבים שוטים ואנגלים', בקולנוע בקרית גת. זה שילהב לי את הדמיון. חלמתי להיות בכזה דבר. בתוך עשייה היסטרית וענקית של מוסיקה", נזכר בסן. "כבר אז היה ברור לי, ששירה היא ההזדמנות לצאת מצומת פלוגות".

באופן טבעי, מגיע הילד מקרית גת [illegible]

[illegible] גם לריקוד, אבל הוא שיכנע את הכוהנים [illegible]

[illegible]

"[illegible] לעשות חומר חדש ומקורי. לא היה איכפת לי מה", משחזר דני. "גם הכרותי דבריט שקודם לכן היו חלום עבורי: מוזיקאי כמו יאיר רוזנבלום, ביקורים בגלי צה"ל. בשבילי זה היה דבר גדול".

אחר כך, עם הצמצומים, נשאר רק צוות הווי אחד: דוד וטליה ברווה, דפנה ארמוני ודני בסן. שם קיבל את הסולו הראשון שלו, את "בואי לרקוד" של שלום חנוך: "אהבתי את השיר הזה, אבל משום מה לא הקלטנו אותו. אני זוכר ששלום בא לשמוע איך אנחנו עושים אותו. עד כמה שאני זוכר, הוא לא התלהב במיוחד" (שלום, אגב, מאשר זאת). אז התגבשה ההחלטה: לעשות רק רוקנ'רול.

זמן קצר לפני הקמת הצוות, נפטרה אמו, מסרטן, לאחר גסיסה של מספר חודשים. הצבא איפשר לו לוח זמנים גמיש, והעסיק אותו כמלווה של אמני מילואים בחיל האוויר, כדי שיוכל לסעוד את אמו על ערש הדווי שלה. "זה היה סבל איום", נזכר בסן. "ידעתי שהיא הולכת למות. הרגשתי שאם ינתקו אותי מן המוסיקה, אני נופל על הקרשים. ביקשתי להישאר בלהקה". שלושה חודשים אחרי המוות, חזר לצוות.

עם מות אמו, נותר עירירי. שכנים, שבנם היה חברו הטוב ביותר, אימצו אותו כילדם החמישי. "אמי היתה מאור אהודה בקרית גת. היתה אחות ופעילה בולטת באירגונים התנדבותיים. היתה איזו מחוייבות כלפיי. הרבה רצו לעזור לי". כשמשפחת ראובני, המאמצת, עוברת להתגורר ברמת השרון – תוך כדי שירותו הצבאי – עובר בסן איתם: "הם העמידו אותי על הרגליים. מאל"ף ועד ת"ו. הקשר עימם הדוק עד היום. הם היו ה'הורים' שלי בחתונה – מימנו מחצית מן הטקס – ואצלם אנחנו אוכלים ארוחות חגיגיות בסופי שבוע ובחגים". אחרי תקופה מסויימת של תלות כלכלית בהם – אפילו עבד בעסק המשפחתי – הצליח לשכור דירה בסביבה.

לקראת סוף שירות הקבע שלו, ביקר בגלי צה"ל, שם נטמן הגרעין שממנו תצמח להקת תיסלם: "הצוות בא לתחנה כדי להקליט משהו למצעד המרגנית השנתי. פגשתי שם את יזהר אשדות, חייל טרי וחדש, ואת יאיר ניצני, טכנאי ותיק יותר.

"בו במקום יזהר ואני החלטנו לעשות ריסקו, אז – סוף שנות השבעים – הדבר הלוהט ביותר במוסיקה הפופולארית. וזה מה שעשינו. קנינו ציוד והתחלנו לערוך ערבי ריסקו בבתי ספר, באוניברסיטאות, בחתונות. היה עסק טוב".

ב־1979 הם מקליטים את "תנו לי רוקנ'רול", בסגנון הריסקו דווקא. אשדות וניצני, עדיין חיילים, נחבאים מאחורי הכינוי "יוסי את יוסי", ובסן כסולן. "השיר התחיל כבדיחה", הוא מספר היום. "האמת היא, שלא אהבנו את המוסיקה הזאת. לדעתנו, מבחינה אמנותית, זאת היתה הנפילה הכי גדולה של המוסיקה הפופולארית, שעינו בעצם שיר [illegible]

"[illegible] לכל אלה שבאים לקפוץ על [illegible]".

יאיר ויזהר, [illegible], הביאו [illegible] אחרי פרץ, [illegible] על השיר, השקיע [illegible] אותו גם באנגלית ולקח [illegible]. תיסלם [illegible] עדיין, אבל קניינים שוודיים התלהבו מן הצליל ומהאנרגיה של החבורה הישראלית [illegible], והזמינו [illegible]. [illegible] השלושה לעבור על אלבום באנגלית, ומקביל גם על גירסה עברית, באולפן ההקלטות הרמת גני "טריטון", עם יושי שרה, טכנאי ההקלטות, שהצטרף כחבר רביעי להרכב המתגבש של תיסלם.

תיסלם כתובה כבר בדברי הימים של הרוק המקומי. יישום ישראלי לתרבות העדר בפופ המערבי. היסטריה, אקסטזה, פולחן אלילים, הרבה מהומה על לא מאומה. מוסיקה בסך הכל.

המאורעות הובילו את הלהקה באפה, אם כי, במבט לאחור, הגיוני לחשוב שתיסלם ענתה על דרישה, על צורך לא מוכר עד אז.

השירים ברדיו היו להצלחה היסטרית: "רדיו חזק", "תפסיק לכוון אלי", "לראות אותה היום". סוף 1980, מסתמנת כ"פיצוץ" של תיסלם. אריך הנגן נחטף כלחמניות, יוצר לחץ נפשי עצום על החבורה, המבקשת לצאת מהר ככל האפשר להופעות. "אפשר לומר, שהלהקה קמה תוך כדי חזרות", אומר בסן. "היא לא היתה מגובשת בתחילת דרכה, ונוצרה מכורח הנסיבות". לעובדות אלה תהיה השפעה מכרעת על גורלה.

ההופעה הראשונה של תיסלם התקיימה ב־19 במארס 1981, באודיטוריום "בר שירה" באוניברסיטת תל אביב. "הייתי בהיסטוריה איומה", נזכר בסן. "חשבתי אפילו לקחת כדור הרגעה. היה חוסר ודאות מוחלט. הרגשנו שאנחנו עומדים לעשות היסטוריה, אבל לא ידעתי איך עומדים מול קהל, ומה, בכלל, עושים על במה.

"לא היו אז סרטי וידיאו, לא להקות מחו"ל, ולא היה את מי לחקות בשביל להיות 'פרונט־מן'. ראיתי קצת רוד סטיוארט ופרדי מרקיורי מ'קווין', ועשיתי כמוהם. אולם הכושר הגופני שלי לא היה מספיק טוב ונתתי יותר ממה שיכולתי לעמוד בו מבחינה פיסית. את ההופעות הראשונות הייתי גומר בהתכווצויות שרירים ובאפיסת כוחות".

לזכותו של דני בסן ייאמר, שהוא היה הזמר הישראלי הראשון – וכבודו של רמי פורטיס במקומו מונח – להגיר גלונים של זיעה על הבמה. כגודל המאמץ בקפיצות, הדילוגים והכירכורים, כן גאתה ההיסטריה ברחובות: הכרטיסים אזלו, המעריצות הטרידו והמתנות זרמו. "עבודת אלילים שכזאת, שלא ידענו מה לעשות. זה היה כמו סטירת לחי. אתה מתחיל לרחף, מפסיק לקשר דברים עם המציאות. אחרי שלושה שירים, יכולתי לעשות עם הקהל מה שרציתי. וזה כוח שפשוט מפחיד. וכך, במשך ארבעה חודשים, בכל מקום בארץ".

"הקטע שלי היום הוא התפכחות. התפכחות מאוד כואבת אפילו. עם ההיסטריה מסביב, לא יכולת להבדיל בין מציאות לדמיון. היינו בעננים ולא יכולנו לעמוד על הצד הכלכלי של העניין. פתאום הסתבר שהרווחנו פרוטות. בסוף החודש ראינו כמה גרושים. התחלנו לראות שמשהו פה לא בסדר.

"לא היה לי אפילו כסף להחזיק דירה, [illegible]

מתאר לך את הסיטואציה? להופעה אתה נוסע בג'יפ מוקף בניידות משטרה, אבל לנקודת האיסוף, הייתי נוסע באוטובוס, מבוייש לגמרי, קובר את עצמי מאחורי עיתון. ממש מיסטר ג'קיל ומר הייד. בלילה – ברוס ספרינגסטין, ביום – חישובים של איך קונים במכולת...".

מי היה אשם? איפה היתה הטעות?

"הכי מרגיז שאין אשמים. שיחקנו אותה כמו שצריך, כמו הפקת רוקנ'רול אמיתית, אבל אנחנו מדינה קטנה. השוק נגמר מהר מאוד. זה היה על הכיפאק, אבל זה גם מה שהיה. בסוף הסיבוב הראשון שאלנו את עצמנו מה קרה כאן. ואז החל הלחץ מסביב: תקשורת, חברת התקליטים, ציפיות מאלבום שני, צרות עם פרץ – שלא יכול היה להבטיח לנו בסיס כלכלי סביר".

התקליט השני הושלם, ובאוורת פרדוכסאלי קרה דבר מוזר: תיסלם, כלהקה, היתה יותר מגובשת ואמינה, אך מבחינה חברתית – חרקה. יותר פיות דרשו ביטוי והעגלה היטלטלה בכיוונים שונים. "באוקטובר 1982, שנה לפני הפירוק הרישמי, ידענו שהגענו לסוף הדרך. בחוץ אולי לא הרגישו את זה. ההיסטריה היתה גבוהה עדיין וגם המופע היה מלוטש ומקצועי. אבל חדי העין יכלו להבחין שאנחנו לא מחייכים אחד לשני".

להוציא את צוף פילוסוף, נגן הבאס, וסמי אברדזיל, המתופף, שהיו נעדרי שאיפות, ארבעת האחרים היו דומינאנטיים יותר וביקשו לעצב את פני הלהקה. המצב של בסן היה הכי נחות, כיוון שלא היה לו מה להציע מבחינה יצירתית. נחיתות זו אוזנה אומנם בנוכחותו הבימתית, אולם "ההרגשה היתה איומה. גם אם היו לי ניצנים של יצירה, הם ריכאו אותה. יזהר, יאיר ויושי שמרו בקנאות על הטריטוריה שלהם, ולא נתנו לי לחדור אליה. רק על הבמה ומול המצלמות הייתי בטריטוריה שלי".

– האם פשרה הדדית אינה תקוד עליו בנוית להקה?

"כחבר להקה, אתה נדרש להתפשרויות. אחרת תמצא את עצמך לבד. צריך לדעת לוותר, ואני הייתי הוותרן הגדול ביותר. בגלל זה התקליט שלי נשמע שונה לגמרי מתיסלם, לטוב ולרע. מטבעי אני איש מאוד חברותי. כלהקה אתה יותר מוגן, אתה לא לבד. למרות ששילמתי מחיר יקר מאוד, היה לי נוח להיות איש צוות. עד לשלב בו ראיתי שהמחיר גבוה מדיי".

הצלקות שהוא נושא הן סרח עורף לניסיון העצום שרכש בבית הספר ששמו "תיסלם". אך הן בטלות בששים לעומת תווית הרוקנ'רול שדבקה בו. על כך, אין לו טענות. זה כרטיס הביקור היחיד שלו. וכשרצו בתיאטרון הקאמרי לעשות בקיץ, לפני שנתיים, את "יוסף וכתונת הפסים", באו אליו בזכות כרטיס ביקור זה, לא בזכות העיניים שלו.

לעומת זאת, השתייכותו לתיסלם עמדה לו לרועץ, כשיוצרים אליהם פנה בתחילת העבודה על התקליט שלו, לא רצו לקשור את שמם עם בסן "הלא רציני" מ"תיסלם". "גם לי מפריע עד היום שהרבה אנשים אהבו את הלהקה בגלל הסטוץ. בגלל זה החליטו שתיסלם זה מוסיקה לילדים. ראבאק, תקרא את הטקסטים בתקליט שלי. זה לילדים, זה?".

כשהתפרקה תיסלם, באה הנפילה. "כמו אצל מפוטרי אתא. אתה משקיע את כל מה שיש לך במפעל שלך, ופתאום צריך להתחיל הכל מהתחלה. האינסטינקט אמר: רוץ תעשה משהו שלא ישכחו אותך, לתפוש את שארית ההצלחה בזנבה. ההיגיון, לעומת זאת – ולתגית, אשתי, חלק בכך – אמר: בוא נעצור. לאן אני רוצה ללכת? אם עד עכשו נגררתי אחרי המאורעות, מעכשיו – אני מנתב את עצמי".

לקח פסק זמן, הלך ללמוד פיתוח קול (אצל סנדרה ג'ונסון), הגיע להכרה שתקליט משלו חייב יהיה לתת אותו נטו. תחילה ישב וכתב בעצמו, אך הרגיש שזה לא מספיק טוב. נזכר ביענקל'ה רוטבליט, שכתב לתקליט השני של תיסלם את "בוקר של כיף".

"אז, כשהיינו בירושלים, נדלקתי על הבנאדם. ידעתי שזה האיש בשבילי", מספר דני. "הססתי כמה חודשים להתקשר אליו. למה שירק לכיוון שלי? בסוף שמתי נפשי בכפי, הרמתי אליו טלפון. היה נורא נחמד. נסעתי לירושלים. כבר בפגישה הראשונה אמרתי לו שאני רוצה אותו לתקליט שלם. היה ערב של חורף. הלכנו לטייל בעיר העתיקה. נוצר קשר אישי. התאהבתי בבנאדם". וכך, במשך שנה כמעט עלה בסן לירושלים, פעם בשבוע בממוצע. "לא היו פגישות עבודה, אלא מיפגשים משפחתיים. עם חגית, אורנה והילדים שלהם. תוך כדי המיפגשים למדנו להכיר אחד את השני".

מלבד השיר הראשון – "אסיר נמלט" ("זיעת גברים במירדפם/ הציידים, אני טרפם/ אסיר נמלט/ סורקים בתים ובוסתנים/ ותמונתי בעיתונים/ אסיר נמלט")

(המשך בעמ' 40)

התקופה של תיסלם היתה כמו שוק. כמו סטירת לחי. הכרטיסים אזלו, המעריצות הטרידו והמתנות זרמו

מה הם אומרים על בסן?

[illegible]

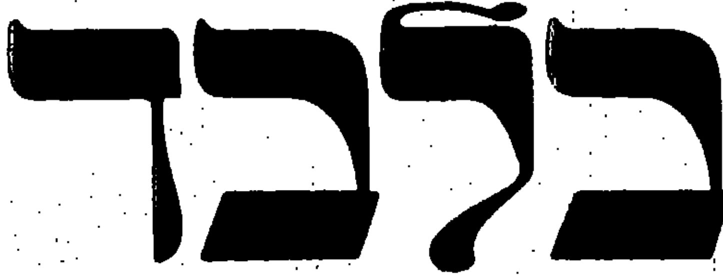
לעיניך

בלבד

מאת שושנה חן

עדשות המגע נמצאות במרכזה של מלחמת שיווק אגרסיבית, מלווה בהשמצות ובהשמצות־נגד, כמוה לא ידענו בארץ • בארה"ב נמצא, שהן גורמות גם לנזקים רפואיים • שושנה חן נותנת תמונת מצב עדכנית של שוק העדשות. סוגים, שיטות, מחירים, גודל השוק, רמת המטפלים, סיכונים רפואיים, תחזיות

פוקוס על עדשות המגע. היום כולם יכולים. התחקיר

גופי פלסטיק קטנים, שגודלם אינו עולה על גודל ציפורן, מעוררים תחרות שיווקית מן העזות והחריפות בישראל. עדשות המגע מתחרות על כיסך ועל עיניך. תחזית מפחידה למה שאולי יקרה כאן אם רופאים יורשו לפרסם.

גם בארצות הברית נמצאות עתה עדשות המגע במוקד ההתעניינות הציבורית. שם, המערכה היא בתחום הרפואה. התברר, כי העדשות ה"מתמשכות", אותן עדשות, שעל פי הפירסומים אפשר להרכיב בביטחון עד שלושים יום ברציפות, גורמות לסיבוכים רפואיים אצל אחוז עד חמישה אחוזים מן המרכיבים אותן.

ה"טיים" וה"וול סטריט ג'ורנל" פרסמו באחרונה מאמרי אזהרה. במנהל התרופות האמריקאי החליטו לערוך בדיקה מחודשת. סיפורים כמו זה של קרול מלצר מאילינויס, עוררו אותם לפעולה.

קרול, 30, ביקרה בבית ידידים בצרפת כאשר החלו הצרות. "עיני החלו להטריד אותי ביום ראשון בערב", שיחזרה בשיחה עם כתב ה"טיים". "ביום שלישי כבר הייתי בבית החולים. הבעיה: דלקת קשה כתוצאה משימוש בעדשות מתמשכות. למרות שהרופאים הצליחו להשתלט על הדלקת, הקרנית הצטלקה קשות. העין כמעט עיוורת".

■ **העדשות הקשות־הנושמות מועדפות על רופאי העיניים. חסרונן – קשה להסתגל אליהן**

■ **עדשות רכות־מתמשכות אסור להרכיב למעלה מ־30 יום ברציפות. בארה"ב ממליצים – לא יותר משבועיים**

■ **עדשות רכות יש לבדוק אצל אופטומטריסט פעמיים בשנה. קשות – פעם בשנה**

בחדרי המיון בישראל מכירים תופעות דומות. "אני רואה לפעמים מקרים הגובלים בפשע", מספר אופטומטריסט קבוע באחד מבתי החולים בצפון הארץ. לאחרונה נאלצו רופאים לעקור עין לשני חולים, שהגיעו אליהם עם כיבים (אולקוסים) בקרנית, שנגרמו מזיהומים חוזרים עקב נשיאת עדשות מגע.

מחקר רפואי מקיף על השימוש בעדשות מגע לא נערך עדיין בישראל. משהו מהפרובלמטיקה הרפואית ניתן ללמוד מתוך מחקר שפירסמה לא מכבר המחלקה לרפואת עיניים בבית החולים "הדסה" עין כרם, בראשות פרופסור ת. זאוברמן. שם המאמר: "עדשות מגע רכות כמקור לזיהומים חיידקיים בקרנית". מוזכרים בו חמישה מרכיבי עדשות שנפגעו. אחד מהם, חייל, הרכיב עדשות מגע רכות כ־3 שנים בגין קוצר ראיה קל. נשא אותן כ־12 שעות ביום ולעתים אף ישן אתן. מדי פעם הופיעו אודם וגרוי קל בעינים. הוא זלזל. בהיותו בסדרת אמונים, נשא את העדשות ברציפות במשך 36 שעות. כשהגיע לחדר המיון, סבל מטשטוש ראיה בעין ימין ובהפרשה מלווים בכאב. אחרי טיפול אנטיביוטי ואשפוז בן שבועיים, שוחרר עם צלקת נרחבת במרכז הקרנית.

איך הפכה המצאה ברוכה לחומר נפץ רפואי מהר ולעילה לתחרות מסחרית כמעט חסרת תקדים במגרים ישראליים, מאידך?

לפי ההערכות הנועזות ביותר, שוק העדשות בישראל אינו עולה על 4 מליוני דולר בשנה. הזהירים אומרים – 3. תקציב הפרסום בעיתונות בחודש ינואר האחרון, על־פי שלומי הרצל מפרסום "אורד" – 80 עד 100 אלף דולר. בתרגום שנתי – כמליון דולר. כשליש מן המכירות. בכל בית ספר לשיווק היו מודעים מן היחס הזה.

250 עד 300 מוכרים מתחרים על השוק. רובם אופטומטריסטים ואופטיקאים. מיעוטם רופאי עיניים.

כחמש מאות חנויות אופטיקה בישראל. חלקן עוסק במשקפיים בלבד. מיעוטן, בעדשות בלבד. רובן, בשילוב בין השניים. אופטיקאי אחד לכל 8,000 תושבים. שיא עולמי. באירופה ובצפון אמריקה, עומד המספר על אחד ל־14 אלף עד 28 אלף.

מדי שנה מצטרפים אופטומטריסטים חדשים. כעשרים בוגרי המכללה לאופטומטריה, שעדיין לא זכתה להכרה רשמית מוחלטת, עוד כמה שהשתלמו בחו"ל.

לשוק המשקפיים, נוספו במרוצת 1985 כ־50 אלף מרכיבי עדשות. בין חמישה לעשרה אחוזים מהם ישובו למשקפיים. הוסף לכך את העובדה, שמספר מרכיבי העדשות בארץ נע בין 150 ל־250 אלף, ותבין את עוצמת הקרב בין המכונים השונים.

התחרות הקשה מביאה להורדת מחירים. שי גריסטר מ"עדשות מגע בינלאומיות" רואה אותה בברכה: האופטיקאים הפסיקו לחגוג. הורדנו את ההילה מעדשות מגע. במקום מאות דולרים לזוג, כמו לפני 10 ו־5 שנים, משלם עתה הצרכן מאות בודדות של שקלים. יריביו זועמים. "אתה מקבל תמורת כספך את מה שאתה משלם", כך ראובן ריזיש מ"סימפס". "מחיר עדשות אינו רק פונקציה של עלות המוצר. הוא חייב לכלול גם את הטיפול בפאציינט, המעקב, וההשגחה הרפואית".

"הבעיות בעדשות רכות, למשל, מתחילות רק אחרי שלושה חודשים. אז כבר מסתיימת תקופת האחריות של משווקים מסויימים", כך ד"ר משה שלו, ד"ר לאופטומטריה ומתאים עדשות מגע. ויכוח דומה עולה מדפי ה"טיים" וה"וול סטריט ג'ורנל".

אין היום חוק שיקבע סטנדרטים ברורים מי רשאי להתאים עדשות. בארה"ב, למעשה כל אחד יכול לעשות זאת. רק העדשות עומדות תחת פיקוח, לא המוכרים אותן.

העדשות הרכות הן המועדות לפורענות. בגלל קלות ההסתגלות להן ושיטת המכירה האגרסיבית, "מכירת דלפק", "מרוד וקח" – די בהשתלמות קצרה (שלושה שבועות) אצל אחת היצרניות או המשווקים, וחלוק לבן, כדי ליצור אצל הלקוח את הרושם, שמדובר במומחה עדשות מרופלם. "מומחי העדשות הללו לא יזהו סיבוכים קשים בעין, אפילו אם יביטו בה ישר", אמרו רופאי עינים אמריקאיים לכתבת ה"וול סטריט ג'ורנל".

המצב דומה בישראל. אין חוק ואין מידע ברור כמה עוסקים בהתאמת עדשות מבלי שעברו הכשרה מקצועית מתאימה. יש לציין, כי הצעת חוק מיטלטלת כבר שנים בין משרד הבריאות לוועדת העבודה והרווחה בכנסת.

שלושה ארגונים מקצועיים של אופטומטריסטים ואופטיקאים מתנצחים עליו, וגם לרופאי העינים יש מה לומר. החוק המוצע יתיר להתאים משקפים או עדשות רק לעוסקים באופטיקה ובאופטומטריה, ויותיר לרופאי העיניים רק את העיסוק הרפואי. לכך הם מתנגדים. הויכוחים מחולים בהרבה פוליטיקה, התנצחויות אישיות. התוצאה: אין חוק. לא למכירת ולהתאמת עדשות, לא ליבוא. אין תו תקן לעדשות מיובאות, או לתמיסות הטיפוליות.

המרדף אחר תחליף למשקפיים החל עוד בשנות ה־30. עדשות המגע הראשונות יוצרו מזכוכית והיו גדולות ובלתי נוחות לשימוש. ב־1947, הוחל השימוש בעדשות מגע פלאסטיות קשות, קטנות קוטר ודקות. ההמצאה הביאה למהפיכה אסתטית אצל מרכיבי המשקפיים. במקרים מסויימים, הן פתרו בעיות ראיה בצורה טובה יותר מן המשקפיים. עדשות המגע הרכות הוצגו לראשונה עוד ב־1960, בצ'כוסלובקיה, אבל רק ב־1971 הותרו בארה"ב לשימוש שאיננו ניסויי. ב־1981, הותר בארה"ב השימוש בואריציה נוספת: עדשות מגע רכות, לשימוש מתמשך של עד חודש ימים.

מהם טיפוסי העדשות הנמצאות למכירה בארץ ובעולם?

● חוותיקות, הפלסטיות־הקשות (190־450 ש"ח לזוג), מהוות בארץ כעשרים אחוזים מהמכירות (כעשרת אלפים זוגות לשנה). קוטרן קטן בדרך כלל משטח הקשתית (איזור הצבע בעין). הטיפוס המודרני: עדשות קשות־נושמות, חדירות לחמצן.

רופאי עינים ואופטומטריסטים קטנים, להבדיל מהמכונים הגדולים, מעדיפים את האחרונות – 50%־75% מכלל ההתאמות, לעומת 5%־15% במכונים. הגורמים לכך שונים, והסיבות משתנות בהתאם לנשאלים:

◄

בישראל אין חוק המגדיר מי מתאים לעסוק בהתאמת עדשות. אין גם תו תקן לעדשות מיובאות [illegible]

זמן כיסא (משך התאמה) ארוך, שהופך אותן לפחות מסחריות. מיומנות מקצועית גבוהה יחסית, שדורשת התאמתן. תקופת הסתגלות ארוכה וקשה כהשוואה לעדשות הרכות.

ממחקר שפרסמו לאחרונה הפרופסורים מ. רוזנר ומ. בלומנטל מבי"ח ע"ש שיבא עולה, כי 30 אחוז מהמשתמשים בעדשות הקשות לא מצליחים להתרגל אליהן כבר בהתחלה, עשרים אחוזים נוספים מפסיקים את השימוש בהן אחרי כשנה. מכון מסחרי אינו יכול להרשות לעצמו נשירה מסיבית כל כך של לקוחות.

היתרון: כמעט אין סיבוכים רפואיים בעין. במקרים רפואיים מסויימים, הן מהוות פתרון יחיד. דוגמה: קוצר ראיה עם סטיגמטיזם של מעל לשני דיופטיות. אורך חיים 6־10 שנים לקשות הרגילות, 4־6 לנושמות, המעבירות אומנם יותר חמצן לעין, אבל נשרטות יותר.

למרות כל האמור לעיל, העדשות הרכות הן הפופולריות ביותר. כ־80% מן המכירות השנתיות. הן, אגב, פתרו את בעייתם של מנותחי הקטרקט, שנזקקו לפני המצאתן למשקפיים כבדות בעלות זכוכית עבה.

תחת המטריה הרחבה של סוג זה, מסתתרים כעשרים סוגי משנה. למרות ההבדלים ביניהם, מספר תכונות משותפות: הגודל, בכל המקרים, עולה על גודל העדשה הקשה. מכסה את איזור הצבע פלוס. השם מצביע על תכונה נוספת – הרכות. תרגיש בה היטב במגע. מזכירה פודינג בדרגות התקרשות שונות.

הרכות נובעת מאחוז המים בעדשה, שנע בין 38% ל־85%. ככל שתכולת המים גבוהה

■ עדשות קשות יש להחליף אחרי 6 עד 10 שנים. רכות – בין חצי שנה לשנתיים

■ מסוכן להרכיב את העדשות המתמשכות אם העיניים האדומים, או שישנה הרגשת אי נוחות

■ ביטוח העדשות משתלם למי שמעוניין בזוג רזרבי, לבעלי ידיים שמאליות ולמי שהעדשות שלהם יקרות במיוחד

יותר, העדשה נוחה יותר וניתן להרכיב אותן ברציפות זמן ממושך יותר. אבל עדשה בעלת תכולת מים גבוהה היא גם קריעה יותר, ורגישה להתפתחות חיידקים. העדשה הרכה המקורית, הידועה בכינויה „המה", היתה בעלת תכולת מים של 38%. היום, לעדשות הפופולריות תכולת מים של 50%־70%.

בין העדשות הרכות:

● בעלות אורך החיים מוגבל (מחצית השנה עד שנה): תכולת המים בהן גבוהה, מחירן זול (67־150 ש"ח לזוג), נמכרות ב„שיטת הדלפק" האמריקאית.

● העמידות יותר: אורך חיים ממוצע של שנה עד שנתיים. מחירן: 189־450 ש"ח.

● עדשות לשימוש מתמשך: (270־450 ש"ח) נמצאות עתה על כוונת „שירות הבריאות האמריקאי". מדובר בעדשות רכות, בעלות תכולת מים גבוהה, תריריות יותר מן הרכות הרגילות. תכונות אלו מאפשרות את הרכבתן לתקופה של עד שלושים יום ברציפות.

בארצות הברית וגם בארץ הן היו הלהיט של שנות השמונים. כחמישה מליוני אמריקאים מתוך כשלשים מליוני מרכיבי עדשות רכשו אותן בשנים האחרונות. גם בארץ הן החלו לכבוש את השוק. ברוב המקרים, המניע היה עצלות. אומנם הרכבת עדשות היא פעולה יומיומית תאורכת שניות, „אבל כמה ישראלים מנקים את שמשת המכונית כל בוקר, למרות שזה אורך שניות", תוהה ישראל חושן.

למרכיב העדשות המתמשכות, הישראלי כמו האמריקאי, אין ציון גבוה. „נכנסה אלי השבוע מורה ישראלית, שרכשה עדשות בארצות הברית ומספרת שהיא רואה מטושטש", מספר אברהם סידוב, אופטומטריסט. „הוצאתי את העדשות והשכו עיני. הן היו לבנות כחלב. התברר שהמורה הסתובבה עם העדשות בעיניים חודשים. לא אמרו לי „טענה".

הקרב על הלקוח

מלחמת פרסומת אגרסיבית, רצופת השמצות והתנגחויות כמעט חסרות תקדים בקנה מידה ישראלי, מתנהלת בחודשים האחרונים מעל דפי העיתונות. בארצות הברית מקובל להשמיץ ישירות את היריב, תוך איזכור שמו. בארץ, טכניקה זו נדירה. הקרב על עדשות המגע יוצא דופן בעניין זה. בזירת הקרב העיקרית – „עדשות מגע בינלאומיות" עם חברת־האחות „המכונים האמריקאיים" מזה, מול „אישונית" מזה. המוטו: כל מה שהיריב יכול לעשות, אני יכול לעשות טוב יותר. השיטה: התנגשות כתובה. התקפה בעתוני סוף השבוע של אחד הצרדים, מגננה פלוס התקפה בעתוני סוף השבוע הבא של הצד המותקף, וחוזר חלילה.

„הקנאה אוכלת אותם", מתריעה אישונית. עדשה כמו שלנו אין להם. מה גם, שאנו מוכנים להעניק אחריות לזוג השני חינם, לתקופה של חמש שנים. „זהירות", מחזיר הצד השני. האחריות אשליה. במשך חמש השנים תצטרכו להחליף עדשות 4־5 פעמים. האחריות תהיה תקפה רק בפעם הראשונה.

שי גריכטר, שותף ומנהל מסחרי של „עדשות מגע בינלאומיות", נחשב בענף כמי שהחדיר את האגרסיביות לתחום בעל תדמית סולידית. גריכטר נוטל על עצמו את כל האחריות בגאווה. אגרסיביות השיווק נראית בעיניו דרך מסחרית לגיטימית. מודל

החיקוי ארה"ב, שם פולש בארבע השנים האחרונות סגנון זה למודעות פרסומת בתחום הרפואה, עריכת דין וראיית חשבון. עם הזמן תגיע, תרבות שיווק זו גם לישראל, הוא מעריך.

ישראל חושן מ„אישונית" פחות מאושר, לדבריו. לטענתו, הוא נגרר להשיב על מתקפת היריב. „אני מסכים שהפרסומת פרועה. אנחנו נגד פרסומת כזו. אבל, נאלצים לפרסם באגרסיביות כדי להעמיד את הציבור על כך שהפרסומים שנעשים על ידי המתחרים הם בחלקם לא מרוייקים".

מאחורי מלחמת הפרסומת שלו מבצע בלשי. בדיקה אם עובדי היריב אכן כולם אופטומטריסטים מוסמכים. הממצאים מרוחים במודעות מרובות טקסט.

האם לא שקלתם להגיש תביעת דיבה? אני שואלת את שי גריכטר, והמכחיש כצפוי את התתקפות נגדו. גם כאן, הוא אומר, מנחה אותו כלל פרסומי אמריקאי ידוע: לא חשוב מה תכתוב עלי, העיקר שתאיית את שמי נכון. „כשאתה מזכיר בפרסומת את שם המתחרה, זוהי טעות. אתה משחק לידיו".

מן הצד, משקיפים אופטומטריסטים על התופעה כמריקת שיניים. „ג'ונגל", „בושה", „מחליא", הן מן ההגדרות המתונות למלחמת הפרסום השבועית.

ראובן אבן־שושן, אופטומטריסט ותיק בעל תדמית רצינית, ניסה לקפוץ לאש ונכווה. בניסיון בודד פרסם מודעה סרקסטית שלגלגה על ניסוחי עמיתיו. „רוצה עינים סגולות כמו של ליז? רוצה עינים כחולות כמו של פול ניומן? נו פרובלם. צריך רק לבקש, ונחליף לך אפילו את האישיות. העדשות הקבועות שלנו הן לצמיתות".

האש החומר המטרה. הטלפונים שלו הוצפו בלקוחות, שביקשו להפוך לליז או לניומן כמחיר זוג עדשות. אבן שושן חזר לסגנון המאופק.

בארצות הברית מתלוננים רופאי עיניים, שמגיעים אליהם לקוחות שהרכיבו את העדשות ששה חדשים ברציפות. דווח גם על מקרים חריגים של 18 חודשים. הישראלי, מקובל על כולם, מזלזל פחות, אבל גם הוא אינו נוהג, לעתים קרובות, על פי ההוראות. „אנשים מתייצבים לביקורת אחרי ארבע שנים עם עדשות שרוטות, קרועות ובלויות בצורה מחרידה", כך ד"ר משה שלו.

עדשות רכות יש לבדוק פעמיים בשנה. קשות – פעם בשנה. הסכנה: תכולת המים הגבוהה הופכת את העדשות למרגרה לחידקים. הדמעות הטבעיות אינן מספיקות כדי לנקות אותן. הסיבוכים: במקרים קלים – דלקות. במקרים בינוניים – גלימה על העפעפיים, שתמנע הרכבת עדשות בעתיד. טשטוש ראיה זמני. צלקות על הקרנית. במקרים קשים, אם כי בודדים – עיוורון.

הצרכן הישראלי אומנם אינו ראוי לצל"ש, אך גם ידי המשווקים אינן נקיות. עברתי על כל המודעות לעדשות מתמשכות שהתפרסמו בישראל בינואר. באף מודעה לא נכתב, ששלושים יום הוא משך הזמן המכסימלי להרכבת העדשות ברציפות. שבשום אופן אין לחרוג ממנו. באף מודעה לא צויין, שבארצות הברית נוטים כיום להרכיב את העדשות ברציפות רק שבוע עד שבועיים, גם כשאין בעיות. יש להדגיש, כי בשיחות אישיות טוענים כולם, כי הם אכן ממליצים ללקוחות לערכיב את העדשות עד שבועיים.

● עדשות רכות צבעוניות (289־390 ש"ח). ד"ר משה שלו רואה בהן פריצת דרך.

מה שבטוח

ביטוח העדשות הינו מורשת מהתקופה בה עלה כל זוג עדשות מאות דולרים. היום, למרות הירידה החדה במחירי העדשות, לא השתנתה השיטה. תמורת תשלום שנתי קבוע – בדרך כלל אחוז מסויים ממחיר העדשות – תשלם במקרה של אובדן, שבר או רצון לרכוש זוג נוסף, רק מחצית מחיר העדשה החדשה, מעורכן ליום רכישתה.

הביטוח משתלם, אך ורק אם אתה מעוניין בזוג רזרבי, ו/או אם אתה מפוזר כרוני, או בעל עדשות יקרות במיוחד. בפועל, מבטחים כמחצית מן המרכיבים.

דוגמאות לתעריפי ביטוח במכונים שונים:

● „אישונית" – תשלום שנתי אחיד לכל הסוגים – 75 ש"ח. בזמן קניית עדשה חדשה – מחצית ממחירה.

● „מכונים אמריקאיים" ו„עדשות מגע בין־לאומיות" – תשלום דו־שנתי של 86.25 ש"ח. עדשה חדשה – 25־65 דולר, לפי הסוג.

● רשת „סימפס" – בשנה הראשונה כלול הביטוח במחיר העדשות. אחר כך, תעריף שנתי של 8.5%.

● „מרכז עדשות מגע" – תשלום שנתי של 29 ש"ח.

● רשת „אורית" – תשלום שנתי של 10% ממחיר העדשה.

● ד"ר משה שלו – 12.5% ממחיר העדשה לשנה.

כניסה לשוק פוטנציאלי של משתמשים שאינם זקוקים לעדשות מסיבות בריאות.

כאופן לא מתמיה, כל הרוכשים אותן בארץ הם בעלי עיניים חומות. בעלי המכונים בארץ עדיין לא פגשו בעל עיניים כחולות או ירוקות, שביקש להחליף את צבען לחום או לשחור. קיימת בשוק גם עדשה ארומה, לעוורי צבעים. היא מאפשרת לפתור את הבעיה של הבחנה בין ירוק ואדום. אולם, העדשה אינה מבוקשת, לא בארץ ולא בחו"ל.

שיווק העדשות הצבעוניות נמצא בעליה תלולה. הרוכשים מתחלקים שווה בין גברים לנשים. שי גריכטר מציין, שזה היחס בין רוכשי כל סוגי העדשות כיום, לעומת רוב נשי דומיננטי (90 אחוזים) לפני עשר שנים.

אברהם סידוב טוען, שכמו בהרבה תחומים, השוק הישראלי מגיב בהיסטריה. „יש לנו הכבוד להיות המקום היחיד בעולם, בו מרכיבים עדשות מגע צבעוניות בכמויות כאלו. באירופה, עדשות אלו מבוקשות כמעט באופן בלעדי על ידי בעלי בעיות בריאותיות בעינים. בארה"ב, זהו השוק של ענף הבידור והטלוויזיה. בארץ, כולם מחליפים צבע עינים".

סידוב, שהחליט לקפוץ על הגל, התליט ליבא כמות נסיונית של כחמשת אלפים זוגות. סגן נשיא החברה האמריקאית המופתע, הגיע במיוחד לישראל כדי לבדוק מדוע שוק בסדר גודל של ישראל זקוק למשלוח גדול כל־כך.

מעבר לפינה, מצפות אופנות חדשות: עדשות חד פעמיות, באריזה של חצי תריסר בחפיסה. לבש וזרוק. חסרונן כרגע הוא מחירן הגבוה. בדנמרק כבר משווקים אותן.

גרונסקי נגד המדינה

תביעה יוצאת דופן הוגשה באחרונה לבית המשפט המחוזי בתל־אביב. זאב גרונסקי, שושב 459 יום בכלא על רצח שלא ביצע, תובע פיצויים מהמדינה, מחוקריו במשטרה, ומהרוצח שסיבך אותו ● בית המשפט, שזיכה אותו מאשמת הרצח, גינה את חוקרי המשטרה ופסק לו פיצויים בסך 7 אלפים דולר על הימים שישב במעצר ● גרונסקי חושב שהמדינה יצאה בזול. הוא תובע 10 מיליון דולר. להלן סיפורו כפי שנפרש בכתב התביעה

מאת עמוס נבו

צילום: יוסי רוט

„הם הפשיטו אותי, קשרו אותי לחלון פתוח, שפכו עלי מים וחבטו בי בלי הפסק, דרכו עלי ולא נתנו לי לישון” ● אגב, לגבי תיק זה טרם הוגש כתב הגנה

זאב גרונסקי. עבריין קטן, לא מתוחכם. גנב טלוויזיה, סחב ארנק, לקח סמים. כשנעצר באשמת רצח, היתה תדהמה בעולם התחתון

המשטרה דפקה לזאב גרונסקי את הראש. לפעמים, בלילה, הוא צועק מפחד, וחולם שמכים אותו. כשהוא רואה ניידת, נעשה לו קר. הוא מתפלל שלא יעצרו לידו.

פעם היה גבר: עליז, שמח, סמכותי. היום הוא סמרטוט. עורגו נאה. שערו מכסיף. פניו מיוסרים. הוא נרדם עם כדורי שינה, ומתעורר בשתיים עשרה בצהריים. הולך למטבח, מתיישב בסלון, נכנס מתחת לשמיכה ומביט בתיקרה. הכל שחור, הוא אומר. אפרורי. המשטרה דפקה לו את הראש.

16 שנה רץ כמו מטורף לבלומפילד. לא היתה שבת אחת שהוחמצה. עכשיו, אין לו יותר חשק לכלום. השוטרים, הוא אומר, הרסו לו את החיים.

15 חודש הושיבו אותו בכלא, היכו אותו, העלימו ראיות ושיקרו את בית המשפט. 15 חודש ישב על רצח שלא ביצע. בית המשפט גינה את החוקרים וחייב את המדינה לשלם לגרונסקי פיצויים. עכשיו, לא רוצים אותו בשום מקום עבודה.

חיי המין שלו נגמרו, הזכרון שלו נפגם.

גבה קומה, בן 36. שרידי. ארוכות עיניו עמוקות, מסוככות על עיניים חומות, חודרות. מעשן הרבה. אצבעותיו עבות, צהובות מניקוטין, ציפורניו אכולות. לאחרונה נעשה עצבני מאוד, מדבר לעצמו. מעת לעת מעשן סמים.

בילדותו, בשכונת עג'מי ביפו, קיבל את החינוך הכי טוב בעולם. הוריו פולנים, פליטי שואה. אנשים צנועים. ישרים. 3 ילדים. רק זאב יצא מקולקל. בבית הספר רב עם המורים. היה ילד סוער. אבין היכה אותו. הוא אומר, שהמכות עשו אותו עצבני. בכיתת ח' נזרק לרחוב, הלך לעבוד אצל סבלו, היה [illegible]

להיות צנחן, שוב נפלט לרחוב. חזר לעבוד בבניין, עד שפוטר: הקבלן לא סבל את ביקורי המשטרה. גרונסקי היה לרוכל. הסתובב עם תלת אופניים בחולון, ומכר ירקות.

בשנים הבאות, ייעלם לתקופות ארוכות. פעם יראו אותו ברמון ופעם ברמלה. פעם במעשיהו, ופעם בשאטה. עבר והסתבך, עבר והסתבך. פה גניבה, שם מריבה. על לחיו הוא נושא צלקת מכוסה בפלסטר, זכר לימים האלימים.

כמעט ואיבד את החשבון: שנה וחצי על גניבת רכב, שלוש שנים על גניבת ארנק, חצי

תיק. „הוא אמר לי, חבל גרונסקי שעם ראש כמו שלך ועם פוטנציאל כזה, אתה עושה שטויות”. עם מיכאל צור שותת לא פעם. צור, הוא אומר, היה סגור. ידלין היה בעיניו אליל.

„לא הייתי עבריין”, הוא אומר. „אני שטותניק. עושה שטויות. מעשים של ילד בן עשר. בטעות לקחתי רכב. בטעות סחבתי ארנק. ראיתי חנות בלי אזעקה, נכנסתי ולקחתי טלוויזיה. זה מעשה של בחור טיפש. לא יודע איך זה. בלי לתכנן. בלי לחשוב. הכל ספונטני. כמו סמים. מין דחף כזה. אולי זו מחלה. אולי סתם הרפתקנות. אולי אני מזוכיסט.

באמצעות עורכי הדין, שמואל סעדיה וזאב גורדון, הוא תובע עתה מהמדינה, מחוקריו במשטרה, מהרוצח, שסיבך אותו בעונשו, ומאביו של הרוצח, פיצויים בסך 10 מליון דולר על נזקי גוף שגרמו לו.

הוא אומר שלא יוותר. דורש שהשר בר־לב יתנצל בפניו. תובע שהמשטרה תחקור את השוטרים שסרחו. בתצהיר שהגיש לבית המשפט ציין, שלפעמים עולות בו מחשבות נקמה בשוטרים: „הם טעו איתי בגדול. ניסו להכניס אותי למאסר עולם. לגבי, זה כמו רצח. לכן אני דורש שיעמידו אותם לדין על כך שניסו לרצוח את אישיותי”.

בגיל 12 גנב אופניים, ונשלח למוסד סגור. ומן קצר אחר־כך, כבר ישב בכלא.

גרונסקי: „לא יודע מה קרה. אולי האופי החלש שלי. אולי החברים. גרנו באיזור עם עבריינים. הם פיתו אותי. זו היתה הרפתקה. נכנסתי ארבעה חודשים לתל מונד, ויצאתי. אחרי ששה חודשים, חזרתי על גניבת רכב. ישבתי ששה חודשים, ויצאתי. נכנסתי ויצאתי. זה נכנס לדם. אבא עבד כמו חמור בשביל שאהיה הגון וישר, ואני זילזלתי בו. הוא ניסה לסדר לי מקומות עבודה, ולא רציתי. סבתא מתה מבושה”.

בצבא לא רצו בו. הוא אומר שנפגע. רצה

שנה על הכאת אדם, שנה על גניבת רכב, שנה על תקיפת שוטרים, שנה על...

בשבוע שעבר ספר 18 תיקים. 12 שנה בילה בכלא. הוא אומר שהתרגל: „יצאתי ונכנסתי. זה כמו לצאת בבוקר מהבית, ולחזור בערב. זה־לא הזיז לי”.

חבריו התבגרו בחוץ, והוא נשאר ילד. למד את החיים בדרך הקשה. עישן סמים. נכנס לכלא טירון – ויצא מומחה. לימדו אותו, שרכב לא גונבים ביום. שחשכונות מחסלים רק בלילה.

הוא הכיר גם אנשים חשובים. עם אשר ידלין, למשל, שיחק שת במעשיהו, וגמר

כשנישא, חשבו שישתנה. אבל גרונסקי לא יכול. הוא היה כבר עמוק בפנים, עיניו ארומות מסמים. שוב גניבות, שוב מריבות, ממש שטויות. הוא אומר שדליה, אשתו, סבלה. היא היתה בשואה למשטרה. נולד להם בן. כעבור שנים אחדות, התגרשו.

גרונסקי אומר שאהב אותה. הוא הבין שהיא סובלת. שנתיים ישב בשאטה, והיא באה עם הילד לבקר. כבר לא היתה אשתו, אבל הילד קישר: „הוא היה בן שש. ביקשתי שתביא אותו פעם בחודשיים, כדי שלא יתבייש שאבא שלו יושב בבית סוהר”.

כשהשתחרר, לא היה לו לאן ללכת. הלך

שאודה במקומו. היה לו נ על תנאי. הוא פחד, שאם ירשיעו אותו יקבל 7 בפנים. ואני, כמו טיפש, הסכמתי. אהבתי אותו. גדלנו יחד. רציתי לעזור לו. בתמורה, הבטיח לתת לי 10 אלפים דולר. בסוף נתן לי רק 5 אלפים. ישבתי שלוש שנים. זה חלק מהטיפשות שלי”.

עברייני חולון ובת ים לא החשיבו אותו. הוא היה קטן מדי, לא מתוחכם. עבריין לא חשוב. לכן, כאשר באחד מימי נובמבר '82 פרצו שוטרים לבית ידידתו, בשכונת שבזי בתל אביב, ועצרו אותו באשמת רצח, הוכה העולם התחתון בהלם. „תפסיקו, אתם עושים ממני צחוק, אמר לשוטרים שכרכו אזיקים על ידיו.

בצהרי אותו יום, בתחנת המשטרה בחולון, החל סיפור קפקאי מזוויע. 459 יום של עינויי דין והשפלה. מכות. איומים. יריקות. גרונסקי אומר, שהמשטרה רצחה אותו. הוריו התביישו. וחלו. בנו החל לצרוח בלילות. ירד בלימודים. דליה נשברה.

הוא בכלל לא הכיר את דורו לביא. אף פעם לא ראה אותו. אבל המשטרה החליטה, שהוא הרוצח. עשתה הכל כדי להפלילו.

דורו לביא נרצח בליל 31 באוגוסט 1982, מיריות אקדח. גופתו נמצאה במושב האחורי של מכונית „לארק”, שחנתה בתחנת המוניות בשכונת ג'סי כהן, בחולון.

למחרת הרצח, מיהר יונה (ג'וני) סלמה, עבריין מוכר, ששימש מודיע משטרתי, לדווח למפעיליו, כי דוד לביא נרצח כנקמה על השתלטות הכנופיה שלו על תחנה לממכר סמים בבית דגן. חקירת המשטרה במקום, לא העלתה דבר.

כחודש לאחר הרצח, נעצר אבי יצחקי, כחשוד בעבירות רכוש. לחוקריו הציע עיסקה: הוא ימסור את שמו של האיש שרצח את לביא, בתנאי שהמשטרה תסגור את התיקים

גרונסקי ישב בתא מבודד במשטרת חולון. אחר כך לקחו אותו לחדר באבו כביר. העינויים, הוא מספר ומצהיר, היו קשים מנשוא: „הם הפשיטו אותי והיכו בי בלי רחמנות. יום יום, לפעמים פעמיים ביום. מכות רצח. בעיטות. יריקות.

„כשהתעלפתי, שפכו עלי מים והמשיכו להכות. היו רגעים שרציתי להודות, וכל לא ידעתי במה. כשהאריכו את המעצר שלי בבית משפט, הרמתי את החולצה שלי בפני השופט והראתי לו את הסימנים שעשו לי על הגב. מיד נתן הוראה לבדוק אותי אצל רופא.

„מה עשו השוטרים? לקחו אותי לד"ר גלוך באבו כביר, איפה שהמתים. הוא יצא מחדר המתים עם כפפות ווטפות דם, והתיישב עם החוקרים שלי וצחק בקול רם. אחר כך ניגש אלי, הרים את החולצה ואמר: אני לא רואה כלום, בחורצ'יק. זה הגעיל אותי. לא יכולתי לעמוד על הרגליים.

„בערב לקחו אותי לחקירה. באו ואמרו לי: גרונסקי, עכשיו יש לך עניין אישי איתנו. אתה מאניין, התלוננת אצל השופט. נראה לך. באותו ערב פוצצו אותי במכות. צעקתי שיפסיקו. הם הפשיטו אותי, קשרו אותי לחלון פתוח, שפכו עלי מים וחבטו בי בלי הפסק. היה קר נורא, והמכות צרבו בבשר. הם דרכו עלי ולא נתנו לי לישון. לפעמים, היו דורכים לי על הראש. פעמיים לקחו אותי לבית חולים וולפסון. הלב הפסיק לעבור”.

הוא בכה כמו ילד. רצה לצעוק שהוא חף מפשע, ולא היה לו אל מי. פעם, מספר גרונסקי, הכניסו את הבן שלו אליו לתא, כדי לשבור את רוחו. אחרי שהלך, רצה להתאבד.

גרונסקי הכחיש הכל. הוא אומר שהיה לו אליבי: בליל הרצח בילה עם ידידה במלון. אך המשטרה לא השתכנעה. באחת ההקלטות הסמויות שערכה, שומעים את סלמה כשהוא מנסה לשכנע את מריקו כהן שיעיד נגד

כדי לקבור אותו, העיקר שיצילו את היוקרה שלהם כחוקרים: „באותה תקופה היו כמה מעשי רצח בלתי מפוענחים. הם היו זקוקים לאיזו זריקת עידוד, ולשם כך הכל היה כשר. בעצם הרגו אותי עם עט ונייר. הו, כמה אנשים יושבים על לא עוול בכפם.

„כל הזמן לא הבנתי מדוע למשטרה יש מוטיבציה להאשים אותי, ולעשות עיסקה עם סלמה. לבית המשפט סיפרתי שהדבר נבע, כנראה, מכך שסלמה הוא בנו של איש משטרה לשעבר, שעבד במדור הבילוש, תחת פיקודו של סנ"ץ משה פרידמן.

„פרידמן היה הכוח המניע, שפעל לחלץ את סלמה מהסבך. עובדה, פרידמן לא היה ממונה על החקירה ולא היה לו כל קשר אליה, ובכל זאת הוא הופיע בבית המעצר בחולון, חקר אותי, איים עלי והיכה אותי. יתכן, שכאשר הוברר לאביו של סלמה שבנו הולך למאסר עולם, הוא הציע לו לזרוק שם אחר. אז סלמה נזכר בשם שלי. לא יודע למה. סבתא שלו גרה ליד הידידה שלי בשבזי. הכרתי אותו אולי שלושה חודשים. לא יותר”.

השופטים פסקו לגרונסקי פיצויים בסך כ־7 אלפים דולר, על הימים שישב במעצר לשווא. פרקליטתו התלוננה על המעצר במשטרה, ותשובה לא קיבלה. בהחלטתם ציינו השופטים, שטיפולה של המשטרה

בתלונתו של גרונסקי „נראית, לכאורה מבחינה ניהולית – דרך הראויה לגינוי. . . ואנו סבורים שראש אגף החקירות והממונה על הביקורת ותלונות הציבור במשטרת ישראל, חייבים הסבר לבית משפט זה ולציבור על דרך כושלת זו בטיפול בתלונה”.

הוא חזר הביתה מוכה ומיואש. בלי עבודה. בלי חברים. איש לא אמר לו סליחה. אשתו ביקשה להתגרש, והוא הבטיח: אחרי הפיצויים. הכבוד שלה נפגע, אומר גרונסקי.

התלויים ועומדים נגדו. המשטרה קיבלה את תנאיו.

יצחקי הפתיע את שומעיו: ג'וני סלמה, המודיע המשטרתי, גילה, הוא הוא הרוצח. החוקרים נדהמו. יצחקי הודה שמסר לסלמה את הנשק. הוא סיפר לחוקריו, שיום לאחר הרצח, התקשר אליו סלמה והודה באוזניו שרצח את לביא.

סלמה נעצר בו ביום. כעבור יומיים הודה ושיחזר את הרצח. לחוקריו סיפר, שרצח את לביא, לאחר שזה לקח ממנו שעון יקר. את השעון גנב סלמה מקרובת משפחה, כדי לממן באמצעותו רכישת סמים. לביא, שתמר בשעון, דקר את סלמה בבטנו, סטר על לחיו, וגרשו מהשכונה. סלמה תבע את עלבונו. הוא החליט לנקום בלביא.

את חוקריו הוביל לירקון, והצביע על המקום ששם השליך את הנשק. כעבור ימים אחרים החל לשנות את גירסתו. תוך עשרה ימים השמיע לא פחות משש גירסאות. לבסוף חזר בו מהודאתו, ותלה את ביצוע הרצח בזאב גרונסקי.

לחוקריו סיפר שהכיר את גרונסקי בבית של ערגה, ידידתו משכונת שבזי. לדבריו, רצח גרונסקי את לביא על פי בקשתו. מריקו כהן הסיעם לזירת הפשע. גרונסקי לחץ על ההדק.

המשטרה עצרה את גרונסקי ואת מריקו כהן. גרונסקי וכהן הכחישו כל קשר לפרשה. החוקרים החליטו לשבור את [illegible] את כהן [illegible] חבולות [illegible] נבזיק במליגראף, ולמרות שנמצא דובר אמת, סיפרו לו ששיקר. פעם אחר פעם השמיעו לאוזניו, שגרונסקי כבר הודה ברצח. אמיר אוחד, [illegible] הוא הפליל את גרונסקי ברצח לביא.

גרונסקי. המשטרה העלימה את ההקלטה מבית המשפט. גרונסקי ניסה לשלוח יד בנפשו. פעמים חתך את ורידי ידיו. פעמיים ניצל.

בבית המשפט נחשף פרצופה המכוער של המשטרה. מריקו כהן חזר בו מעדותו נגד גרונסקי. את הודאות, סיפר, גבו ממנו במכות. השופטים מתחו ביקורת נוקבת על יעקב רהאן ועל יעקב חוזה, אנשי המשטרה שחקרו את מריקו.

השופטת ערגה שציק כתבה בהכרעת הדין: „חקירתו של כהן היתה בלתי חוקית לחלוטין, פסולה מעיקרה, אכזרית ובלתי אנושית. השוטרים האצילו על כהן – שסעולם לא הסיע את גרונסקי ואת סלמה לשום מקום – את השיטות המתוחכמות ביותר, עד ששברו אותו. . . והרשעתנו היא, שהובא על ידי חוקריו לשבירה מוחלטת כרוך של תחבולות, שקרים ומכות, שלאחריהם לא היה עוד מוצא אלא לתאר מה שרצו לשמוע ממנו. . . והיתה זו כניעה גמורה ואלימה”.

השופטים, אליהו וינוגרד, שרגה שוצקי ואברהם פישר, לא האמינו לסלמה. גרסתו מפוקפקת ומורכבת מתוך לאסוף התאמות, תוך התעלמות וטעויות, שינויים, סתירות ושקרים – בין אם סיפור נמרים שהוא מבור להם ושהוכח כי מעבירים את רוחו, בין אם ישוב באמור – אינם מותירים כל אפשרות לבסס על איש זה שום מימצא, ובוודאי לא מימצא מרשיע. . . אם חוקריו לא היו נעזרים במכות, בגירסאותיו, ייתכן שהיו מגיעים שונים נוספים בקו, כדי ליישום הפריצה של איש זה”.

זאב גרונסקי ווה סלמה ודרשו [illegible] וניתן לשכב שנות מאסר.

רק משהוחזר, הבין גרונסקי את גודל העלילה שנרקמה נגדו. הוא אומר, שרשו הכל

היא ישרה כדי, טהורה מדי. הוא אומר שאיבד את האמון באנשים. ניתק קשר עם כולם: „הגעתי למסקנה, שאסור לעזור למיסכנים. תראה איך עזרתי לג'וני: נתתי לו כסף וסיגריות, ותראה מה יצא”.

הכלב שלו, בינגו, הוא החבר הכי קרוב שלו. זה הלב שלי, אומר גרונסקי. זה כל עולמי. הוא אוכל איתו וישן איתו ורוחץ אותו ומנשק אותו: „בינגו, לפחות, מבין אותי”.

דירה קטנה. שניים וחצי חדרים. קומה רביעית, בת ים. סלון לבן. שולחן נמוך. מקרן ישן. וידיאו ממקי. כובעות חורפים. איפורים מפורצלאן. גובלים קטנים ראשן, ויקרנית. טלוויזיה. וידאו. גרונסקי יושב כל היום ורואה סרטים תורכיים. „יאודיים” של א' בניבאט, „מסוף הציפור” עם מיצה ממלו והסקסית בזרוגל ברזילאי. הוא קרא את „דויד ונותו של שמוס אורין”. קרא את „רים ושחבים” של אורי אורן. אין לו מבלונות. אבל הוא רוצה להשאר שמור.

מאז שחזר מהכלא, נהיה מחרן. מחר שהעולם התחתון יתכל אותו. מחר ללכת לבד ברחוב. כל תקיעת מפתח גורות, פלבררת בו צמרמורת. כל איזושה של מבשיל קשר. הוא אומר, המשטרה מחפשת אותו. לפעמים מגיעים אלי כל מיני שליחים של אנשי משטרה, ומבקשים ממני לסגור עניין תמורת כסף. הם מוריצים שיעלם כיה.

עכשיו הוא כבר חבט. הוא יודע שמלכלא עבר את שת שעבר, והיה מעשיו במשע. ישטע האמין שיוחזר למוטב רק שיתנו לו עבודה. שנתיים הוא מובטל. רוצה לפתוח חנות. דליה אומרת, שאחרי מה שעבר הוא צריך להיות עצמאי, בלי מרות של אחרים. אולי יתמוגג מטרי. אולי סוף סוף ישע לגעול. אולי יקנה מסעדה. במקום לו חבר לקחת במטר האוטרית של המדינה.

הורוסקופ

מאת
האסטרולוג אילן פקר

לשבוע המתחיל ב־21.2.86 והמסתיים ב־27.2.86

הארועים המרכזיים הצפויים השבוע

- גזירה כלכלית העומדת להיכנס לתוקף מסעירה את הציבור.
- אי בהירות ומבוכה בשוק הכספים.
- תאונות בלתי שיגרתיות ממשיכות להיות בכותרות.
- מזג האוויר - חמים, על אף הגשמים.
- הישג מדעי או רפואי בארץ, זוכה לפרסום רב.

האישיות בחדשות

יצחק נבון, נשיא המדינה לשעבר ושר החינוך כיום, בן מזל טלה. במפת לידתו השמימית נמצאת השמש במזל טלה, ואילו הירח (המייצג את הכריזמה) כוכב נוגה וכוכב המאדים נמצאים שלושתם בצמידות במזל שור גרום השמיים. צמידות זו, הנותנת לאדם פירסום, כבוד ופופולאריות, נמצאת בהיבט חיובי כלפי הכוכבים צדק, פלוטו, ואורנוס, ובהיבט שלילי כלפי הכוכב נפטון. כוכב שבתאי (המייצג את השלטון), מלבד היותו במזל בתולה יחד עם כוכב צדק ולא בצמידות, נמצא במפה זו בחיבט שלילי לכוכב חמה.

מפת לידתו של נבון מלמדת על פופולריות בלתי רגילה ועל כושר ביטוי יוצא מן הכלל, הן בדיבור, הן בכתיבה והן בצליל. עם זאת, עלייתו בסולם הפוליטי והציבורי היתה איטית יחסית, עקב השפעתו השלילית של כוכב נפטון במפה. בתקופת הנשיאות זכה נבון לפופולריות מיוחדת שלא זכו לה נשיאים קודמים. מעידך, בהמשך דרכו חיפש הוא, כבן מזל טלה, גם את העשייה הפוליטית חברתית, וזו באה באמצעות תפקידו הנוכחי.

עדיין התלבטויות קיימות בצד העשייה, כאשר המתחים האישיים חזקים במיוחד, בתקופת מרס הקרוב וכן לסירוגין בהמשך שנת 1986. מצב בריאותו של נבון ידרוש בשנה הקרובה תשומת לב רבה מן הרגיל ומוטב כי זה ילקח על ידו בחשבון ויקבל עדיפות מתאימה.

עם זאת, מן הראוי להציג כאן תחזית כי בשנת 1988 חוזר נבון לכותרות ולתפקיד מרכזי במדינה. אולם עד 1988 עוד חזון למועד, שכן הרבה תהפוכות עוד יקרו בעולמנו הפוליטי בשנתיים הקרובות.

מפת השמיים השבוע - מראה לנו על מספר מהלכים שמימיים חשובים. כוכב צדק עובר למזל דגים על מנת להישאר שם עד מרץ 1987. הוא מצטרף לשמש, לכוכב חמה ולכוכב נוגה הנמצאים גם הם במזל דגים. מאידך, המאדים וכוכב שבתאי ממשיכים את הצמידות ביניהם במזל קשת בקרינה שלילית לכוכב נוגה. כוכב אורנוס הנמצא גם הוא במזל קשת מקרין היבט שלילי, כל השבוע, לכוכב חמה. מצב הכוכבים כמתואר לעיל מעביר השבוע את מרכז הכובד למזל דגים ואף היבטים שליליים כלפי הכוכבים הנמצאים במזל קשת. אנו נחזה עדיין על כן לפריחה מחודשת של פעילות תיאטרונית, אמנותית ומוזיקלית ואף שימת דגש על הנוסטלגיה כלפי העבר. רובנו נהיה עדים להופעה של מפגשים עם אנשים מהעבר והרחוק שלנו תוך נסיון לשחזר חוויות ותשוקות מרוחקות.

עם זאת, נהיה השבוע גם עדים לא שקטו, להתעצמות הליכוד המתחת והלב הדיבקת. רבים מאיתנו יאלצו להשלים עם ניתוק מאנשים היקרים להם או ממקום חשוב עבורם, או מתפקיד שיימצא להם מקור כח. השבוע הוא הזמן המוער להוצאות, ועל כן עלינו להקפיד, המעט יותר מהרגיל, על הליכה או נהיגה זהירה.

ילידי השבוע - משתייכים לשליש הראשון של מזל דגים ונשלטים על ידי הכוכבים נפטון וצדק. בולטת בקבוצה זו הנטייה להתמודד עם המציאות בדרך שונה מהמקובל ובלתי מובנת לאחרים. על אף משברים קשים בתהליך חייהם ומגיד [illegible] אותם מלקחת [illegible] ביטוי. שנת 1986 תהיה [illegible] חדש.

[illegible]
השבוע מתארחים במזלכם ארבעה גרמי שמיים. השפעה זו מאפשרת לכם פתיחה חדשה של תקופה יותר הישגית ויותר מעניינת מבעבר. עם זאת, הנכם נדרשים לצאת למאבק על הדירוך הנראית לכם נכונה. לא תקבלו את הגיבוי לתכניותיכם אלא רק לאחר מאמץ של שיכנוע בלתי פוסק. זה הזמן לתכנן הרחבת המשפחה או מעבר למקום מגורים מרווח יותר. תכנית לנסיעה בקשר לעסקים או קריירה קורמת עור וגידים. במישור הרומנטי, על אף גל רגשי העובר עליכם, מן הראוי להיזהר מפגיעה ומאכזבה קשה.

טלה (21.3-20.4):
בימים אלה התעניינותכם מרוכזת בחיסול פיגורים ובניקוי השולחן. אתם עומדים בפני שינויים רציניים במישור הקריירה או העיסוק שלכם ומן הראוי להתכונן לכך כאשר אתם משאירים שולחן נקי מאחוריכם. המחוייבות שלכם כלפי תפקיד או כלפי בני אדם מסויימים אינה מאפשרת לכם לבצע שינויים כבר השבוע אך נראה כי בשבועות הקרובים לא תהיה לכם ברירה ואתם תבצעו את השינויים גם נגד רצונכם. אין זה הזמן לנסוע למרחקים או לצפות לאנשים שאמורים להיגע ולבקר אתכם ממרחקים. מוטב כי תשמרו בסודי סודות את תכניותיכם האישיות והעסקיות.

שור (21.4-21.5):
השבוע אתם מרחיבים את מעגל הפעילות החברתית שלכם. תהיו מבוקרים יותר מהרגיל בכל ארוע חברתי. מאידך, אין הדבר משמח אתכם מאחר שדאגתכם - בקשר למצבכם הכספי המסובך - טרם חלפה. המשבר הכספי בו הינכם נמצאים מביא אתכם לנכונות לערוך שינויים יסודיים בדרך עבודתכם, או עיסוקכם או ניהול ענייני הרכוש והנכסים שבאחריותכם. אין זה הזמן לצפות לשיתוף פעולה מצד בני זוג או מצד שותפים. עם זאת, דרככם תוכח כצודקת לבסוף.

תאומים (21.5-22.6):
בימים אלה המתח האישי גבוה מהרגיל אצלכם. אתם נתקלים בחוסר שיתוף פעולה מצד חבריכם לעבודה או מצד בני זוגכם. תשומת הלב שאתם דורשים מתסובבים אתכם הפעם איננה בעיתוי הנכון. במקום לדרוש זאת, העסיקו את עצמכם בארגון מחדש של תכניותיכם האישיות ואל תצפו בימים אלה להתחשבות מיוחדת בכם. אין זה הזמן לחתום על הסכמים או להיכנס לשותפויות. הדיכאון העובר עליכם הוא קצר ויחלוף בסוף השבוע. הפסיקו לרחם על עצמכם וצאו מהתיסכול בו הינכם נמצאים.

סרטן (22.6-22.7):
מעבר למקום עבודה חדש לתפקיד שונה או למקום מגורים אחר מתעכב או גוזל זמן ומשבש לכם את השיגרה היום-יומית. אין זה הזמן לגלוש לסיכסוכים עם בני זוג או חברים לעבודה, מוטב כי תתפנו ללמוד נושא חדש או שיטה חדשה על מנת להתקדם יותר בעבודה ובקריירה. על אף העומס בעבודה מומלץ לשקול אפשרות בהשתלמות מקצועית או בלימוד שפה או נושא שמזה זמן רב הייתם רוצים ללמוד אותו ולא התפניתם לכך. ענייני הבריאות שלכם ושל הקרובים אליכם דורשים את מלוא תשומת הלב. זה הזמן לארגן לעצמכם דיאטה מתאימה.

אריה (23.7-22.8):
השבוע אתם מפנים את עיקר הפעילות לענייני רכוש וכספים. מכירה וקניה של רכוש או זכויות מעסיקה אתכם. אתם נדרשים לטפל בכספים של בני משפחה או של שותפים ומן הראוי להיזהר מטעות בשיקול דעת העלול לגרום להפסד כספי. אין זה הזמן להוציא הוצאות על בידור ובילויים, מוטב לשמור בקפדנות על התקציב שכן הכספים יהיו חיוניים לכם בקרוב מאוד. סיכסוכים על רקע כספי עלולים לפרוץ ולהעכיר את האווירה. מקור כספי חדש עומד לרשותכם ומאפשר לכם לתכנן את עתידכם באופן שונה מבעבר.

[illegible]
השבוע אתם מתארגנים לשינוי רציני בדרך חייכם. שינוי במקום מגורים או שינוי במקום עבודה מאפשר לכם להשתלב במהלך החדש בחייכם. הרגשות סוערים מאוד וזה הזמן ליצור קשר רומנטי חדש ומרתק. לפנויים ולפנויות קשר רגשי חדש יוביל אתכם לחשוב ברצינות על נישואין. נסיעה למרחקים או מפגש עם אנשים שיגיעו ממרחקים יחוללו תמורות דרמטיות בתפיסת עולמכם ובגישתכם כלפי החיים. זה הזמן להסדיר מחדש את היחסים במשפחה אולם עליכם להיזהר מלהיכנס לסיכסוך משפחתי שאינו נוגע לכם.

מאזניים (23.9-22.10):
הדגש עבורכם השבוע הוא על ענייני עבודה. אתם מארגנים מחדש את עבודתכם הן מבחינת שיטת העבודה והן מבחינת המיקום. אף כי שינוי המיקום נתקל בקשיים, העיכוב יהיה זמני בלבד. טיפול בעניינים של קרובי משפחה תופשים חלק גדול מזמנכם, אך על אף העומס אתם חשים חובה לעשות זאת. זה הזמן להתפנות ולטפל בענייני בריאותכם, להיכנס למשטר של דיאטה או לעבור לתזונה מסגנון שונה מהמקובל. עיסוק בספורט עשוי לרענן אתכם ולשפר את מצב הרוח.

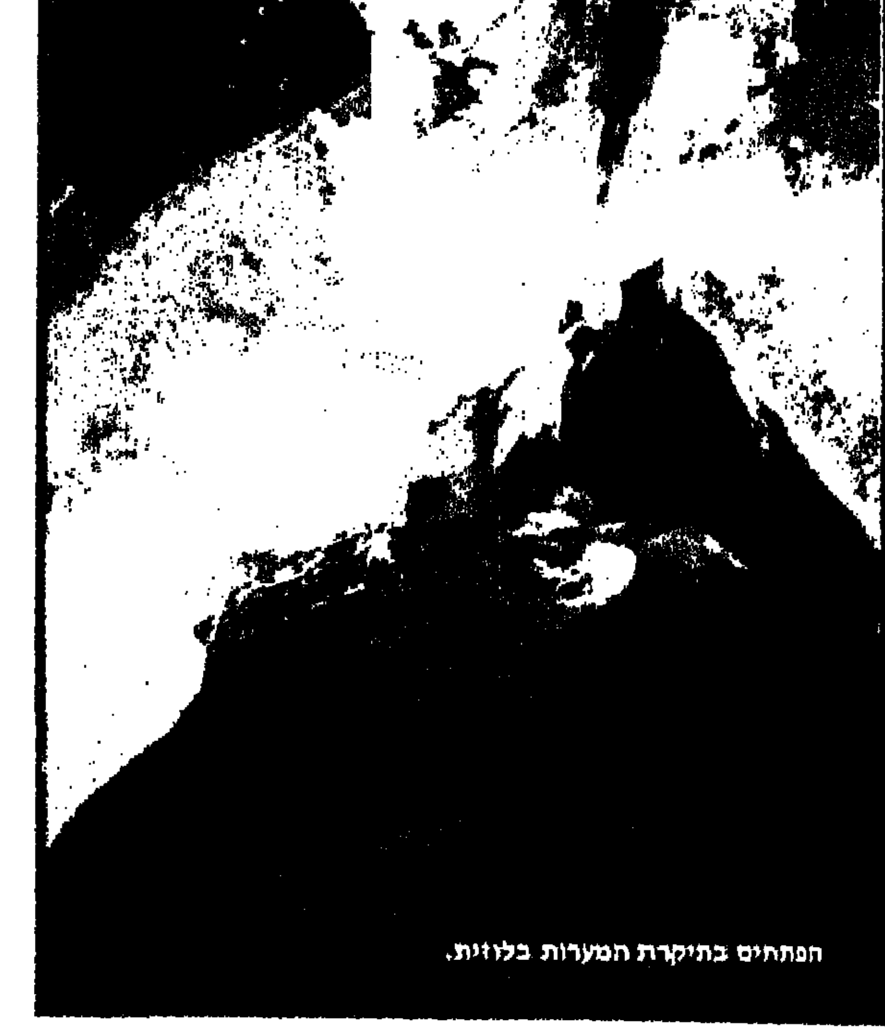
עקרב (23.10-22.11):
הרגשות בימים אלה סוערים מאד. יותר מתמיד אתם חושפים את רגשותיכם ואף שזהו צעד שבוחלט אינו מתאים לאופייכם, אין בכוחכם לעצור מבעדו. עם זאת, אתם נוטים להיות תוקפניים יותר מהרגיל, ואף מתוסכלים על רקע של קשיים כספיים. אין זה הזמן להמר או לקחת סיכונים במישור הפיננסי. מומלץ להימנע מלהיכנס להשקעות או לשותפויות ללא בדיקה יסודית ביותר. דאגות לצעירים במשפחה גוזלות מזמנכם אך אתם נדרשים לסבלנות ולויתורים.

קשת (23.11-21.12):
בימים אלה אתם מתפנים לארגן מחדש את חיי המשפחה שלכם ואת מקום מגוריכם. זה הזמן לעבור מקום מגורים או לשפץ את הבית או חדרים ריהוט חדש. כולם מפנים את האחריות כלפיכם ואתם כורעים תחת המעמסה. אין זה הזמן להתמרד או להימנע מלקחת אחריות. מוטב להיכנס למשטר של משמעת עצמית תוך עשיית סדר חדש במהלך החיים היום-יומיים. הדאגות הכספיות מתישות אתכם מאד אך עליכם להתרגל לרמת ההוצאות נמוכה הקודמת ולא להתייאש.

גדי (21.12-19.1):
בעיות בריאות שלכם ושל בני משפחתכם דורשות את טיפולכם המיידי. קרובי משפחה באים לבקש את עזרתכם דווקא בעת שאתם נמצאים בהתלבטויות. נסיעה למרחקים עומדת על הפרק, אולם עומס העבודה אינו מאפשר לכם לבצע זאת בימים אלה, אלא אם כן, העסיקות משרות לכם את המטרות העיסקיות או המקצועיות. ביקור של אדם שהיה קשור עימכם בעבר הרחוק מביך אתכם אך מחדש את קשריכם לגבי שיתוף אפשריים בחייכם.

דלי (20.1-19.2):
טיפול בעניני משפחה ובני זוג השבוע אצלכם את רוב הזמן והמאורעות אותם חשים בצורך דחוף לתקן את מצבכם הכלכלי, לשפר ולשקם ולארגן את [illegible] המפונוסיות בדרך אחרת מאשר מלכתם [illegible]. קיימת בכם הרגשה [illegible]. אין זה הזמן [illegible] ומוטב [illegible] מצב בריאותכם [illegible].

אומרים ישנה ארץ

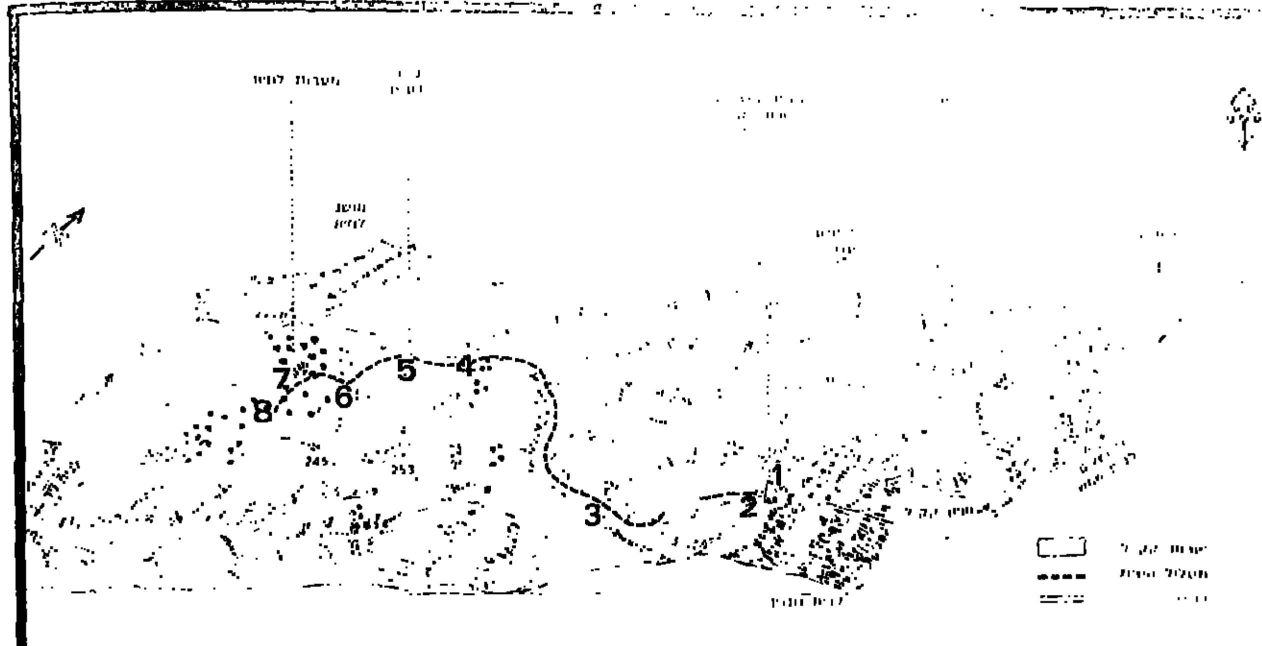

הפתחים בתיקרת המערות בלוזית.

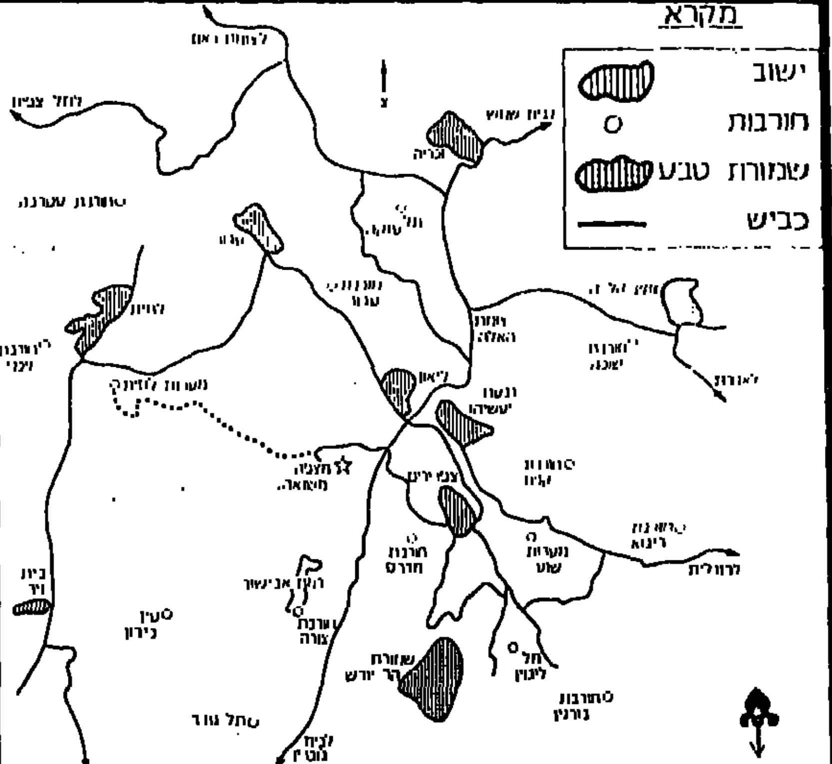

הכניסה למערה כיום.

הנוף ממיצפה משואה

מסלול הטיול – בעמוד הבא

מערות לוזית.

מסלול טיול

למערות לוזית ולמיצפה משואה

תוניה קסומה מוביוונו לנכוננו להשתפל למערות לוזית, הנמצאות בשפלת־יהודה. יופיין של המערות הללו כובש, והתמורה למאמץ מלאה. אבל פיענות סודן בעיניי יותר. הוא דורש להמשיך ולהעמיק וזקו.

נוף השפלה – כמו יד הגוונה היתה בו – מאופיין על־ידי גבעות־כיפה מעוגלות, שתזדקרנה גם מנקודת התצפית הראשונה, היא מיצפה משואה (מס' 1 במפה) גנו לאורכו של המסלול המוצע. כן תתגלה בבהירות החלוקה של שפלת יהודה לגבוהה ולנמוכה. קו הגבול בין שני החלקים הללו לאורך הרכס שבין תל גודד בדרום לתל־עזקה בצפון. הפסגות בשפלה הגבוהה מגיעות עד לרום של ה־400 מ' מעל פני הים, בעוד שבשפלה הנמוכה הן מגיעות לכ־200 מ' בלבד. השפלה הנמוכה שונה מהגבוהה גם בכך, שערוצי הנחלים בשפלה הנמוכה רחבים, ומנוצלים לעיבוד חקלאי על ידי יישובי הסביבה.

האיזור כולו מוכר כחבל עדולם, על שם העיר המיקראית שאותרה כאן בחורבת שייח' מדכור. זהו איזור מיוער, שבמרכזו מיצפה משואה. גוש היערות הזה ניטע על ידי הקרן הקיימת לישראל כדי לסתום פירצה שומה בה שהיה פעם גבול ישראל־ירדן. הדבר נעשה בעשור לעצמאות ישראל, ובמהלכו ניטעו 16,000 דונמים.

בחלקו העליון של מגדל התצפית נבחין במעין טלאי, זכר לפיגוע חבלני מסוף שנות החמישים.

מבט צפונה ודרומה ילמדנו, כי אנו נמצאים על רכס אורכי, החוצץ בין השפלה להר, כאשר נחל האלה מצפון ונחל גוברין מדרום, מבתרים אותו. עמקי הנחלים הללו נוצלו בעבר, כשם שהם מנוצלים עתה, כצירי תנועה. על עברם כדרכים מעיד, בין השאר, מיקומם של התילים גודד ועזקה.

בתצפית מערבה נראה גם מישור החוף, ומזרחה – הרי הודה והרי חברון, המתרוממים כמדרגה גבוהה יותר מהשפלה הגבוהה.

גם המסלול שבו נלך היום נראה ממיצפה משואה. מערבה מכאן נראה קצה היער שבמורד הגבעה עליה אנו נימצאים. דרך שיוצאת מכאן מערבה, עוברת מימין לשטח המעובד, ובהמשכה היא מתלכדת עם הכביש ליישוב לוזית (7). משמאל ליישוב – גבעה, שעליה עצי אשל גבוהים, אליה מיועדות פנינו.

ואלה "סימני הדרך" של מסלולנו: ברדתנו מן המגדל נשוב לכביש ממנו באנו ונלך מערבה עד להסתעפות דרך העפר הראשונה משמאל לכביש (2). נפנה שמאלה אל דרך העפר ומיד ימינה – ואנו ביער. נקפיד כל הזמן ללכת מערבה עד צאתנו מן היער (3).

ואדי רתם, המנוצל לעיבוד חקלאי, מתגלה עכשיו לעינינו. נמשיך לצעוד על השביל שמימין (מצפון) לוואדי. מצידנו חורשת חרובים, המתחלפת בהמשך בחורשת אורנים. אל הדרך בה אנו הולכים תתמזג דרך המגיעה משמאל. בנקודה זאת נשנה כיוון ונפנה שמאלה (4) אל עץ חרוב ענק, הצומח על מידרון הגבעה שמשמאלנו. נמשיך ימינה, לעבר עץ אשל גדול, ואחרי כן במקביל לגדרות הסוגרות על שטחי עיבוד מזה, והכביש המוביל למושב לוזית מזה. נגיע לבאר אנטיליה הרוסה, באר דובאן (5) שכ־100 מטר הלאה ממנה באר נוספת (ראה מסגרת) בין שתי הבארות עובר ערוץ המגיע משמאל ומשמש כמיכלאה לבקר. נעלה בו ונפנה שמאלה, אל באר אנטיליה שלישית (6), שנשמרה כמעט בשלמותה. לצד הבאר הזאת – אמה ובריכת מים.

בגבעה שממזרח לבאר מצויים שרידי בוסתנים נטושים ויישוב שנעזב. זהו דיר דובאן, אחד הכפרים הערביים הגדולים שהיו קיימים בשפלה לפני מלחמת העצמאות. שמו של המקום הוא מינזר הזבובים. יש סבורים, כי כאן היתה דובון המיקראית, הניזכרת בספר נחמיה "דובון ובנותיה", ובה התיישבו עולי בבל.

מבאר האנטיליה נטפס מערבה, במעלה הגבעה, בין עצי אשל, חרוב ואלון. נהלך בינות לבורות מים, מערות קבורה ובורות פעמון שתיקרתן התמוטטה. יש להיזהר מאוד שלא ליפול לפת פעור של בור כזה. לאחר הירידה מהעבר המערבי של הגבעה, נגיע לחניון [illegible] צא ליד הכניסה למערכת בורות פעמון:

מערות לוזית (7)

סמיכות המערות הללו לשרידי ישובים גדולים. שמיכות זאת איננה מקרית, יש גורסים, כי בתקופה הרומית, הביזנטית ואפילו גם הערבית הקדומה, שימשו המערות הללו כמחצבות־סיד. העדויות ההיסטוריות בנושא זה מועטות מאוד, בהשוואה למימדים העצומים של סימני הכריה הזאת.

משערים, כי החציבה תחלה על ידי קדיחת פתח צר בסלע הנארי הקשה, המכסה את שיכבות הקירטון, ששימש לסיד. לאחר שנקדח הפתח בשיכבת הנארי הדקה, החלו החוצבים להוציא את הקירטון שמתחת, כשהם מרחיבים והולכים את החלל הנוצר, ככל שהם יורדים לעומק. כך קיבל חלל החציבה צורה של פעמון, שהבטיחה מפני התמוטטות. בזכות צורה זאת נקראים הבורות הללו "מערות פעמון".

ראוי לתתבונן במערה המזרחית שבמערכת. כאן ניכרים היטב סימני החציבה בדפנות.

בחלק מקירות המערה חצובים כוכים משולשים; שבתחילה חשבו כי שימשו כשובכי יונים (קולומבה בלטינית). משום כך מוגדרים בורות כאלה כ"מערות קולומבריום". לעומת [illegible] שובבי יונים ישי המייעדים להן תפקיד של מקום קבורה, בו מוטמן אפר הנפטרים בכדים שהונחו בכוכים. דעה אחרת מייחסת להן תפקיד פולחני, בהסתמך על העמוד הניצב במרכז המערה, שאולי היה "מזבח".

ימינה מכאן נמצאת מערת פעמון נוספת, שעל קירותיה חרותות כתובות בערבית קדומה. ביציאה ממנה נוכל לטייל בשתי מערות נוספות. האחת, שהוא מערת קולומבריום יפהפיה, נמצאת כ־80 מ' מדרום למערכת מערות הפעמון בה סיירנו. הירידה למערה זו קשה יחסית, אך מומלצת מאוד אם אין זה אחרי יום גשם.

ממגרש החניה שלצד מערות הפעמון נראה מדרום גבעה עליה גדל חרוב גדול, שמימינו עץ אשל. מאחורי עץ החרוב מצויה תלולית בור סיד. במורד הגבעה, דרומה, כ־10 מ' משמאל לבור הסיד, נגלה את פיתחה של מחילת מסיתור (8) מימי מרד בר־כוכבא. אלה שטעם החביון קורץ להם, והמוכנים לזחול למענו לא יתאכזבו בתום ביקורם במערה זאת. אבל "נקיים" ביותר הם לא יצאו ממנה.

■ מוטי בן שטרית

האנטיליה

המצאה עתיקה זאת היא מיתקן שאיבה, הבנוי על עקרון הסרט הנע: בהמה רתומה ליצול, סובבה גלגל אופקי, שבהיקפו זיזים. הזיזים הללו השתלבו בתוך גלגל עץ גדול, שהוריד מצד אחד והעלה מצד שני תיבות עץ או פח. התיבות עברו בתוך מי הבאר, התמלאו – ויצאו מעברו השני של הגלגל. בדרכן אל דחש הגלגל נשפכו המים אל תוך משפך שהוליך אותם לתעלות השקיה. לשקתות וכדומה. האנטיליות הותאמו לאזורי הארץ השונים ולאפי הבארות. מבחינים בשלושה סוגי אנטיליות – הקטנה, הבינונית והכבדה. הסוג שהופעל כאן היה של הבינונית.

מידע כללי

- משך הטיול: כ־4–3 שעות.
- גיל המטיילים: משפחות.
- עונות מומלצות: סתיו – חורף – אביב.
- מפות: 50,000 : 1 בית גוברין.
- ציוד מומלץ: מימיה, נעלי הליכה, פנסים עם סוללות חדשות (לא גרותו), לבוש מתאים לזחילה, משקפות.
- בעיתות זעזרת ראשונה: תחנת משטרה ומגן דוד אדום בבית־שמש.
- נתיבי גישה לתכנן תחילת המסלול במיצפה משואה: נוסעים על כביש בית־שמש–בית־גוברין. כ־3 ק"מ מדרום לצומת האלה מסתעפת מערבה (ימינה) דרך המטפסת בין חורשות אורנים ומובילה אותנו אל מיצפה משואה. סיום המסלול – במערות לוזית.

מומלץ לבוא בשתי מכוניות ולהשאיר אחת בסיומו של קטע ההליכה.

הערות: כניסה למערות – עם פנסים בלבד אנא עיזרו לנו לשמור על יופי המערות מבלי להשחיר קירותיהן בנרות.

תחנת מידע:

בשבת 22.2.86

תחנת מידע תעמוד השבת לרשות המטיילים במיצפה משואה (נקודה 1 במפה), בין השעות 10.00–14.00

המסלול המופיע בעמודים אלה ישולט, ולאורכו יוצבו חניכי חוגי סיור, שינחו את המטיילים ויסבירו באתרים!

מודיעין טבע טלפוני

בכל יום ה' בשבוע, בין השעות 18.00–20.00, מוזמן הציבור לטלפן אל 03־382־501 (שלושה קווים) ולקבל מידע בשאלה לאן נטייל בשבת.

ערכה: דפנה מרוז
תצלומים: אילן מאירי

מחכה למשיח

(המשך מעמ' 27)

– שקיבל כבר בעיבוד ההיכרות, מן המגירה של רוטבליט, שמונת השירים האחרים נכתבו בעקבות ההיכרות ביניהם. לקח לבסן כמה חודשים לעכל את הטקסטים, להרגיש שהם חלק ממנו, לפני שמסר אותם להלחנה.

אומנם הוא לא כתב מלה אחת, גם לא הלחין תיבה אחת, אבל היתה לו שליטה מלאה על העבודה, כששיטת העבודה של אריק איינשטיין (לפני שהחל ליצור) וחווה אלברשטיין, מול עיניו. „ידעתי איך אני רוצה לשמוע את השירים, וכהתאם לכך פניתי אל המלחינים. הלכתי נגד הצליל הקר והמתוכנת. רציתי צלילים אמיתיים וחמים. לכמה מן הטקסטים נכתבו יותר ממנגינה אחת".

גב כלכלי ואשראי קיבל מרוני בראון וחברת „כנען". „אין לי מושג כמה כסף הוא שם. אני חושב שהרבה, מפני שזה לא תקליט זול".

רוטבליט לא לקח ממנו פרוטה, גם לא המלחינים שכן הסכימו לעבוד אתו – מני בגר, מאיר בנאי, מייקל בנסון, רמי קליינשטיין, קורין אלאל, צוף, יזהר אשדות ורן עפרון.

וממה שילם במכולת בכל התקופה הזאת? „משכר ההצגות של 'יוסף' ומעבודה שכירה, כמנהל חשבונות בכמה הפקות קולנועיות. אני אולי הזמר הטוב ביותר בין מנהלי החשבונות. את המקצוע הזה למדתי מיוסי טל, מנהל החשבונות של תיסלם".

שירי אלבום הבכורה של דני בסן כסולן הם חשבון נפש עצמי וכללי. מה בעצם עשיתי, הוא שואל את עצמו באירוניה עצמית ובליגלול מסויים על תקופת תיסלם, ב„ככלות הקול והתמונה". ב„גררו את השעם" הוא קורא עיתונים מתוסכל, המרגיש פראייר מן המירדף של הכותב אחרי הסקופים שלו: „אני נפגע אישית, עד היום, מכתיבה עיתונאית המסלפת משמעויות ואינטונאציות. גם במישור הרחב יותר, דומני שהטלוויזיה מסלפת עובדות, מעמידה דברים כמו שנוח לה".

ב„ניתן לסחיטה" („הנה הנערים דקי הגו, אתה אוהב/ כאן בני תשחורת שריריים לתאווה/ בחשכה הם יחכו לך שתתקרב/ היכהוב סיגריה באגרוף קפוץ נחבא/ הוא ניתן לסחיטה/ הפחד מרחף עליו..."), הוא מדבר בשם הסובלנות החברתית. זה שיר על הומוסקסואליות: „למיטב ידיעתי זה ביטוי מוסיקאלי ראשון בעברית לתופעה זו. גם זה וגם 'אסיר נמלט' הם סיפורים אנושיים, הראויים לחשיפה ובעקבותיה – לאהדה מסויימת".

ב„השר יוצא מן הבקבוק" הוא עובר מן המציאות הקיומית של טיפול במטעני חבלה מתקתקים, אל ניטרול פצצת הזמן הפוליטית: „לא אפתור לך את זהותו של השר. כולנו יודעים שהרבה בקבוקים נפתחו בזמן האחרון, והשתחררו מהם הרבה שדים. כהנא, למשל, הוא שר כזה. אבל אני לא מציע פתרונות. אני לא פוליטיקאי. אני רק נוגע בדברים".

בעקשנות הוא מסרב למקם עצמו פוליטית: „זה לא חשוב. חשוב יותר להתמודד עם הדברים בשטח. הייתי מאוד רוצה לראות דברים משתנים. אבל חלקי בעניין הוא להראות אותם, להצביע עליהם. במדינה שלנו קורים דברים שהמוסיקה הפופולארית לא מתייחסת אליהם כלל. איך אפשר לשיר נוסטאלגיה ולא להתמודד עם אקטואליה? ההתעלמות מן המציאות נורא תמוהה בעיני. נפסיק אותה ונהיה בשלב הראשון בדרך לפתרון".

תהיה לנו מלך · תבוא תגיד לאן/
הדרך מובילה/ מן האפילה/
מן הבהלה/
תהיה לנו מלך· תבוא תוציא אותנו/
מן המבוכה/ קח אותי איתך/
אנחנו בשבילך...

„(תהיה לנו מלך")

נשמע שלום חנוך? מזכיר את „מחכים למשיח"? כל הראיות הנסיבתיות מעידות על „אשמתו" של דני בסן: הוא אוהב את שלום, שיר הסולו הראשון בחייו היה של שלום, הוא מערב מחאה ופוליטיקה במוסיקה כמו שלום, ובשירתו הוא מזכיר, בשמיעה חטופה לפחות, את האנרגיה של שלום.

„ההשוואות אכן מתבקשות", מודה בסן. „אבל לך תספר לציבור הרחב שהשקעתי עבודה של שנתיים בתקליט ושהטקסטים היו כתובים לפני ששלום יצא עם 'משיח'. כששמעתי את 'משיח' ברדיו, אמרתי לעצמי: אכלתי אותה. הלכה לי הבלעדיות. הדימיון ל'תהיה לנו מלך' הפיל אותי אשכרה על הפנים. אבל אני שמח שזה קורה.

„כמה שיותר אנשים ישירו בסביבה הזאת, זה יסייע לפתרון הבעיות ולאי התעלמות מהן. חוץ מזה, אני מוצא להגנתי עוד טיעון אחר: לשלום יש קרדיט של המון שנים ורק היום הוא קוצר את הפירות. אני כולי ילד, בתחילת הדרך שלי. לא הייתי מהמר על דבר כזה כתקליט ראשון, אם לא הייתי מאמין בו. לא. אני לא חושב שזה שלום חנוך לעניים. העני זה אני".

במחשבה לאחור, אומר בסן, הייתי עושה אותם מהלכים שוב. שנתיים אחרי תיסלם, הוא עומד בפני „קאם-בק" והוא מלא חששות. „שנתיים זה המון זמן, וכאדם שרוצה להתקיים מן האמנות שלו, אני בהחלט מביט בחשש אל המחר. מעבר לזה: אני חוזר עם חומר לא קל, עם נושאים לא שלאגריסטיים, והשאלה שאני מתחבט בה היא: האם יש בקהל נכונות להתמודד עם דבר שלא נוח לו איתו? או שירצו ראש קטן ובידור בפרוטה שיוציא אותם מן הבאסה?

על עטיפת התקליט הוא מצולם באגרופים קפוצים, מבט בגובה העיניים, לבוש בסוודר אופנתי רחב ובמכנסיים נפוחים. כמו בחיים, מרגיש נוח. הוא שומר לעצמו אופציה לחזור אל האיפור הכבד ואל הביגוד הרועש, אם הללו ישרתו את המוסיקה ואת התכנים שלה. עכשיו עובד על מופע, עניין לעוד חודשיים. הדבר האחרון שהוא רוצה, זה היסטריה סביב המופע: „רוצה להתחיל מקטן. מופע קטן, מקומות קטנים, קשר אינטימי עם הקהל. רוצה להיבנות לאט, יציב ובטוח. שלב אחרי שלב, לאורך תקופה. שיטת ה'מכות' לא הוכיחה את עצמה. מניסיון אני יכול לספר לכם".

„בחייך יוסף, אל תתחיל שוב עם הקינאה המטופשת שלך..."

„הום, הום, הום..."

„התאושש יקירי, רק עוד 223 שמות..."

„לדעתי, זה פסיכוסומאטי..."

שעה של פנאי

תשבץ

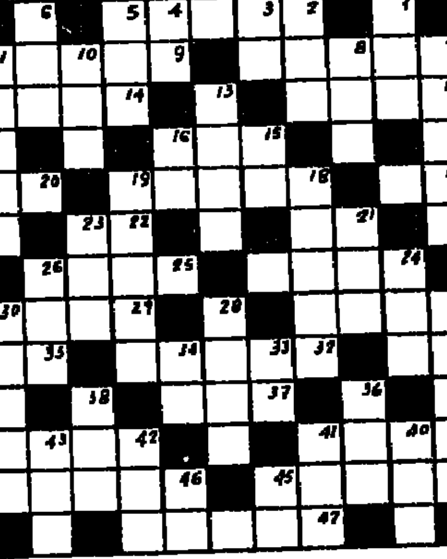
מאת הלל הרשושנים

מספר 1358

21 פרסים יחולקו בתגרולת בין הפותרים נכונה. פרס א': הספר „חיים וייצמן – חיין ודורו" מאת הרולד בלומברג ועוד 20 פרסי ספרים שונים.

המען למשלוח פתרונות: „הלל", תשבץ השבוע מס' 1358, ת.ד. 20227, ת"א (61201).

במאוזן – מימין לשמאל: 2) מנהיג שיבת ציון במאה החמישית לפני הספירה 7) משענות למיתרים בכינור 9) מה עושה המנתח לפני ניתוח החולה? 12) אחת המגילות בתנ"ך 14) צמח־בר דוקר ומכאיב 15) „תרדיף" (שם נרדף) ל„מחוז" 17) מלכודת 18) אמן בחיבור חידות – מתחדישי הלשונאי הלל הרשושנים 20) קליפת העינב 21) שלל 22) צאצא ממין נקבה 24) עץ נוי גבוה וזקוף 25) מייסד הממלכה הפרסית ומלכה (529–560 לפני הספירה) 27) המוסד הראשי של המפלגה 29) שרוי במצב של תרדמה - תחדישו הראשון של הנ"ל 31) עמית 32) פעולת הרופא המרדים 35) כלי חימום 37) „תרדיף" ל„גזל" 39) כלל הדגים שנידגנו בזמן מסויים – מתחדישי הנ"ל 42) המעיין במחקר מדעי 44) שינה חזקה מאוד 46) כלי לנוזלים 47) „תרדיף" ל„שודד".

במאונך – מלמעלה למטה: 1) שמו הלועזי של כוכב־חלכת „מאדים" 2) אש 3) שן המפתח 4) צד מערב 5) חורבן 6) „תרדיף" ל„חרב" 7) מדבר דרך האף 8) נושא משאות 10) כביש או נתיב 11) שלב בהתפתחות 13) אכסניה 15) מכשול 16) קנקן 18) קבועה היא בכל דלת יהודי 19) שופטת בימי שפוט השופטים בישראל 21) ארכובה 23) ירק אכיל כשהוא מבושל 24) מלך סדום 26) פיסגה 27) החלק הגדול; רוב 28) בהרת שמש בעור הפנים – נמש 30) תנועת סתר נגד השלטון 33) חבר 34) רקבובית 36) „תרדיף" ל„קלחת" 38) ארצו של איוב 40) „דרשה" – ללא „סוף" 41) ספינת המדבר 42) אין כסף 43) עונש כספי 45) מחבר „רומא וירושלים" (1812–1875); 46) שיירה של אוניות.

תשבץ תרתי־משמע ©

מאת נדיב אבידן

תשבץ מס. 116

מאוזן

1. ז'ק בעיר חוף הוא סובל מאגו טויפ (5)
4. גם בלבנון יש מהפך שלילי (5) (עפ"י אילן גולדהירש)
7. בהמה מסוג שמייצר גבינה (5) (עפ"י אילן גולדהירש)
8. הגבהתי בשתיקה על כשלון החלוץ (5)
9. יש תכנית להביא מהגר מאפריקה (מ) (2, 5) (עפ"י מוטי ולהוין וצחי זק)
11. עם „13 אופקי" הוא מחמם כמו סקס עפ"י השמועה (4)
13. ראו „11 אופקי"
14. הפרח תריף מדי (4, 3).
18. מי שאינו מחליף עיסוקים לא עבר תהליכי גסיסה ממושכים (5)
19. דירות אין אבל אלכוהול לא חסר (5)
20. בשפתן אדון בלשן (5)
21. במה עסוקים, מן הסתם, אורחיה המלוכלכים של הבירה? (5) (עפ"י אילן גולדהירש).

מאונך

1. הדוקטור שר בדרך כלל לפני צופים (מ) (4)
2. ולקינוח: קוף מסוכן (5)
3. החביא באניה (3)
4. אם המפקד יעמוד על הראש אסכים לטעום מהקטניות (3, 4) (עפ"י דן ארז)
5. שנה עם הרבה עולים (4)
6. ..וגם סבתא זפטה אומללה (6)
10. בבית־המשפט הוכח שטכב העבר לא היה אימפוטנט (3, 4)
12. בחנוכה, מי מסתכל בראי על שני תלמידים? (2, 4)
15. יפעל בדרך של הענקת בירה (5)
16. שמענו שזה מפחד באמבטיה (4) (עפ"י ג'ודי וגרשון בורין)
17. אם כך קוראים לשד – אז כל הכבוד! (4)
19. מסתובב ועולה לרגל (3)

בין הפותרים יוגרל סך 10 ש"ח.

את הפתרונות יש לשלוח לפי הכתובת: תשבץ תרתי משמע "ידיעות אחרונות ת.ד. 9177 מיקוד 61091 ת"א.

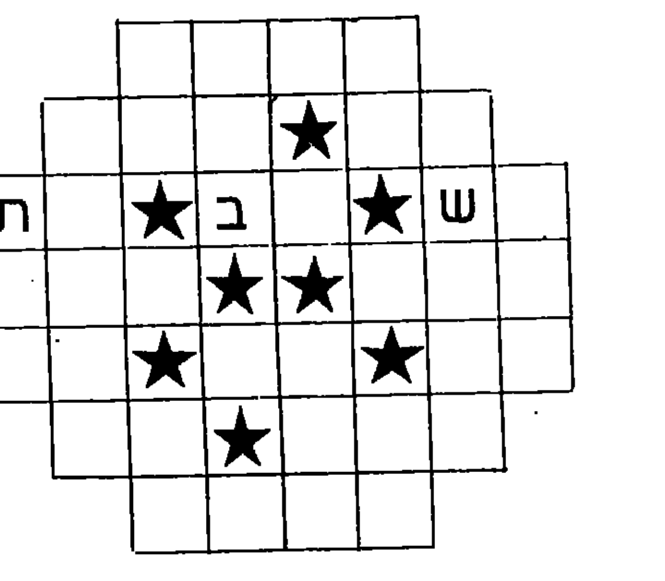
חכמים ברבוע

הקוראים המעונינים להשתתף בחיבור הגדרות ברוח תשבץ תרתי משמע, מוזמנים לשלוח הגדרות למלים עד תשע אותיות (על גבי גלויות בלבד).

המערכת שומרת לעצמה זכות שימוש בהגדרות. בין המשתתפים תערכנה הגרלות־פרסים יקרי־ערך אחת לחודש.

הכתובת למשלוח הגדרות: חכמים בריבוע ידיעות אחרונות ת.ד. 9177 מיקוד 61091 תל־אביב

עושים חושבים

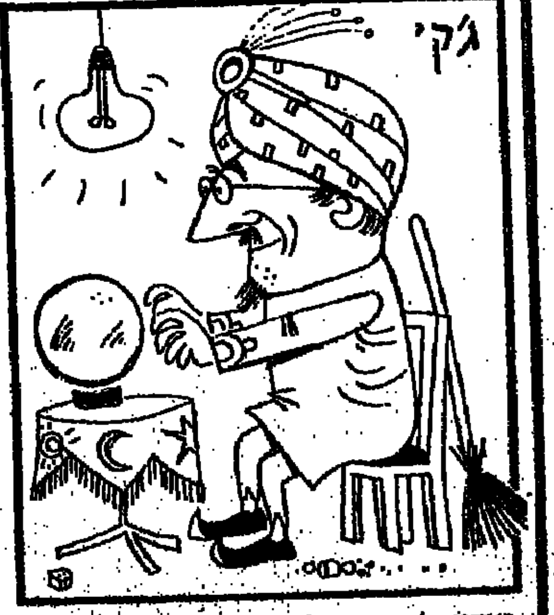
את המספרים הבאים יש לשבץ בתבנית. המספרים כתובים משמאל לימין ומלמעלה כלפי מטה. 48, 57, 102, 381, 45, 63, 36, 564, 3318, 15, 17293, 801, 49, 53, 849, 9878, 26, 14029, 526, 624, 96, 82, 160, 21.

כפתרון שלחו את הספרות הנצבות במקום האותיות.

בין הפותרים יוגרל תיק צד.

הציור השבועי לילד

היכן המפתח?

האסטרולוג ישב מול כדור הבדולח וניסה להיעזר בו ולגלות היכן טמן את המפתח של משרדו. אולי מישהו מכם ילדים, יעזור לו למצאו.

אותיות ומספרים

מספר 1105

לפניכם חידת „אותיות ומספרים", בפעולת הכפל הוחלפו הספרות באותיות. יש לשחזר את פעולת החשבון, ולמצוא את הספרה שאינה משתתפת בה

מ ל ח
ד ק
ז ו ק ק
ר י ק י
ז ד ז מ ק

★ 12 פרסי ספרים יחולקו בתגרולת בין הפותרים נכונה ★ המען למשלוח הפתרון „אותיות ומספרים מס' 1105", ת.ד. 20227, ת"א.

פתרון חידת „אותיות ומספרים" מספר 1100

א. שיחזור פעולות הכפל בספרות:

237
x
48
1896
948
11376

ב. הספרות שאינן משתתפות בפעולות הכפל הנ"ל הן: "5", "0".

פתרון חידת „אותיות ומספרים" מספר 1101

30864 | 643
2572 | 48
5144
5144
--

הסיפרה שאינה משתתפת בתעולת החילוק, היא: 9.

הפתרונות והזוכים

שמות הזוכים בתגרולת 12 פרסי הספרים – „אותיות ומספרים" 1100.

1) תמי שמש, מושב עין־יעקב, ד.נ. הגליל המערבי. 2) לוי סימן־טוב, רח' גבעתי 13, בת־ים (59589). 3) מירי בונדי, רח' ז'בוטינסקי 9, ..ננה (43363). 4) צבי שדמה, רח' בן־אשי 6, רמת־אביב, תל־אביב (69395). 5) שמעו. בן־חיים, רחוב רטנר 12/12, נוה־שאנן, חיפה. 6) פרידה רובל, רח' המ"ג 27, רוממה, ירושלים (94422). 7) משה דין, רח' מ. וקסלר א'/4/6, ראשון לציון (75864). 8) חן ינובר, רח' אהרונסון 12, רמת־חן (92290). 9) יפעת אילן, קיבוץ מנרה, ד.נ. הגליל העליון (12165). 10) שמעון כהן־צדק, רמות 103/2, ירושלים. 11) מנשה כתב, רח' בן־עמי 55, עכו (24522). 12) שמעון כ"ץ, רח' ל"ה 21, גבעתיים.

שמות 5 חיילי צה"ל, שזכו כ"א בספר, בתגרולת „אותיות ומספרים" 1099:

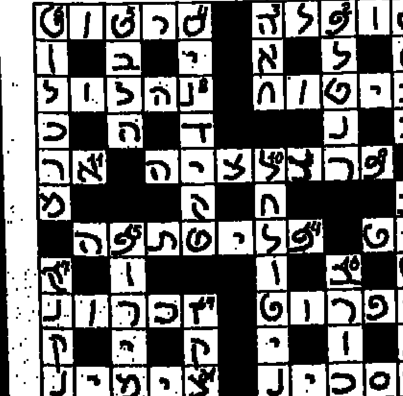
1) רב"ט דני עבודי, ד.צ. 02168, צה"ל. 2) מיכאל כוגן, מ.א. 229802, ד.צ. 02636, צה"ל. 3) רס"ן משי טל, ד.צ. 03655, צה"ל. 4) רס"ר שלום מלול, ק/21090375, ד.צ. 03525, צה"ל. 5) רוזי מסיקה, ד.צ. 01877 ש"מ, צה"ל (כתובת אזרחית: רח' ז'בוטינסקי 101, ר"ג, 52553).

פתרון גליון 1147

- כתב ציורים; סגר חשבון.
- מי אני: כתלה חריפה; כוכב נגסי, סביון יפה.

פתרון תשבץ תרתי משמע מס' 111

שמות 5 חיילי צה"ל, שזכו כ"א בספר, בתגרולת „אותיות ומספרים" 1100:

1) רס"ל חיים רוזנבאום, מ.א. 2016781, ד.צ. 02707, צה"ל. 2) אלון יעקבי, מ.א. 3700309, ד.צ. ה/03525, צה"ל. 3) סגן דני אמיניה, ק/3742428, ד.צ. 02168, צה"ל. 4) סמל אליסבט אלבז, מ.א. 3293156, ד.צ. 03525, צה"ל. 5) רונן פרלמוטר, מ.א. 3768331, ד.צ. 03522, צה"ל.

שמות 5 חיילי צ.ה.ל., שזכו כ"א בספר, בתגרולת „אותיות ומספרים" 1101

1) שלום רינת, מ.א. 3611273, ד.צ. 02688, צ.ה.ל. 2) סמל אריה ליטנר, ד.צ. 02542, צ.ה.ל. 3) סמ"ר עופר פורת, ק/3391830 (מיל.), ד.צ. 03615, צ.ה.ל. 4) רב"ט אלכסנדר וילדרמן, ד.צ. 02737, צ.ה.ל. (כתובת אזרחית: רח' ענון 1/8, נתניה. 5) דורון כהן, מ.א. 3771288, ד.צ. 03505, צ.ה.ל. (כתובת אזרחית: רח' בן־גוריון א'/1, גבעת־שמואל.

■ את הפתרונות יש לשלוח במעטפה לפי הכתובת "7 ימים", שבועון "ידיעות אחרונות", "שעה של פנאי", ת.ד. 20227 תל־אביב, מיקוד: 61201.
■ ישותפו בהגרלה רק אלה שמעטפותיהם יגיעו תוך 10 ימים מיום פרסום החידה.
■ נא לציין את שם החידה ומספר הגליון על המעטפה.

שחמט

מאת אורי צחור

הדור הצעיר בצמרת

בעקבות דו קרבות המועמדים נוצרה צמרת חדשה בעולם השחמט בה שלושה צעירים, שהמבוגר נהם נתקרב לגיל 26. ועוד אנאטולי קארפוב שהשנה ימלאו לו 35. לאלוף העולם גארי קספארוב ימלאו עוד פחות מחדשיים – 23 שנה, אנדריי סוקולוב הוא בן 22 וארתור יוסופוב מתקרב לגיל 26.

קשה לזכור מתי היו בכירי השחמטאים בעולם כה צעירים. יתרה זו, מבדיקת משחקי דו קרבות המועמדים האחרונים, מתברר שסוקולוב ויוסופוב משחקים שחמט עוד יותר חזק שהערכנו תחילה, דהיינו שהם מהווים מכשול כבר לאלוף העולם וסגנו. היתרון והיחידי למעשה של קארפוב וקספארוב על שני עמיתיהם הוא זך ורק הנסיון – שגם הוא גורם רב משמעות. לשיא הגיע יוסופוב בנצחו את יאן טימן, הטוב בשחמטאים במערב ב־19 מסעים בלבד במשחק השביעי ברו קרב. אגב לא היה זה הפסדו המהיר ביותר של טימן בעת האחרונה. לפני חצי שנה, באמסטרדם, הוא הפסיד לאנגלי מאיילס לאחר 18 מסעים בלבד, זך אז היה זה כתוצאה „מעיוורון" במסע ה־16. יוסופוב, לעומת זאת עשה זאת מהר, חזק ובאופן אלגנטי.

הגנת גרינפלד

לבן: יוסופוב שחור: טימן

טילבורג, דצמבר 1985

[illegible]

שלושה מנצחים בראז'יו אמיליה

בראז'יו אמיליה שבאיטליה נערכה השנה תחרות בינלאומית חזקה מאוד (מד כושר ממוצע של המשתתפים – 2571, דהינו דרוג 13 בקטגוריית התחרויות). כל 12 משתתפי התחרות, שהסתיימה ב־31 בינואר הם קרבי אמנים. התחרות הסתיימה בניצחונם המשותף של אנדרסון (שבדיה) ליובויביץ' (יוגוסלביה) ורומאנישין (ברה"מ) – 7 כ"א בהקדימם את מנצח תחרות ראז'יו אמיליה אשתקד, פורטיש – 7, נוגוייראס (קובה) וסוסונקו (הולנד) – 5.5 כ"א, קאבאלק (ארה"ב), לוברון (מערב גרמניה) וסמייקאל (צ'כוסלובקיה) – 5 כ"א, מאריאנוביץ (יוגוסלביה) וריבלי (הונגריה) – 4.5 כ"א, צבאר לו (יוגוסלביה) – 4.

שלושה מנצחים בעמיר

שישים שחמטאים השתתפו בתחרות ה־17 לזכר הבנים, שנערכה בקיבוץ עמיר. אהוד אלמון מרחובות, משה אידלשטיין מבת־ים ומשה הורשברג מחיפה סיימו במקומות 3–1 עם 7.5 נקודות בתשעה משחקים כ"א. אחריהם אברהם מלאכי ועופר תרותי – 7 כ"א, מיכאל קרפ – 6.5. הפרס הראשון הוענק לאהוד אלמון בזכות איכות נקודות עדיפה. קצב המשחקים היה – 40 דקות למשחק שלם. ניהלו נתן יונגרייס מהעוגן, אילנה באומן מעמיר ודניאל הרמן מבית קשת.

תחרות באר־שבע

היום (יום ו') עומדת להגיע לסיומה התחרות הבינלאומית בבאר־שבע. בתחרות משתתפים 12 שחמטאים שהבכיר בהם הוא רב האמן מיוגוסלביה (2545 נקודות במד הכושר הבינלאומי) כל משתתפי התחרות הם מדרוגי פיד"א. המקדם והממוצע של משתתפי התחרות הוא 2453, מכאן שזו תחרות בקטגוריה – 9. ארבעה מהמשתתפים הם רבי־אמנים וחמישה הם אמנים בינלאומיים. בחמשת הסיבובים הראשונים של התחרות הצטיינו מיוגוסלביה ואלוף ישראל בשחמט אלון גרינפלד (2505 נקודות במד הכושר הבינלאומי), תוצאות טובות השיגו גם

משחקי חצי הגמר

האמנים הבינלאומיים שמעון כגן ונתן בירנבוים הוליכו כראש בתחרות חצי הגמר הנערכת במועדון השחמט ע"ש שייקה ירקוני ז"ל במרכז גיבורי העתים בתל־אביב. כל אחד מהשניים צבר – 4 נקודות בחמשה משחקים ללא הפסד. אחריהם צעדו: גדי רכלים, הראל אליטון, ידעאל מיזהק ויצחק ויסטאנייציקי (...) – 3.5 כ"א. מוטי בנק – 3 (1). בתחרות זו משתתפים 26 מתחרים. בתחרות נפתח־תקווה (22 מתחרים) הוליך זאהוד לוב בראש אחר הסיבוב הרביעי עם 3 נקודות ומשחק לא גמור. אחריו: ניר גרינברג ועופר וירוק – 3 כ"א. כן נערכות תחרויות בירושלים, חיפה ובאר־שבע.

מאוצר התחבולה

הפעם התחבולה של אנדריי סוקולוב, מהתחרות הבינאזורית בביל. כדי לגלות את הדרך בה ניצח את יריבו הסיני גניאן ילי, לא צריך להיות רב אמן ברמתו של סוקולוב – גם אם הוא עשה זאת בעזרה מרשימה.

לבן: סוקולוב שחור: לי

ביל 1985

תור הלבן

מסע מפתיע של הלבן גורם להפסד כלי של יריבו וכניעת השחור תוך שני מסעים בלבד. כיצד? התשובה להלן במהופך.

פתרון

[illegible]

ברידג'

מאת רחל שמיר

קונגרס הברידג' הבינלאומי

[illegible]

צפון	♠ 9 7 4; ♡ 3; ♢ A K 9 7 2; ♣ Q J 10 8
מערב	♠ J 8 6 2; ♡ K J 8 5; ♢ 8 5 3; ♣ K 5
מזרח	♠ A; ♡ Q 10; ♢ Q J 10 6 4; ♣ A 7 6 3 2
דרום	♠ K Q 10 5 3; ♡ A 9 7 6 4 2; ♢ —; ♣ 9 4

מזרח	דרום	מערב	צפון
1 דיאמונד	1 בלי שליט	פאס	3 בלי שליט
פאס	4 הארטס	פאס	4 ספייד
פאס	פאס	פאס	

[illegible]

צפון	♠ —; ♡ —; ♢ 9 7; ♣ J 10
מערב	♠ J 8 6 2; ♡ —; ♢ —; ♣ —
מזרח	♠ —; ♡ —; ♢ 10 6; ♣ A 7
דרום	♠ K Q; ♡ 9 7; ♢ —; ♣ —

[illegible]

מטבעות ומדליות

מאת חיים לנגלבן

לציון יום הולדתו של לנין

בברית המועצות הוציאה מטבע בן רובל אחד לציון מלאת 115 שנים להולדתו של ולאדימיר אילאיטש לנין (1870–1924); מדינאי ומהפכן סוציאליסטי רוסי, מייסד, מארגן ומנהיג ראשון של ברית המועצות ו־האינטרנאציונל הקומוניסטי (השלישי), הוגה דעות מארקסיסטי, שפיתח את רוב היחידות המעשיים של „מהפכה סוציאלית מיידית" ב„דיקטאטורת של הפרולטאריון". אגב, אחיו המהפכן אלכסנדר אוליאנוב נתלה בעוון קשר והתנקשות בחיי הצאר אלכסנדר השלישי.

המטבע, שקוטרו 31 מ"מ, עשוי כסגסוגת קופרו־ניקל, ללא חריצים. על הצד הקדמי מופיע דיוקן ראש־חזה של לנין, כשפניו לצד שמאל, יחד עם תאריכי לידה ומותו (1870–1924), מצד שמאל ו־ימין, באותיות קיריליות גדולות, מתחת לדיוקן.

הצד האחורי, הנושא את סמל ברית המועצות ואת התאריך 1985, דומה מאוד למטבע זכרון אחר בן רובל אחד, שהונפק לא מכבר בררוסיה לציון 40 שנה לנצחון על גרמניה הנאצית במלחמת העולם השניה.

כמו במטבע הזכרון האמור, וההודעה הרשמית של מטבע לנין מדגישה במיוחד את מפדן של המטבע מהלך חוקי. בלשון: „כל המפעלים, המוסדות, הארגונים, והיחידים, יקבלו את המטבע, יחד עם מטבעות אחרים במחזור, לכל סוגי התשלומים". ועוד מוסיפה ההודעה של הבנק הממלכתי הסובייטי, כי „גם הבנקים, מוסדות החיסכון וכל היחידות מיניסטריון התקשורת חייבים לקבל את המטבע עבור חשבונות, שטרות, המקדות, מכתבי אשראי והוראות תשלום בדואר, ללא הגבלה כלשהי".

הקיסר טיבריוס

העיר האוסטרית ברגנץ חגגה את יום הולדתה ה־2000 ביולי 1985, והמטבעה האוסטרית הוציאה לאור ב־22 ביולי 1985 מטבע זכרון בן 500 שילינג לציון המאורע.

ציור האחורי של המטבע הוא סטנדרטי של כל מטבעות זכרון אוסטריים – 10 הסמלים של המחוזות והמדינה. על הצד הקדמי מופיע דינר הכסף של הקיסר טיבריוס [illegible]

על בולים ובולאים

מאת שלמה שמגר

בולי ספורט של ליכטנשטיין

[illegible]

כרטיס כניסה

ימי קורצ'אק האחרונים

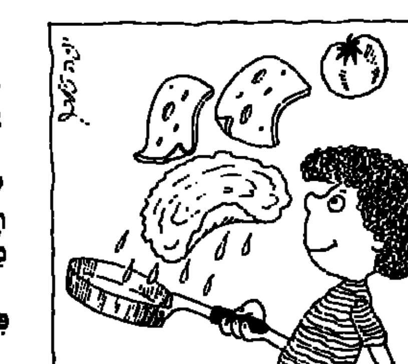
„יאנוש קורצ'אק, יומן מן הגטו", מאת אורי אורלב. בימוי: נולה צ'ילטון, מוסיקה: יוסי מר־חיים, תאורה: משה שטרנפלד. הפקה: התיאטרון העירוני חיפה.

הסופר אבי־היתומים יאנוש קורצ'ק, שניספה בשואה, היה עוד בחיין דוגמה ומופת למחנך יחיד סגולה. החינוך לא היה אצלו כרוכב שעות הוראה, שאחריהן הוא חוזר הביתה ועובר לעולם אחר. החינוך היה כל חייו. את חניכיו אהב כאילו היו ילדיו שלו. הוא גר בבית־היתומים שניהל בוורשה ובבוא השואה הלך עם חניכי־ילדיו אל המוות, אף־על־פי שיכול היה להציל את עצמו.

במחזהו של אורי אורלב עוברים לפנינו ימיו האחרונים של קורצ'אק בבית־היתומים שניהל בגטו. על הבימה שש מיטות ברזל קטנות ומיטת ברזל אחת גדולה. זהו חדר־המגורים של היתומים שבמגעו במחלות מדבקות, והמחנך קורצ'אק, מתגורר אתם באותו חדר. הם מרותקים למיטותיהם, ואפילו יציאה לבית־השימוש נחשבת בעיניהם מותרות. בחוץ משתוללת מלחמה איומה. הוריהם אינם עוד בחיים. הם חולים, רע להם, מתגעגעים לאבא ולאמא, אך מוסיפים לחיות. והחיים בתא הזה הם כמו בתוך סיר־לחץ. לקטן בילדים קשה להירדם, הוא מקיץ לעיתים קרובות מתוך חלום בלהות, שכניו לחדר מציקים לו, והוא מוצא מקלט אצל המבוגר היחיד המצוי לידו.

קורצ'אק עם הילדים

פִּיצָה־חֲבִיתָה (פְּשָׁרָה)

הַפַּעַם זֶה יִהְיֶה: מַאֲכַל תַּאֲוָה שֶׁהֻמְצָא בַּבַּיִת שֶׁלָּנוּ. יוֹם אֶחָד, בִּזְמַן אֲרוּחַת הָעֶרֶב צָעֲקוּ הַיְלָדִים: „רוֹצִים פִּיצָה!" וַאֲנִי אָמַרְתִּי לָהֶם: „תְּקַבְּלוּ חֲבִיתָה". הֵם צָעֲקוּ כָּל כָּךְ חָזָק, שֶׁמַּמָּשׁ לֹא הִתְחַשֵּׁק לִי לְוַתֵּר לָהֶם; אֲבָל מִצַּד שֵׁנִי גַּם אֲנִי הִתְעַקַּשְׁתִּי וְלָכֵן הֵם לֹא הִסְכִּימוּ לְוַתֵּר. מָה עוֹשִׂים? פְּשָׁרָה, כַּמּוּבָן. עָשִׂיתִי בְּמַחֲבַת חֲבִיתָה רְגִילָה מִשָּׁלֹשׁ בֵּיצִים, וּכְשֶׁהַחֲבִיתָה הָיְתָה כְּבָר מוּכָנָה מַמָּשׁ, שַׂמְתִּי עָלֶיהָ שְׁתֵּי פְּרוּסוֹת גְּבִינָה צְהֻבָּה, כַּמָּה פְּרוּסוֹת דַּקּוֹת שֶׁל עַגְבָנִיּוֹת, מְעַט אוֹרֶגָנוֹ (מִין תַּבְלִין), וּמִיָּד אַחַר־כָּךְ כִּסִּיתִי אֶת הַמַּחֲבַת בְּמִכְסֶה וְהִשְׁאַרְתִּי הַכֹּל עַל הָאֵשׁ הֲכִי קְטַנָּה לְדַקָּה אַחַת.

אֵינֶנִּי יוֹדַעַת מִי נִצַּח בַּוִּכּוּחַ – אִם יְלָדַי שֶׁרָצוּ פִּיצָה, אוֹ אֲנִי, שֶׁרָצִיתִי לָתֵת לָהֶם חֲבִיתָה. מַה שֶּׁבָּרוּר הוּא שֶׁגַּם מִוִּכּוּחַ יָכוֹל לָצֵאת מַשֶּׁהוּ טוֹב.

אַגַּב, אֶפְשָׁר בְּהֶחְלֵט לְהָכִין אֶת הַחֲבִיתָה־פִּיצָה גַּם בְּלִי לָרִיב קֹדֶם עִם אִמָּא.

דָּנִיאֵלָה שָׁמִי

אוצרות הצעצועים

פלסטלינה כחול לבן

איכות הפלסטלינה המצויה בשוק מעולם לא הלהיבה אותי; לכן שמחתי כשהגיעה לידי פלסטלינה מתוצרת "כחול לבן" בשם "בצקו", שהיא נעימה ללישה ולעיצוב. למראית עין, לפחות, זהו ניסיון לחקות את ה"פליי דו" ("בצק משחק") האמריקני הידוע. באריזת ה"בצקו" שלושה מכלי פלסטיק קטנים, ובכל מיכל בצק פלסטלינה בצבע שונה: אדום, צהוב וכחול. כן מצויים במיכל ארבעה כלים חלולים, עשויים פלסטיק צבעוני, שבעזרתם ניתן לעצב פטיש, חללית, מטוס ובית.

הילדים התלהבו מ"בצקו", לשו שוב ושוב, וכאן התחילו הבעיות: הפלסטלינה מתפוררת; לצד הגושים הגדולים התכסו הרצפה והשולחן בפירורי בצק דביק, שאינו נוח לטאטוא; במקום לשחק נאלצו הילדים להתגייס לציד הפלסטלינה. כשניסינו להחזיר את השלל למכלים המקוריים, נכונה לנו עוד אכזבה: המכלים קטנים מדי, והתקשינו לדחוס חזרה את הבצק. חבל! המחיר (נכון ל־1 בינואר): 5½ שקלים חדשים.

שושנה חן

יומני של אבא

אוֹפַנַּיִם חֲדָשִׁים

יָנִיב יָזַם מִבְצָע נוֹעָז: לְהַשִּׂיג לְעַצְמוֹ אוֹפַנַּיִם חֲדָשִׁים. לְשֵׁם כָּךְ טָרַח לְחַבֵּל קַלּוֹת בָּאוֹפַנַּיִם הַיְשָׁנִים וּלְהוֹכִיחַ כִּי הֵם מִתְפַּנְצְ'רִים שׁוּב וָשׁוּב. כְּשֶׁיָּנִיב רוֹצֶה מַשֶּׁהוּ הוּא מְגַיֵּס אֶת כָּל הַשִּׁיטוֹת. קֹדֶם־כֹּל – שְׁלַב הַנִּימוּס:

„אַבָּא, אוּלַי אַתָּה מוּכָן בְּבַקָּשָׁה לִקְנוֹת לִי אוֹפַנַּיִם?"

אַחַר־כָּךְ הוּא עוֹבֵר לְשִׁכְנוּעַ:

„אַבָּא, הָאוֹפַנַּיִם שֶׁלִּי כְּבָר יוֹתֵר אֵצֶל הַמְתַקֵּן מֵאֲשֶׁר אֶצְלִי".

אַחַר־כָּךְ בָּא שְׁלַב הַתַּחֲנוּנִים:

„אַבָּא, אֲנִי כָּל כָּךְ רוֹצֶה אוֹפַנַּיִם... אַבָּא, בֶּאֱמֶת!"

וּמִכָּאן לֹא רְחוֹקָה הַדֶּרֶךְ לְנִדְנוּד:

„נוּ, אַבָּא, אַתָּה זוֹכֵר שֶׁפַּעַם רָאִיתָ אֶת הָאוֹפַנַּיִם שֶׁל דּוּדוּ וְאָמַרְתָּ שֶׁהֵם מְאֹד יָפִים? נוּ, אַבָּא"...

וּמִן הַנִּדְנוּד – לִבְכִי:

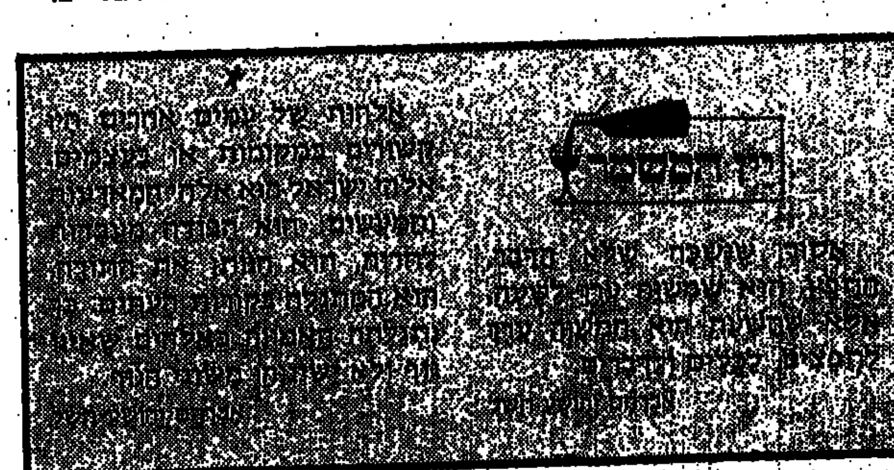
„רַק לִי יֵשׁ אוֹפַנַּיִם דְּפוּקִים כָּאֵלֶּה!"

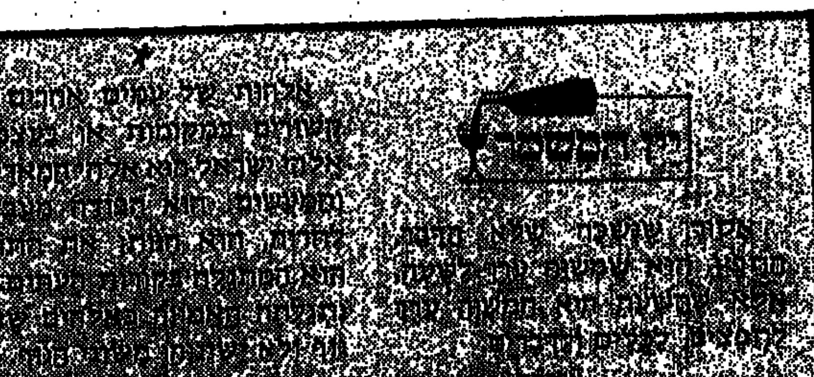
כְּשֶׁגַּם זֶה לֹא עָזַר עָבַר יָנִיב לִשְׁלַב הַהַצְהָרוֹת:

„אַבָּא, אֲנִי אֶשְׁמֹר עַל הָאוֹפַנַּיִם! אֲנִי אָשִׂים אוֹתָם תָּמִיד בַּצֵּל! אֲנִי מַבְטִיחַ לִנְקוֹת אוֹתָם כָּל יוֹם! אֲנִי אַף פַּעַם לֹא אֶשְׁכַּח לָשִׂים אוֹתָם בַּמַּחְסָן בְּסוֹף הַיּוֹם!"

הַשִּׁגָּעוֹן הַמְּאֻשָּׁר חָלַף חִישׁ קַל; וְהַיּוֹם, בְּצוּרָה מְסֻדֶּרֶת וְקַפְּדָנִית, אֲנִי מַכְנִיסָה עֶרֶב עֶרֶב אֶת הָאוֹפַנַּיִם לַמַּחְסָן.

גילה מנדלסון־לוישר

שפות והשכלה תיכונית | למד והשכל | קורסים והכשרה מקצועית

גם את יכולה להרוויח 800 ש"ח לחודש כתמלילנית

אנו נכשיר אותך תוך חודש חודשיים כתמלילנית על גבי מחשב משוכלל ללא תלות בגילך והשכלתך. לבחירתך לימודי בוקר, צהריים או ערב
■ קורס רגיל כולל כתבנות ■ קורס מזורז לכתבניות
הכוונה תעסוקתית למסיימות

פני לסניפינו הקרוב אליך בין השעות 9.00-19.30 רצוף

מ.י.ל. מכון ישראלי למינהל

המכון לשפה **ספרדית**

19 שנות נסיון • מורים בעלי נסיון רב • כתות מצומצמות
7 רמות • בוקר צהריים וערב • קורס אינטנסיבי
• קורס לשיחה שוטפת • ספריה בספרדית קלה
• קסטות ללימוד.
הקורס למתחילים מאפשר לדבר תוך 4 חודשים
דיזנגוף 184, 03-230225, 052-554375

לימודים בארה"ב

7 שנות נסיון
• יעוץ אישי מקיף • סיוע בהרשמה
• נסוחים ותרגומים • מבדקי TOEFL • נקודות זכות מירביות
• אחריות מלאה להתקבלותך לאוניברסיטה
פרטים בטלפון: 03-472707 בימים א' – ה' 16.00 — 19.00
קבלת קהל: ימים א' ג' ד' בשעות 16.00 — 19.00
A.S.A College Consultants

מכון שי
נפתחים קורסים בוקר וערב
הנהלת חשבונות
סוגים 1+2, 3 תנח"ש
ממוחשבת ✶ קורס חשבי
שכר חינם ✶ פתיחה 27.2.86
יועצי מס
פרטים והרשמה: דובנוב(סקי) 106 ת"א (בבנין נמסוה הרצליה) טל' 03-263114 בשעות 19.00-16.00

לימוד
• כתבנות
• עיבוד תמלילים
עברית/אנגלית
שיטה אורקולית בלעדית
• הדגמות חינם
סייט אנד סאונד
תל-אביב רח' בן-יהודה 21א
טלפונים 656022, 658454
סגור בימי שישי

קריאה מהנה בשבועון "לאשה"

מדור פרסומי

הנהלת חשבונות
מקצוע שאין בו אבטלה...

מנהל החשבונות הוא האיש האחראי על רישום שיטתי של כל הפעולות הכספיות המתרחשות במפעלים, במוסדות ובבתי עסק.

מנהל החשבונות מהווה גורם יעיל והכרחי בניהול עסק. מנהל החשבונות עוזר למנהל או לבעל העסק בכל ענין הקשור בפעילות כספית, קניות מכירות והשקעות.

מחסור של מנהלי חשבונות בארץ

עם ההתפתחות הגדולה של הכלכלה והמסחר בישראל והנהגת מס ערך מוסף ורפורמה במסים, נוצר מצב שהדרישה למנהלי חשבונות הולכת וגוברת בכל ענפי המשק.

העתונות מלאה במודעות בנוסח "דרוש מנהל/ת חשבונות" עיקר הדורשים הם בנקים, חברות גדולות, משרדי ממשלה ועוד.

המחסור במנהלי חשבונות וחשיבותם הולכת וגוברת במערכת הכלכלית והעיסקית, מביאים לכך שמנהלי חשבונות זוכים לתנאי שכר והטבות גבוהים — תנאים אשר לא עומדים בשום יחס לתקופת ההכשרה הקצרה יחסית.

איך אפשר להיות מנהל חשבונות במינימום זמן ובמקסימום הצלחה?

מ.י.ל המכון הישראלי למנהל — בית הספר הגדול ביותר בארץ להכשרת מנהלי חשבונות לומדים מעל 50% מכלל לומדי המקצוע, נוסד ב־1962 והכשיר אלפי מנהלי חשבונות ויועצי מס שעמדו בהצלחה בבחינות משרד העבודה, ונציבות מס הכנסה קיבלו סיווג ממשלתי בהנהלת חשבונות.

אלפי בוגרי מ.י.ל נקלטו בעבודה וזכו למעמד, הערכה ומשכורות גבוהות.

הקורסים נמשכים בין חודשיים לחמישה חדשים פעמים עד שלש בשבוע בשעות הבוקר או הערב לפי בחירת הלומד. לומדים המעוניינים בכך יכולים להתקבל לקורסים מזורזים של א־7 שבועות בהם לומדים יותר שעות בשבוע.

מספר התלמידים בכיתה נמוך ולכן היחס והטיפול אישיים.

הלימודים מתקיימים בכיתות לימוד נוחות. הלימוד המשולב בתרגול ועבודה מעשית מאפשר לבוגרים להקלט בעבודה עם תום לימודיהם.

הנהלת חשבונות ממוחשבת — מפתח להצלחה מיקצועית

לומדי הקורסים להנהלת חשבונות עוברים הכשרה מיוחדת על גבי מחשבים ורוכשים שליטה בשימוש במחשב לצורך הנהלת חשבונות, דבר המבטיח קידום מיקצועי מהיר ואפשרות השגת משרה טובה יותר.

מסיימי הקורס עוברים בהצלחה את בחינות משרד העבודה ומקבלים תעודת מנהל חשבונות סוג 1, 2 או 3 וזאת בנוסף לתעודת הסיום של המכון הישראלי למנהל.

אלפי נשים סיימו את לימודי הנה"ח ונקלטו במקצוע בהצלחה

סדר ודייקנות הינן תכונות המאפיינות נשים והופכות אותן למתאימות ביותר להנה"ח. נשים נשואות רבות בוחרות במשרות חלקיות. מקצוע הנה"ח מאפשר עיסוק חלקי בשעות לפנה"צ לנשים נשואות.

המכון הישראלי למנהל מעניק קורס אנגלית או כתבנות חינם לכל לומד הנהלת חשבונות.

היועצת המקצועית של המכון הישראלי למנהל תשמח להפגש איתך אישית לשיחת יעוץ בלתי מחייבת.

פנה עוד היום לאחד מסניפי המכון להכשרה מיקצועית הקרוב לביתך ותוזמן לשיחת היכרות חינם.

סניפי מ.י.ל מכון ישראלי למנהל פתוחים כל יום בין השעות 16.00-19.30 9.00-13.00

- תל־אביב דיזנגוף 115 ליד סופר רוול. טל. 228545
- רמת־גן ביאליק 47 מול אורדע, טל. 726132
- הרצליה סוקולוב 35 פ. בן גוריון טל. 87682
- אשדוד מרכז א' בנין פאן־לון, טל. 35624
- חיפה בלפור 5 פינת נורדאו, טל. 669041
- חולון סוקולוב 48 בנין הסופר, טל. 880889
- פתח־תקוה איכילוב 13, טל. 913665
- ירושלים יפו 36 מול בית יואל, טל. 221933
- בת־ים רוטשילד 18 פינת בלפור, טל. 584161
- באר־שבע החלוץ 86 מול ק. שביט, טל. 32872
- נתניה הרצל 24 כיכר ציון, טל. 22404
- ראשל"צ רוטשילד 35 פסג' חיים, טל. 958801
- רחובות הרצל 163 טל. 453532
- ק. חיים וביאליק העמקים 3, טל. 740410
- כפר־סבא עמרמי 3 מול פינגווין, טל. 444206
- רמלה הרצל 84 בפסג' מעל בנק לאומי, טל. 242386
- ק. אונו מרכז קהילתי רח' צה"ל 104 טל. 716647

מישלב - מכון ישראלי להשכלה | **קשרים - שרותי תקשורת**

עכשיו הזמן ללמוד מיקצוע תכליתי
קורס ליחסי ציבור ולפירסום
כולל שיווק ויחסי אנוש - מחזור קיץ 86

הרצאות ✶ סדנאות ✶ סיורים ✶ יעוץ מקצועי ✶ לעומדים בבחינות תוענק תעודת גמר
פרטים והרשמה: מישלב, רח' ויצמן 53 תל־אביב, טלפון 9-265185; 03-265861
בשעות 13-8 לפני הצהרים, 20.30-4.30 אחרי הצהרים.
הפתיחה ב-31.3.86

שנקר
בית הספר הגבוה למדעי הטקסטיל ולאופנה

ההרשמה למגמות עיצוב אופנה ועיצוב טקסטיל תסתיים ב־28.2.86

נמשכת ההרשמה למגמות:
- טכנולוגיה טקסטילית
- כימיה טקסטילית
- ניהול תעשייתי

הרשמה ופרטים נוספים: במזכירות האקדמית, רחוב אנה פרנק 12, רמת־גן, טלפון: 03-719125 — 03-719944 בימים א'—ה' בין השעות: 08.30—15.00.
ידיעון וטפסי הרשמה — אפשר לקבל באמצעות הדואר תמורת 4.— ש"ח.

מישלב
מכון ישראלי להשכלה בפיקוח משרד החינוך והתרבות

מישלב ערב להצלחתך
ביה"ס למבוגרים ללימודי בגרות כיתות בוקר וערב
מודיע: בתחילת מרס 1986 ייפתחו קורסים מזורזים
במקצועות: מתמטיקה ✡ אנגלית ✡ הבעה עברית ✡ אזרחות
מישלב - המוסד הלימודי שלך!
לבחינות הבגרות במועד יוני 1986
פרטים והרשמה: 14.00-08.00 לפנה"צ; 20.30-16.30 אחה"צ
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל - מפעלי תרבות וחינוך בע"מ
מישלב, מכון ישראלי להשכלה, רח' ויצמן 53, תל־אביב, מיקוד 62091, ת.ד. 21373, טל. 9-03-263186

השקעה בסלמק!!! לימוד מקצוע או שפה - השקעה לכל החיים...

עכשיו הזמן ללמוד אנגלית

קורסי ערב, בוקר או שעורים פרטיים
טיפול אישי, משקה חם.
לימוד בקבוצה קטנה

1986

★ 12 רמות לימוד
★ קורסים ל־ABC
★ אנגלית לבגרות
★ הכנה ל־TOEFL

חינם, 24 שעות ביממה חייג כבר ברגע זה לטלפון 04-669041, 03-228545, 02-221933, גם בלילות ובשבתות מסור את שמך, כתובתך ומספר הטלפון, ותקבל לביתך פרוספקט והזמנה למבחן התאמה — חינם.

★ **אנגלית לתלמיד**
קורסי עזר לתלמידי עממי, חטיבות ותיכון לכל כיתה ורמה פעם - פעמיים בשבוע לאחר הלימודים

★ **קורסים לעובדי מוסדות ומפעלים**
שכה"ל – הוצאה מוכרת ע"י שלטונות המס

שפות נוספות: • צרפתית • גרמנית • ספרדית •
הינך מוזמן/מוזמנת לראיון אישי לבדיקה ומבחן באנגלית חינם.
משרדינו פתוחים כל יום בין השעות 9.00 עד 1.00 לפנה"צ, 4.00 עד 7.30 אחה"צ.

תל־אביב דיזנגוף 115 ליד סופר רוול טל' 228545	חיפה בלפור 5 פינת נורדאו טל' 669041	ירושלים רחוב יפו 36 מול בית יואל טל' 221933	ראשל"צ רוטשילד 35 פסג' חיים טל' 958801
רמת־גן ביאליק 47 טל' 726132 (מול אורדע)	חולון סוקולוב 48 טל' 880889 (בנין הסופר)	בת ים רוטשילד 18 פינת בלפור טל' 584161	רחובות הרצל 163 טל' 453532
הרצליה סוקולוב 35 פ' בן גוריון טל' 87682	פתח־תקוה איכילוב 13 טל' 913665	באר־שבע החלוץ 86 טל' 32872 מול ק. שביט	ק. חיים וביאליק העמקים 3 בנין אלקמינו טל' 740410
אשדוד מרכז א' בנין פאן־לון טל' 35624	רמלה הרצל 84 בפסג' מעל בנק לאומי טל' 242386	נתניה הרצל 24 טל' 22404 (כיכר ציון)	ק. אונו מרכז קהילתי רח' צה"ל 104 טל' 716647

מכונים אמריקאים לשפות

תכנות מחשבים

10 סיבות טובות ללמוד במכון להכשרה מקצועית
1) 5 שפות תכנות במקום 3
2) הכנה לסווג ממשלתי
3) 25 שנות נסיון בהכשרה מקצועית
4) הכוונה לעבודה למעיינים
5) השתלמות באנגלית או בהנהלת חשבונות למעוניינים -- ללא תשלום נוסף
6) שעות נוספות רבות של תרגול על גבי מחשבים
7) סידור מיוחד למשרתים במילואים
8) תנאים מיוחדים לחיילים משוחררים
9) בית הספר היחיד בארץ החותם עם הלומדים על הסכם מאושר ע"י חוק חוזים אחידים, דבר המגדיר ושומר את זכויות הלומדים
10) שכר הלימוד הנמוך ביותר בארץ

נפתחים קורסי בוקר וערב
* קורסי ערב שנתיים — 2 פגישות שבועיות
* קורסי בוקר חצי שנתיים — 3-4 פגישות שבועיות

התחלת לימודים בחודשים פברואר מרץ

לימוד 2+3 שפות התיכנות הנפוצות
* 3 שפות התכנות: BASIC, COBOL, FORTRAN, לקראת בחינות הסמכה תכניתן סוג 1 של משרד העבודה.
* 2 שפות נוספות ללא תשלום לפי בחירתך PASCAL; R.P.G; PL1.

מבחן פסיכוטכני להתאמת כושר - חינם
הינך מוזמן מוזמנת למבחן התאמה ולשיחת ייעוץ והדגמה
משרדינו פתוחים בין השעות 9.00-13.00

תעודת המכון להכשרה מקצועית מוכרת
בחינות הסמכה של משרד העבודה לקראת התואר תכניתן 1
עשרות מקומות עבודה קלטו מאות בוגרים ...

קורסים לעובדי מוסדות
להלן רשימת חלק מהמוסדות והמפעלים אשר עובדיהם השתלמו באמצעות המכון
משרד המסחר והתעשיה, המוסד לביטוח לאומי, משרד הבריאות, משרד הקליטה, אוניברסיטת חיפה, איחוד הקבוצות והקיבוצים, סו חברת לנפט, עיריית אשדוד, אלסינט, מרכז תעשית מדע, ...

תואר ראשון במדעי המחשב תוך שנתיים נוספות בארה"ב

קורסים למפעילי מחשב

תרגול ועבודה מעשית על גבי מחשבים
חלק מהלימוד מוקדש לעבודה מעשית ותרגול על גבי מחשבים ...

סידור מיוחד למשרתים במילואים
לומדים המשרתים במילואים משלימים את החומר בקורס המקביל

יעוץ תעסוקתי לבוגרים

לחיילים משוחררים תנאים מיוחדים

המכון להכשרה מקצועית
25 שנות נסיון יותר מ־100,000 בוגרים.

למדו מקצוע תוך חודש
● תמלילנות
● נקבנות
● מפעילות מחשבים
● כתבנות
● מזכירות

לימודי בוקר, צהריים או ערב לפי בחירה

מכון ישראלי למינהל

אנו מציעים לך להיות מזכירה רפואית

פעמיים בשבוע בזמנך הפנוי בשעות הערב או הבוקר תוכלי לסיים קורס להכשרת מזכירות רפואיות. הקורסים כוללים לימוד כל הנושאים הדרושים למזכירות כללית ורפואית. הלומדות תעבורנה השתלמויות בבתי חולים שונים ברחבי הארץ. הקורסים בפיקוח משרד הבריאות.

חינם! 24 שעות ביממה.
חייגי כבר ברגע זה לטלפון 03-291858; 04-668501; 02-221933; 057-32872
גם בלילות ובשבתות תוכלי להתקשר לטלפונים הנ"ל. מסרי את שמך, כתובתך ושלחו מיד לביתך עלון מידע וחומר הסברה על הקורסים. כמו כן תוזמני לראיון ומבחן התאמה
משרדינו פתוחים מידי יום בין השעות 9.00-13.00, 16.00-19.00.

תל־אביב בן יהודה 32 בנין אל־על טל' 291818	חיפה בלפור 5 פינת נורדאו טל' 668501	ירושלים יפו 36 מול בית יואל טל' 221933	ראשל"צ רוטשילד 35 פסג' חיים טל' 958801	רחובות הרצל 163 טל' 453532	רמת־גן ביאליק 47 טל' 726132 (מול אורדע)	פתח־תקוה איכילוב 13 טל' 913665	באר שבע החלוץ 86 מול קולנוע שביט טל' 32872
ק. חיים וביאליק העמקים 3 בנין אלקמינו טל' 740410	נתניה הרצל 42 טל' 22404	הרצליה סוקולוב 35 פ' בן גוריון טל' 87682	כפר סבא רח' עמרמי 3 מול פינגווין טל' 44206	רמלה הרצל 84 טל' 242386	חולון סוקולוב 48 טל' 880889	בת־ים רוטשילד 18 פינת בלפור טל' 584161	אשדוד מרכז א בנין פאן־לון טל' 35624

ק. אונו מרכז קהילתי רח' צה"ל 104 טל' 716647

מכון ישראלי למינהל

אנו מציעים לך להיות טכנאי שרות וידאו טלוויזיה

הכנסה גבוהה, עבודה מעניינת
● מסלול שנתי למחוסרי ידע באלקטרוניקה
● מסלול חצי שנתי לאלקטרונאים
● לחיילים משוחררים תנאים מיוחדים
חינם, 24 שעות ביממה.

תל־אביב: הירקון 48 | חיפה: ביאליק ...

יועצי מס

נפתחים קורסי ערב
• קורסים רגילים למחוסרי ידע

מכון ישראלי למינהל

גרפיקה
נפתחים קורסי בוקר וערב בתל אביב

למד תכנות מחשבים בביתך בזמנך הפנוי

לקבלת פרוספקט חינם כולל מבחן פסיכוטכני עצמי
גזור ושלח: לכבוד המכונים האמריקאים ת.ד. 28124 ת"א מיקוד 61281 למס' 7
שם: ______ גיל: ______
כתובת: ______ טלפון: ______
המכונים האמריקאים להשכלה בכתב

למד הנהלת חשבונות בביתך בזמנך הפנוי

לכבוד ת.ד. 28124 ת"א מיקוד: 61281 (למס' 64)
אבקשכם לשלוח אלי חוברת הסברה על קורסים בכתב להנהלת חשבונות סוג 1 + 2.
שמי ______ גיל ______
כתובתי ______ טלפון ______
המכונים האמריקאים להשכלה בכתב בשיתוף עם המכון הישראלי למינהל

למד גרפיקה וציור בביתך בזמנך הפנוי

האם אתה מעוניין בגרפיקה ובציור? האם אתה מוכן ללמוד את אמנות הגרפיקה והציור בביתך בזמנך הפנוי? ללא תלות בגיל ובהשכלה
לכבוד "המכונים האמריקאים להשכלה בכתב"
ת.ד. 28124 תל־אביב, למס. 77 מיקוד 61281
אבקשכם לשלוח אלי ללא כל התחייבות מצידי חוברת הסברה ומבחן התאמת כשרון לגרפיקה ולציור.
שם ______ גיל ______
כתובת ______ טלפון ______

למד בגרות בקלות וחסוך $1,000

נפתחים קורסים מזורזים לקראת מועדי יוני 86 וינואר 87 — לימוד בכתב; לימודי ערב או משולב לפי בחירה.

אנו גאים בהישגי תלמידנו ...
כיתות קטנות, טיפול אישי
ערבות להצלחה
שיטת הלימוד המשולב
שכר הלימוד זול להפליא
2 מקצועות חינם
חוברת של בחינות ופתרונות חינם!

קל יותר, זול יותר ומהנה יותר ללמוד בשיטה המשולבת בביתך או בסניפנו הקרוב אליך

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב בשיתוף המכונים הבריטיים | 35 שנות נסיון | 95% הצלחה

כל שעה יפה ללימודים אך יפה שעה אחת קודם.